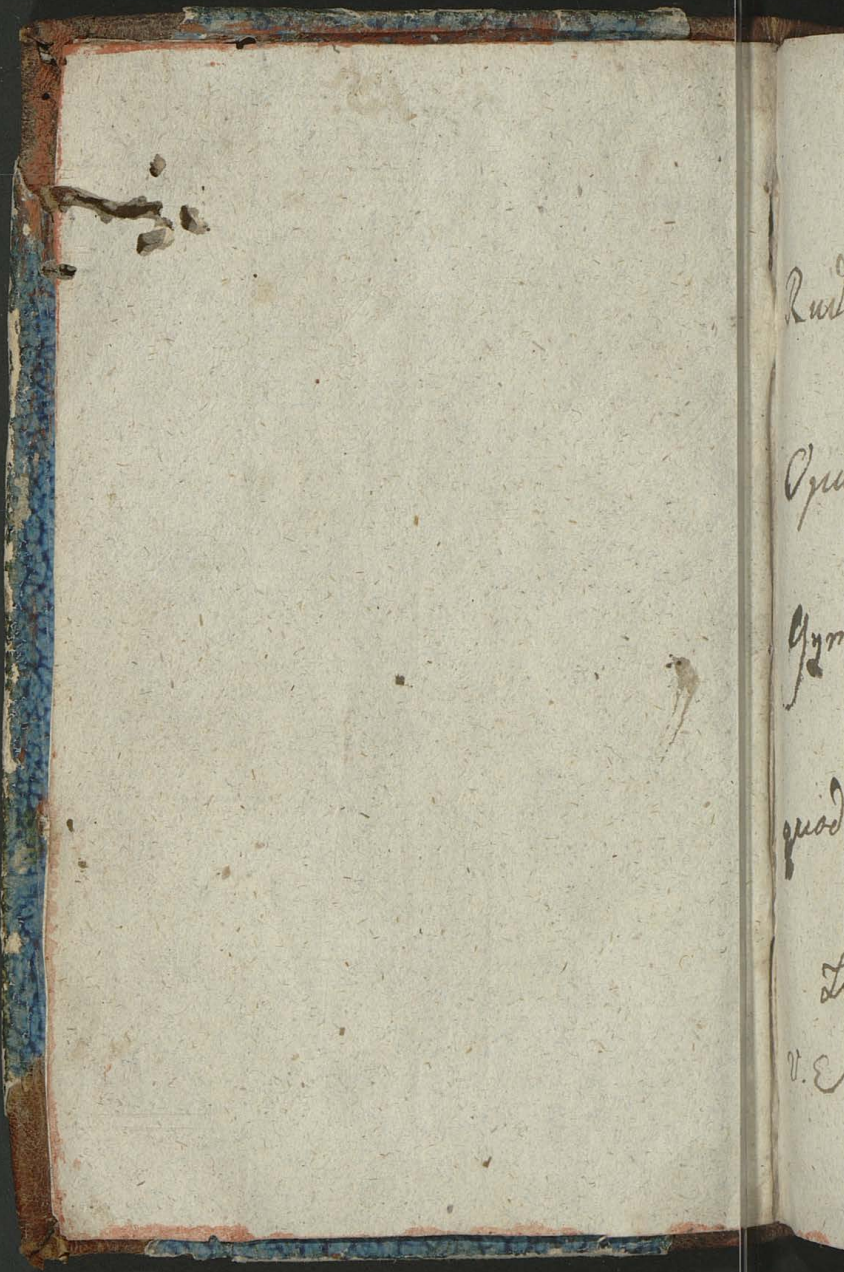

No 13.

D. II. 30.

Rud

Cyru

Gym

quod

L

v. E

Rudimenta Historica

in

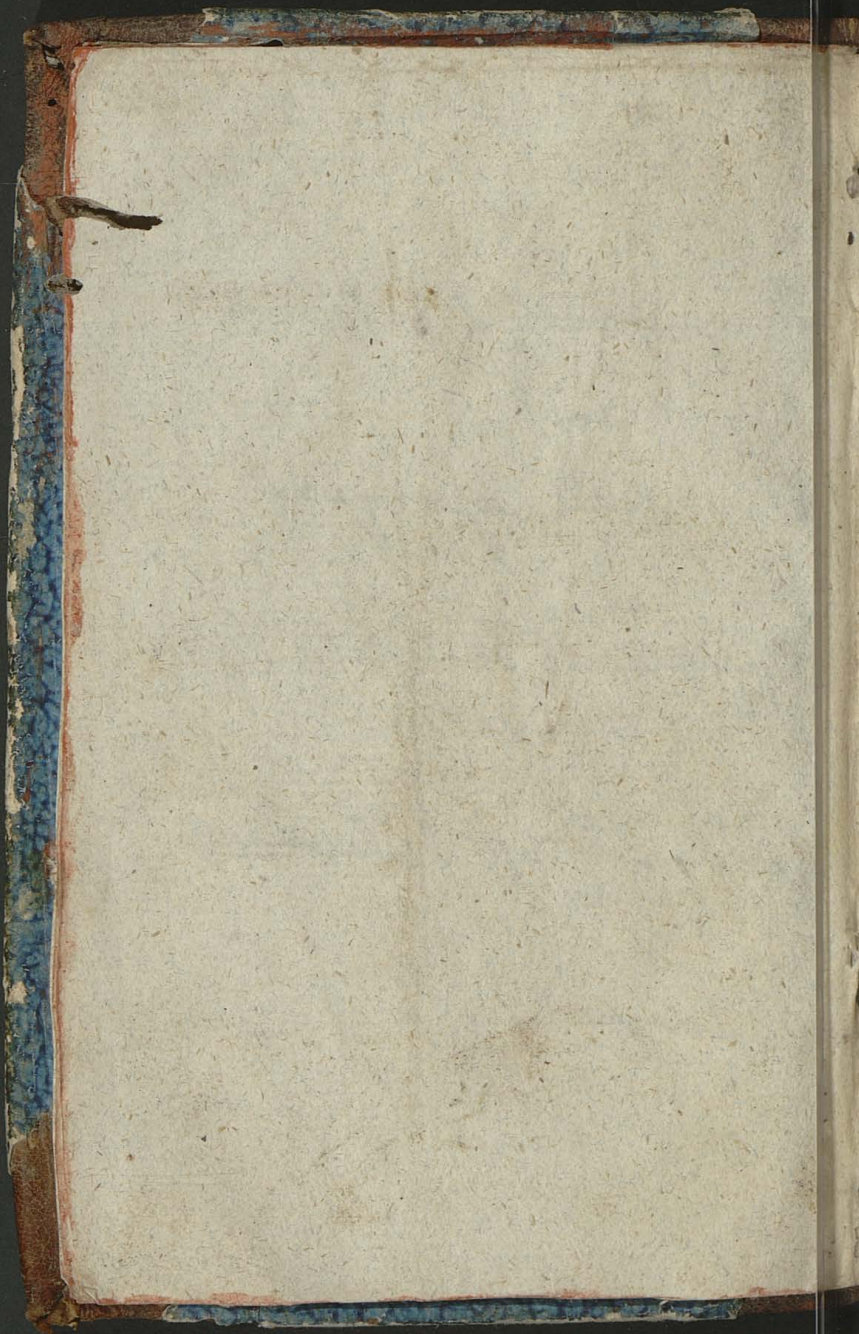
Opusculis quinque
pro

Gymnasiis Societatis Jesu
composita

quodam ejusd. S. Sacerdote.

Leopoli 1745.

V. E. M. Argent.

RUDIMENTA
HISTORICA.

OPUSCULUM QUARTUM

De

Regnis aliisque Orbis
Provinciis.

RUDIMENTA
HISTORICA,

Sive

Brevis, facilisque Methodus
Juventutem Orthodoxam
notitiâ Historicâ

imbuendi,

Pro Gymnasiis Soc: JESU
in Polona Provincia

Authore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM QUARTUM,

De

Regnis, aliisque Orbis
Provinciis.

Cum Superiorum Permissu.

Leopoli Typis Collegii Soc: JESU
MDCCXLV.

PRÆFATIO.

ad

Benevolum Lectorem.

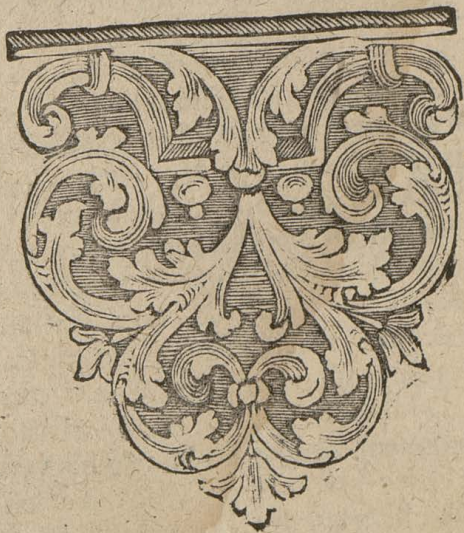
Opusculum hoc, Catholicæ potissimum Juventutis, in Societatis nostræ Gymnasiis instituendæ, usibus destinatum eò collineat, ut tenera hæc ætas brevi, capûtque haud admodum difficili de variis Regnis, & Orbis Regionibus notitiâ jam nunc imbuatur. Benevolum Lector amicè convenitur, uti meminisse iterum non gravetur, etiam hoc quartum Opusculum æquè ac priora, non nisi Rudimentum esse & experimentum, quo demum faciliore modo nostra Catholica Juventus citra dispendium consueti Laboris Scholastici ad historiarum cognitionem deduci possit. Quid verò in historico hoc nostro Tyrocinio emendandum sit magisque elimandum, expe-

(1)

riencia

PRÆFATIO.

rientia ipsa, & exercitatio docebit. Quo-
circa si cui quidpiam de præcipuis maxi-
mè familiis, prætermissum videatur, veni-
am dabit: neque enim hæc Rudimenta
Historica viris scribimus, sed Scholarum
nostrarum tironibus, qui nimia rerum
mole non erant obruendi; præfer-
tim quòd aliqua, quæ deesse
videntur, alibi
recurrant.

❧(○)❧

Distributio Opusculi.

P A R S I.

De Germania

C A P U T I.

De veteri Germania sive Teutonia.

- §. 1. De situ veteris Germaniæ, & primariis ejusdem partibus.
- §. 2. De moribus & ritibus veterum Germanorum.
- §. 3. Synopsis de priscis Teutonum actis.

C A P U T II.

De hodierna Germania.

- §. 1. De præcipuis Germaniæ ævo nostro partibus,
- §. 2. De Religione & Politia Germaniæ.

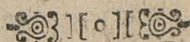
C A P U T III.

De Germanis, quæ sacris, quæ profanis Principibus.

- §. 1. De tribus Electoribus Ecclesiasticis.
- §. 2. De regno, & simul Electoratu Bohemico.
- §. 3. De Electoratu Boico, & Palatino.
- §. 4. De Electoratu Saxonico, Brandenburgico, & Brunswicensi.

A 2

§. 5.

- §. 5. De Austria, Styria, Carinthia, Carni-
oliã, & Tyroli.
§. 6. De Imperii Principibus Ecclesiasticis.
§. 7. De Imperii Principibus secularibus.

P A R S II.

De aliis Europæ regnis.

C A P U T I.

De Catholicis Europæ regnis.

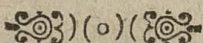
- §. 1. De Portugallia sive Lusitania.
§. 2. De Hispania.
§. 3. De Gallia.
§. 4. De Italia, & ejus partibus.
§. 5. De Hungaria.
§. 6. De Polonia.

C A P U T II.

De cæteris Europæ regnis.

- §. 1. De Anglia,
§. 2. De Prussia.
§. 3. De Dania.
§. 4. De Suecia.
§. 5. De Russia sive Moscovia.
§. De Turcia Europæa.

P A R S

P A R S III.

De Europæ rebuspublicis.

- §. 1. De Veneta.
- §. 2. De Genuensi.
- §. 3. De Helveta.
- §. 4. De Hollandica.
- §. 5. De Lucana, S. Marini, & Ragufana.

P A R S IV.

De regnis extra Europam.

C A P U T I.

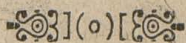
De Asiæ regnis.

- §. 1. De Turcia Asiatica.
- §. 2. De Persia.
- §. 3. De India.
- §. 4. De Tartaria.
- §. 5. De China.
- §. 6. De Japonia.

C A P U T II.

De Africanis & Americanis regnis.

- §. 1. De regnis Africae.
- §. 2. De regnis Americae.

PARS I.

De Germaniæ Provinciis.

In prima hac parte agemus primò de veteri, dein etiam de hodierna Germania generatim, ac demum speciatim de præcipuis Germaniæ statibus.

CAPUT I.

De veteri Germania.

§. I.

De situ veteris Germaniæ, ejusque partibus potioribus.

1. *Quæ veteris erat Germania facies?*

Quantum quidem ex Historiographis comper-
tum est, erat olim Germania regio amplissima; sed
hinc sylvis vastissimis, illinc locis palustribus, alibi
asperis montium iugis impedita. Neque ab hor-
rido & inculto terræ ingenio abludebant incolarum
mores.

2. *Quæ antiquorum Teutonum origo?*

De hac certi nihil ferè constat, idoneorum au-
ctorum defectu. Quippe veteres Germaniæ po-
puli de literis parùm, aut nihil solliciti, nihil admo-
dum ad posterorum memoriam scripto reliquerunt.
Cæterùm Tuisconem & Gigantem & Noëmi filium
post diluuium in terras has immigrasse inter fabu-
las.

las haud immeritò numeratur. Propior veritati est illorum opinio, qui Teutones primos ex Scythia, Dacia, Pannonia profectos fuisse perhibent ex probabili conjectura, qua existimant post Babylonicam linguarum confusionem populos in diversa abuisse non è vestigio, & catervatim, sed sensim pro temporum vicissitudine, & populi magis in dies magisque augescentis multitudine novas quoquo-versum colonias deduxisse.

3. *Quinam Veteris Germaniæ limites ?*

Hæc Danubio, Rheno, Oceano septentrionali, & Vistula flumine conclusa, in quatuor colonias multò frequentissimas dividebatur, è quibus Ingævones magnum illum terrarum tractum, qui hodie tria Regna Borealia Daniæ, Norvegiæ, & Sueciæ complectitur, incoluere. Istævones verò Rheni incolæ Frisiæ, Grœningiæ, Westphaliæ; Vandali verò Pomeraniæ, Saxoniam inferiorem, Marchiam Brandeburgicam, & hodiernæ Poloniæ partem obtinebant. Hermiones denique dimidium ferè harum Regionum possidebant per Saxoniam superiorem, Franconiam, Palatinatum, Bohemiam, Bavariam, Sueciam.

4. *Quibus limitibus Noricum, Vindelicia, & Rætia terminabatur ?*

Noricum, à Romanis ita cognominatum, complectebatur dimidiam Bojæ terræ partem trans Oenum, Salisburgensè nempe territorium, Austriam, Styriam, Carinthiam. Vindelicia alteram Bojariæ partem conficiebat, à Danubio ad Alpes usque

que pertingens, & lacum Podamicum. Rhætia pars erat Grifonia, Vallis Tellina, Tyrolis, atque illa portio Italia, quæ illinc ad usque Alpes excurrit.

5. *Quæ celebriores erant Germania urbes Romanorum temporibus?*

Tametsi veteres Germani perpaucas numerarunt urbes, in pagis plerumque commorari soliti; tamen vel ante Romanorum adventum fundatores fuerunt aliquot in Germania urbium. Hæ inter præcipuæ sunt Treviri, urbs Europæ antiquissima, Colonia, Augusta Vindelicorum, Solodorum &c. Hæ subin à Romanis ampliata, & exornata alia nomina acceperunt. Sic Augusta in honorem Cæsaris Augusti Augusta Vindelicorum, Treviri Augusta Trevirorum, & Augusta Rauracorum, inter Basileam & Rhenofeldam pridem diruta, est cognominata. Cæterum Colonia hodie dum obtinet nomen ab Agrippina Neronis Matre, quæ hic loci nata traditur, vel certè ab Agrippa [ut alii perhibent] Patre ejusdem, forti defensore, & amico veterum Ubiorum. Atque inde urbi alterum cognomen, quo Colonia Ubiorum dicitur.

6. *Quæ alia insuper veteris Germania urbes?*

Juvavia, quasi urbis adjutorii, hodie Salisburgum à Romanis ad defendendam circumcirca regionem exædificata erat. Moguntiacum, seu Moguntiam condidisse fertur Drusus, Romani exercitus Ductor, Augusti privignus. Extant ibidem in monte Jacobeo hodieque rudera tumuli honorarii, ex solido saxo in Drusi honorem excitati.

Argen-

Argentina five Argentoratum, olim Tribocum, Wormatia. Borbetomagus & Augusta Vangionum, Spira Nemetes, & Noviomagum: Vienna Austriae, Vindobona Juliobona, vel Flaviana: Ratisbona ad Caesaris Tiberii gloriam posthumam Augusta Tiberia est appellata.

7. *Quibus nominibus vocabantur veteres Germani?*

A Romanis dicebantur Germani, idque, ut nonnulli existimant, ob fraternam in pace & bello unitatem, & animorum conjunctionem. Ipsimet sese nominabant *Teutonas*, quam nomenclaturam ex aliquorum sententia sibi adscivere à vetustissimo etymo Germanico *Theut*. Sonat hoc ipsum *DEUM*. quo aded nomine insinuare volebant, se à DEO ipsis *Theut* dicto originem trahere. Sed & propter virilem prorsus fortitudinem & animositatem Alemanni, perinde ac *omnes Viri* gloriose nominabantur, quamquam id nominis etiam Suevis separatim tribuatur. Alia porro nomina certis quibusdam Germaniae nationibus à Romanis indita, cognosci poterunt ex veterum Geographorum monumentis.

8. *Unde erui possunt veterum Germanorum acta?*

Cùm veteres Germani intermiserint gentis suae historiam conscribere, necesse erit eandem ab exteris scriptoribus petere. Ex eo genere sunt Julius Caesar, Livius, Suetonius, Tacitus, pluresque alii. Hi de Germanis ea scripsere, quae vel propria

prîâ experientiâ hauserant, vel bona fide aliunde acceperant. Id evenire antè non potuit, quàm Romani cum Teutonibus committerentur. Singularis extat liber à Tacito conscriptus, quo toto tractat de moribus Teutonum. Atque ex hoc potissimùm excerptus est proximus paragraphus.

§. 2.

*De moribus, & ritibus veterum
Germanorum.*

1. *Quâ se habebat Religio apud veteres
Germanos?*

Erant hi idololatræ, atque ea potissimùm, quæ sub omnium aspectum cadunt, divinis honoribus prosequabantur, puta, Solem, Lunam, cæterosque planetas cum lucido ignis elemento. Neque tamen his Diis suis sana statuebant, rati, nequaquam conveniens esse, magna Numina ædificiorum angustis velle concludere. Itaque iisdem dicabant vastas & opacas silvas & saltus, quos ea propter singulari colebant industria, immolatis ibidem humanis nonnunquam victimis. Aliqui eorum litabant vel ipsi cacodæmoni, qui ab ipsis Swarte vel Tyvel, à vetustissimis autem Latinis Tybelinus vocabatur. Hic quidem cultus eò tendebat, ut ne à Tyfelino mali quid paterentur. Atque hæc superstitionis ethnicae tenebræ durabant usque ad annum Chrtsti 580. quo magna pars superioris Germaniæ, & nominatim Bojariæ Christianæ fidei lumine fuit illustrata. Eadem beata fors obtigit inferiori

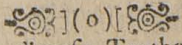
inferiori Germaniæ operâ S. Bonifacii circa annum 720. ut ad Lutheri usque tempora fidei veritas inconcussa persistit.

2. *Quæ indoles & mores erant veterum Germanorum?*

Erant animosi, & bellicosi, cui jam inde à pueritia innutriti, venandi studiò, & omne genus laboribus durabantur. Unde ipsis procera & robusta corporis habitudo, par ferendis quibusvis arduis. Libertatis supra ipsam vitam fuerunt amatissimi, cujus conservandæ causâ nullum vitæ periculum reformidabant. Et quamvis extima eorum facies & gestus minax & truculentus videretur, tamen insignem animi candorem, ab omni fraude & perfidia alienum, circumferebant. Cæterùm quâ rudes omnium scientiarum erant, tam peritè & præcipuè tractabant lusum alearum, impendio & damno non semel omnium suarum facultatum, ut postremùm suasmets personas deponere, ac ludendo perdere non dubitarent. Porro omne genus superstitionum, & hariolationum mirè æstimabant: amabant præterea cantilenas simplice rhythmo ligatas, uti & ad flammantem pyram haustum probatæ cerevisiæ, ubi conventus agere consueverant, & de potissimis negotiis consultare, atque concludere.

3. *Quæ forma fuit reipublicæ, atque Regiminis apud præscos Germanos?*

Tametsi sat barbara vivendi ratio apud illos videretur, non desuit tamen suæ reipublicæ certus ordo.

ordo. Quippe diversis Teuthonum regionibus præerant sui reguli, ex flore nobilitatis electi. His tamen nullum jus fuit absque populi suffragio communi aliquid majoris momenti concludendi, & decernendi sed id tantum illis incumbabat, ut intellectâ omnium sententiâ plebiscitum fortiter & gnauiter exequerentur. Et verò ad hujusmodi publica gentis Comitia comparebat quisque non nisi armatus, & cuius vel minimo jus competeat suam sententiam proponendi. Sed & aliis Germaniæ populis regum vice fuerunt ex communitatis gremio denominati Duces, quos reipublica Patres appellabant. Ad id officii non nisi sagacissimi & fortissimi quique eligebantur. Quem ergo fors ad id dignitatis exegerat, belli tempore ducebat agmen, primus in fronte exercitus, primus in aggressionem hostium. Transfugæ perfidiam luebant suspensio: socordes & abjecti nimio opere animi bellatores putri lacuna submergebantur. Delicta alia pro rei gravitate multabantur per exactiorem pecorum nunc majorem, nunc minorem. Quippe argenteæ velaureæ Monetæ usus ante Romanorum adventum erat Germanis incognitus, quorum commercia sola rerum commutatio id temporis absolvebat.

4. *Quem modum veteres Germani tenebant belli tempore?*

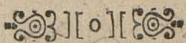
Aliqui Germaniæ populi, in primis Suevi, dividebant inter se, Germano sanè candore & fide, militiæ instantis onera. Alternis enim vicibus bella-

tum

tum
instar
tantum
A pri
institu
bellico
summi
ordine
duceb
præse
xores
posce
& ne
rum a
omne
verte
do, q
rant p
res la
hujus
robur
præli
mano
pter
que e
sam d
vellet

tum ibant, ita quidem, ut pars una expeditioni instaret, altera domi facta tecta conservaret, non tantum sua, sed & bellantium foris, & absentium. A primis adeo annis militiae assuefiebant ex patrio instituto. Spectacula proin non alia dabat gens bellicosa, quam de bellis, quorum studia ipsis in summo pretio. Caeterum agmen, ad quod alterno ordine expeditio bellica devolvebatur, secum ab ducebat & uxores, & proles, eo fine, ut harum praesentia ad certamen fortius incitaret. Quin uxores ipsae in arma ruebant, ubi usus & necessitas poscebat. Eadem de causa consanguinei cateri & necessarii amici interserebant sese aciei, ut nimirum alacrior pugnandi animus adderetur, & una omne gravius periculum a cognato sanguine praeverteretur. Exordium pugnae fiebat qua cantando, qua incondito clamore. Pugnaturis arma erant praecuti mallei, ponderosa Machaera, breviores lanceae, & arcus seu catapultae. Neque vero hujus armaturae splendorem ullum affectabant, sed robur, & pondus ejusdem pensabant. Flagrante praelio stabant densati, ut corpore, ita animo Germano, ruentes intrepidè in hostes, quibus ea propter plerumque fuerunt in acie superiores. Atque ea pugnandi dexteritas vel ipsis Romanis ansam dicendi dedit, ut qui pugnando infelix vinci vellet, manus committeret cum Germanis.

Synopsis de veterum Germanorum actis.

1. *Quas in partes hæc acta commodissimè
possunt dividi?*

In sex tribui possunt capita. 1. Notanda veniunt acta Germanorum ante Julii Cæsaris tempora. 2. Acta sub eodem Julio Cæsare. 3. Acta sub Cæsare Augusto. 4. Status Germaniæ sub Ethnicis Imperatoribus. 5. Idem status sub Christianis Imperatoribus à tempore Constantini M. usque ad Carolum M. 6. Acta Germanorum à Carolo M. temporibus usque in hodiernum seculum.

2. *Quid ante Julii Cæsaris imperium de
Germaniâ singulare est & me-
moratu dignum?*

Ea quidem tempestate Germani secunda pacè beati, non temerè se implicabant alienis bellis, sed mapalibus suis contenti, vota sua non ultrà ferebant. Primi omnium, qui extra patriam suam moverunt, fuerunt Cimbri, populus Aquilonaris idque integro ante Christum natum seculo. Quippe cum maris exundantis æstus illorum peninsulam, hodie Jutlandiam dictam, Daniæ partem, eluvione sepelisset, compulsi sunt loco cedere, & alias sedes quærere. Quingenta proin millia Cimbrorum patrio solo excesserunt, junctoque suo cum Germanorum ceterorum copiis agmine infestum Romanorum exercitum non una clade multarunt. Cimbri adeo per Noricum sive per Bojariam

riam, Teutones socii verò per Galliam attentare
viam in Italiani ausi sunt, in felicioribus illis terris
colonias formaturi.

3. *Quem exitum tenuit Germanorum expe-
ditio in Gallia?*

Sanè funestum, cùm adverso Marte pugnârint
post priores clades Romanis illatas. Cajus Ma-
rius enim Romanus Consul, non procul Aquis
Sextiis (Metropolis est Provinciæ Gallicæ) propè
ad internecionem illos cecidit, cùm ducenta Ger-
manorum millia desiderarentur, octoginta autem
millia captiva ducerentur. Unde factum, ut inco-
læ longo pòst tempore accumulatis casorum ossi-
bus sua vineta sepimenti loco incingerent, si Bri-
tio quidem credimus. In perenne tantæ victoriæ
monumentum Marius ibi locorum trophæum ex
fecto lapide statuit, cujus rudera aliqua superesse
dicuntur. Perditâ dicto modo victoriâ Germanæ
sceminæ flagitârunt Romanos, uti Vestalibus virgi-
nibus ad obsequia transmitterentur. Sed repul-
sam passæ, unâ omnes post mactatas proles suas
spontaneam sibi met mortem ferro consciscere non
dubitârunt.

4. *Qui progressus Cimbrorum in
Italia fuerunt?*

Catulus quidem Romanus Ductor, ut maximè
quarebat, illos compescere non valuit, multò mi-
nus superior evasit, ut ipsius exercitus animo ca-
deret, conspectâ maximè audaciâ Cimbrorum.
Nam scutis hifuis insidentes, per altissima Alpium
juga

juga nivibus tecta, devehî præcipiti lapsu non horrebant. Marius proin suppetias approperavit, qui Cimbrorum aciem ita disjecit, ut deinceps nemo unus illorum conspiceretur.

5. *Quæ fors Germaniæ fuit sub Julio Cæsare?*

Stabilitâ in Gallia sede, quam in Romanam Provinciam redegerat, paulò post cum Germanis res ipsi esse cœpit. Quippe Ariovistus eorum Rex & belli ductor fœderatos cum Cæsare Heduos (Burgundos) valde infestabat, contemptis omnibus, qui dehortabantur. Itaque Cæsar Ariovistum, qui Rhenum trajecerat, fortiter aggressus, eam Germanorum stragem edidit, ut ingens spatium ad triginta passuum millia prostratorum cadaveribus obtegeretur. In prælio hoc, quod prope Basileam commissum esse creditur, stabant Germani more suo in arcuos cuneos dentati, conjunctis supra capita clypeis tecti adversùs Romanorum saxeam grandinem, & missilia tela. Cùm igitur Romani apud ita protectos lorice in modum Germanos operam perderent, animoso tandem consilio in scutata capitum tegumenta insilière, dissolutisque viscutis, desuper stantes cladem inferebant, ubi dolus tamen & virtus utrinque suas partes strenuè egerunt, certè non incruentâ Romanis victoriâ, quæ quinquagesimo quinto anno ante Christi in terras adventum contigit. Tertio post anno Rhenum ponte stravit Cæsar, subegitque primò Suevos, deinde circa Coloniensem tractum sitos Sicambros.

6. *Quæ*

6. *Quæ conditio Germanorum sub Cæsare Augusto?*

Julius Cæsar post omnes ex Germanis reportatas victorias, securo necdum fixoque cum suis loco consistebat, quod tamen effectui dedit Augustus. Hic Drusum, privignum suum, adversus bellicosos, & Romanis usque infestos Germanos subornavit. Et verò expeditionis felicitas ea fuit, ut ad Rhenum inferiorem plerique Germani à Druso subigerentur, exstructis non uno loco munimentis coercendi. Porrò Teutones scæminæ in præliis contra Drusum, intra curruum junctorum propugnacula constitutæ tam desperato consilio pugnant, ut consumptis telis enectas allisu terræ proles in Romanorum facies ejacularentur, stupentibus omnibus seu crudelitatem seu animositatem.

7. *Quam urbem Drusus exædificavit in Germania?*

Moguntiam, ubi Mœnus Rheno jungitur. Quin & Augustam Vindelicorum annis antè Christi natalem quindecim expugnatam à Druso, & Romanorum coloniam factam fuisse perhibent. Bellum exinde contra Cattos & Cheruscas, inferioris Saxonix gentem, non infeliciter gesserat Drusus, cùm anno ætatis tricesimo morte immatura præreptus est, *Germanici* nomine ejusdem familiæ in dito. Tiberius Drusi frater, postea Cæsar, imperium militare contra Romanos suscepit quidem, sed nihil singulari dignum memoria gessit; ac multò minùs Marcus Lollius, Consul Romanus, qui ingenti clade

à Germanis accepta Romam revertit inglorius.

8. *Quam porrò victoriam Arminius à Romanis reportavit?*

Augustus Quintilium Varum cum exercitu miserat ad Germanos intra officii limites continendos; quos cum homo superbissimus, & inexplebilis avaritiæ tractaret asperrimè, Arminius jugum gravissimum à sua suorumque cervicibus dejecturus, cum delecta popularium manu Romanos haud procul Monasterio, Westphaliæ urbe, ad pugnam provocat, successu tam prospero, ut ad quinquaginta hostium millia in acie occubuerint. Qua clade accepta Varum indignatio & pudor eo perpulit, ut manus violentas sibi ipse intulerit. Cæsar verò Augustus eam jacturam tam iniquo tulit animo, ut præ iræ vehementia impos animi caput parieti impingeret, hæc identidem verba ingeminans: *Quintili Vare, redde mihi meas legiones!* Arminio porrò Germanicæ libertatis assertori ob perpetuum rei gestæ monumentum statuam posuere Teutones, cui tunc quidem non nisi profanos, posteri verò divinos aded honores deferre non dubitarunt, donec Carolus Magnus, fervente bello Saxonico, eam funditus evertendam curavit. In vetustis Germanorum commentariis statua hæc *Irmensul* appellatur.

9. *Quæ res subsequentiū Imperatorum Gentilium temporibus usque ad Constantinum M. in Germania gestæ?*

Vincebantur quidem Germani non semel; at
sapit

sapius de Romanis triumphârunt, ut proinde hi nunquam Germaniam debellare, subque subicere imperio usquequaque potuerint.

10. *Quæ Germaniæ fortuna à Constantini M. temporibus usque ad Carolum M.?*

Circa dimidium tertii seculi extulère caput Franci, quo nomine convenerant populi ex Saxonia, Westphalia, & Franconia in unum agmen collecti. Verisimile est, id nominis sibi adscivisse ideò, quo docerent, sibi abjecto penitùs Romanorum jugo patriam libertatem (hanc enim vox Germanica *Franck* notat] unicè cordi esse, eaque frui vel le citra omnem servitutem. Optima ejus consilii exequendi occasio se obtulit imperante Honorio, quando Romani imperii res erant oppidò turbatæ. Quinto proin seculo Franci in arma ruerunt Duce Rege suo Pharamundo, & in Galliam Romanorum Provinciam irruptionem primò fecerunt, quin tamen firmum ibi, pedem figerent. Regnante porrò Meroveo aliquot post annis alteram impressionem tentârunt, jacto Franconicæ Monarchiæ fundamento. Hanc postea Clodoveus omnium primus firmato jam Imperio possedit, præter Alemanniam & Thuringiam, id temporis adjunctam.

11. *Qui porrò status Germaniæ ante Carolum M.?*

Regnabat adhucdum avita magnam partem superstitio, quamvis pluribus in locis Christianæ fidei germen efflorescere jam cœperit. Jam tum temporis Bøjaria, Saxonia, aliæque plures regiones à Ducibus suis regebantur.

12. *Quæ rerum Germanicarum vicissitudines imperante Carolo M. ejusque Successoribus ?*

Carolus quidem magnus Germaniæ suam barbariem abstergere institit, optimis eandem legibus instruxit, veri DEI cultum, & universè Religionem promovit, bonis artibus scholas aperuit cateraque omnia in optimum ordinem redegit. Debet enim verò Germania huic verè Magno Monarchæ sua incrementa, & subsequenter felicitatem. Postquam ergo Bojariam & Saxoniam suo subiecit regno, in divisione vastæ tunc Francicæ Monarchiæ Germaniam in peculiare regnum evexit, quod Ludovicus Pius filio suo natu tertio Ludovico Germanico transcripsit. Henricus Auceps suo sub regimine quâ exstructis plusculis urbibus, quâ institutis artium, & mercimonii exercitiis, quâ correctâ bellicæ disciplinæ ratione admodum multa præstitit. Cæteri Cæsares, puta, Otho M., S. Henricus Bavarus strenuè perrexerunt excolere Germaniam, & ad summa omnia promovere, donec tandem sub glorioso Austriacorum Cæsarum imperio, ad id fastigii ascendit, ut nec viribus, nec politia Christianæ legibus, nec promovendis sapientiæ studiis ulli orbis regno facillè cedat.

CAPUT

CAPUT II.

De hodierna Germania.

§. I.

De præcipuis partibus hodiernæ
Germaniæ.

I *Quibus limitibus circumscribitur hodierna
Germania?*

Versus Septemtrionem terminatur mari Balthico, Daniâ, & Oceano Germanico: ad ortum Poloniâ & Hungariâ: ad meridiem Italiâ: ad occasum comitatu Burgundico, Lotharingia, & Belgio.

2. *Quenam sunt quinque præcipua Germaniæ flumina?*

1. Danubius, etiam dictus Ister. 2. Rhenus. 3. Albis. 4. Visurgis. 5. Viadrus.

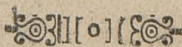
3. *Quomodo Germania dividitur?*

In superiorem & inferiorem. Illa complectitur decem Imperii circulos, hæc septemdecim Provincias, quæ aliâs Belgium vocantur.

4. *A quo facta est partitio Germaniæ in decem Circulos?*

A Maximiliano Primo Imperatore, 1512. juxta sequentem ordinem. Primus est Austriacus. 2. Burgundicus. 3. Rhenanus inferior. 4. Bavaricus. 5. Saxonicus superior. 6. Franconicus. 7. Suevicus. 8. Rhenanus superior. 9. Westphalicus. 10. Saxonicus inferior. Quinam autem status cuilibet Circulo annumerentur, in opusculo quinto Geographico explanabitur.

5. Quæ

5. *Quanam sunt præcipua Imperii
Membra?*

1. Romanus Imperator est supremum totius Imperii Caput.
2. Novem Electores, quos inter sunt tres Ecclesiastici, Moguntinus, Trevirensis, Colonienſis, ſex ſæculares, ſeu Laici, nimiram Bohemus, Bavarus, Saxo, Brandeburgus, Palatinus ad Rhenum, Hanoveranus.
3. Duo Archi-Epiſcopi, Salisburgenſis, & Biſuntinus, qui poſterior tamen ſolo Principis Imperii titulo nunc gaudet.
4. Magnus Ordinis Teutonicæ, & Melitenſium Equitum Magiſter.
5. Viginti duo Epiſcopi, nempe Bambergeniſis, Herſipolenſis, Wormatieniſis, Euſtetteniſis, Spireniſis, Argentinenſis, Conſtantieniſis, Auguſtanus, Hildesheimeniſis, Paderborneniſis, Friſingenſis, Ratiſboneniſis, Paſſavieniſis, Tridentinus, Brixinenſis, Baſileeniſis, Leodieniſis, Oſnabruggeniſis, Monafterienſis, Curieniſis, Lauſanneniſis, Sedunenſis.
6. Avitæ Principum Domus, nempe Palatinorum, Saxonum, Marchiæ Brandenburgicæ, Brunſwicenſium, Mechlenburgicorum, Haſtorum, Holſattorum, Badenſium: Dux Wirtenbergicus, Saxo-Lauenburgicus: Principes Anhaltenses, quorum priores ſeptem in varios iterum ramos dividuntur. Hæ diviſiones, cum facile & paſſim inveniri poſſunt, brevitatis ergo hîc intermittuntur.
7. Viginti novæ Principum Domus, ſcilicet
Aren-

Arenbergica, Hochenzollerana, Lobkowizia, Salmen-
 sis, Dietrichsteinia, Nassaviana, Auersbergica, Fri-
 siana Orientalis, Fürstenbergica, Schwarzenbergi-
 ca, Ottingana, Liechtensteinia, Croyensis, Piccolo-
 minia, Portiana, Schwarzburgica, Lambergica,
 Trautsonia, Lœwensteinia &c.

8. Principales Præposituræ & Abbatia, ut sunt
 Fuldenfis, Campidunensis, Elvacensis: Magister
 Ordinis Equestris S. Joannis, Præpositus Berchtes-
 gadensis, Stabulensis & Corbejensis: Weissenbur-
 gica juncta Episcopatu Spirensi, Pramiana cum
 Archiepiscopatu Trevirensi. Murbacensis & Lu-
 derenfis hodie spectant ad Gallos: aliæ aliud &c.

9. Aliquot Principes Abbatissæ, nimirum Essen-
 sis, Buchaviensis ad Lacum plumarium, Lindavien-
 sis, superior & inferior Parthenon Catholicus Ra-
 tisbonæ: Acatholicus Conventus Quedlinburgen-
 sis, Heervordensis, Burscheidensis, Gandershem-
 ensis. Abbatia Andlaviana hodie Gallorum est.

10. Duplicis generis partitio Prælatorum Sacri
 Romani Imperii, scilicet in ita dicta subsellia, hinc
 in Suevicum, illinc Rhenanum divisa.

11. Vario ex stemmate S. R. I. Comites, puta,
 Wetterauienses, Westphalici, Suevici, & Franconici.

12. Rhenanæ, & Suevicæ S. R. I. liberæ Civitates.

13. Franconica, Suevica, & Rhenana Sacro Ro-
 mano Imperio devota Nobilitas.

6. *Ad quot Collegia omnes Imperii
 Status reducuntur?*

Ad tria. Primum est Electorum Collegium:
 alterum

alterum est Principum : tertium S. R. I. Urbium.

7. *Qui status pertinent ad Principum Collegium?*

Omnes tam Ecclesiastici, quàm Laici Principes : omnes S. R. I. Prælati, Abbatissæ, & Comites, hac tamen ratione, ut omnes Prælati simul sumpti in Imperii Comitibus tantùm duobus gaudeant votis ex Rhenano, & Suevico Gremio. Comites S. R. I. non habent nisi quatuor vota : omnes urbes Imperiales duo vota. Cæterùm Abbatissæ S. R. I. voti causâ accedunt ad S. R. I. Prælatos, nec plura numero suo efficiunt.

§. 2.

De statu Religionis & Politicæ in hodierna Germania.

I. *Quenam hoc tempore ratio Religionis in Germania?*

Coluerat tota Germania octingentis annis inviolato tenore Catholicam Fidem, cùm Lutherus ante ducentos & aliquot annos Religionis integritati vulnus immane infixit. Certè Germaniam inferiorem propè totam cum parte superioris specioso obtentu reformandæ Religionis à veteri, & vera fide irreparabili damno ad suos errores abduxit. Decreto Pacis Monasteriensis ex fatali necessitate permittendum fuit, ut præter Lutheranam etiam Calvinianæ sectæ exercitium indulgeretur. Cæteris sectis publicum exercitium interdictum.

Tria

2. *Quæ est forma Regiminis in Germania?*

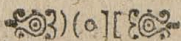
Tria hic notentur, primò universale Regimen totius Imperii in rebus Politicis. 2. Universale Regimen in contentioso justitiæ foro. 3. Singulare genus Regiminis in variis Provinciis & Dynastiis Germaniæ.

Regimen quidem in Politicis causis est penes Cæsarem, tanquam supremum caput, cujus est ordinare, ac demandare, quidquid è re Romani Imperii fore visum fuerit. Nihilo tamen minùs concilio & consentiente Cæsare deducuntur causæ aliqua ad Imperii Comitia, ut ibi disquirendo excutiantur, ex communi dein sententia ad Cæsarem referenda. Accedente dein hujus consensu res vel effectum consequitur, vel eodem renuente ex legitimis causis citra eventum intercidit.

Universalis causarum ceterarum discussio in Imperio pertinet primò ad Cameræ Wezlariensis forum, ubi constitutus supremus controversiarum Judex Cæsaris & unà Imperii nomine causas decidit. Porrò in Cæsareo Imperii Concilio Viennæ itidem nomine Cæsaris jus dicitur. Ad hæc duo summa dicasteria etiam status Imperii possunt suas privatas causas referre.

3. *Quæ vires bellicæ in Germania?*

Equidem maxima est Germaniæ potentia, ut vel potentissimis hostibus par esset, imò superior, si quidem conjunctim omnia & singula Imperii membra cum Capite conspirarent. Id tamen in præsenti Religionis dissidio, & inde enascente dissensione animorum sperari vix jam potest. 4. *112*

4. *In quo perfectionis gradu sunt hodie scientiæ & artes in Germania?*

Videtur sanè Germania ita his se excoluisse, ut nulli alteri regno Europæ facilè cedat. Huic asferto fidem faciunt tot Athenæa, Lycea, Gymnasia, & ex his copia doctissimorum hominum, & plurimi excellentissimi artium Magistri.

5. *Quid discriminis est veteres inter & hodiernos Germanos?*

Ingens est discrimen, ut ex dictis hæcenus patet. Quippe quàm rudes olim inculti, & barbari fuerunt veteres Germani, tam docti, exculi, & bellè morati successerunt posteri Germani. Id excipio, Germanorum nempe magnanimitatem non desisse, sed hodiedum perseverare. Atque huic adscribas, velim, quòd Romani Imperii fauces annis ampliùs nongentis Germani gloriòse sibi vindicârint, & in hodiernū usque diem fortiter tueantur.

C A P U T III.

De Germaniæ Principibus quâ sacris quâ profanis.

Quandoquidem in priore, eoque tertio opusculo de Romano Germanicis Cæsaribus, quantum satis, actum est, necessarium videtur ut hîc de Germanicis S. R. I. Electoribus & Principibus, eorumque rebus gestis brevis fiat mentio.

S. I.

De tribus Ecclesiasticis Electoribus.

1. *Quid notandum venit de primordio Archiepiscopatûs Moguntini?*

Sanctus Crescens, discipulus S. Apostoli Petri, fuit primus Moguntiaë Episcopus; Sanctus vero Bonifacius postmodum, anno nempe 744. à Zacharia summo Pontifice primus Archiepiscopus est renuntiatus. Willigifus Fabri Carpentarii Filius, ab Othone III. Romanorum Imperatore omnium primus Elector S. R. I. est declaratus, quem etiam ob singularem sapientiam in Imperii negotiis tanquam Cancellarium adhibuit. Continuavit hoc dignitatis officium etiam sub S. Henrico Cæsare. Ex eo tempore illa Cancellarii dignitas potissimum fuit penes Archiepiscopos Moguntinentes. De Willigifis hoc facta est mentio in tertio opusculo sub Othone III.

2. *Quid cum Hattone ejus nominis secundo Archiepiscopo Moguntino actum?*

Hatto vir immisericors, & durus erga miseros mendicos fuisse scribitur, id quod testatum fecit premente annonæ caritate, & gravi famis calamitate, sed ad suummet exitium. Quippe turmam mendicabulorum, quæ panis aliquid rogarent, horreo includi jussit, specie distribuendi ibidem panis. At interea ejusdem imperio horreum incenditur & unâ famelici pauperes conclusi quâ flammâ
quâ

quà fumo enecantur. Eo incendii articulo cùm lamentabiles pereuntium ejulatus audirentur, joculari in modum Hatto ad suorum aliquem dixisse fertur: audi, quomodo hi mures cantillent! Crudele hoc factum in vestigio ultio divina est infecuta. Mox enim inconditus murium exercitus procurrit, Hattonem rectà aggreditur. Hic aded ut se infestis his hostibus subduceret, turrim, in medio Rheni stantem, tanquam asylum properè conscendit. Sed enim mures manipulatim insequuntur, penetrant portam & fenestras turris, miserimum Archiepiscopum depascunt. Atque hæc turris in hanc usque horam à muribus nomen obtinet. Hæc quidem imperante Cæsare Othone Magno contigisse ferunt, quæ tamen alii probati Scriptores ad fabulas relegant.

3. *Quæ Trevirensis Archiepiscopatus exordia?*

Sanctus Eucharius, ex septuaginta duobus Christi Discipulis, à S. Petro Apostolo ad prædicandum Evangelium Trevirensibus submissus est, quorum primus Episcopus fuisse traditur. Hic fati concessit anno Christi sexagesimo sexto. Porrò S. Agricius, Patriarcha Antiochenus anno 330. primus Archiepiscopus fuit constitutus. Hic textilem Christi tunicam secum Treviros attulit, ubi hodieum assevatur. S. Helena Imperatricis domicilium in templi formam redactum Agricius ritè consecravit: palatium verò Constantini M. translulit in monasticam habitationem, quæ nunc Abbatia

batia S. Maximini vocatur. Primus Elector Tre-
virensis erat Ludolphus, Saxoniae Dux, Othone III.
imperante. Dignitas Archicancellarii aliquantò
feriùs Archiepiscopatu huic adjecta est.

4. *Quid de primordiis Archiepiscopatus
Coloniensis memoratu dignum
occurrit?*

S. Maternus circa annum Christi 99 vera fidei
lumine Coloniam illustravit, ibidem anno aetatis
centesimo decimo quinto, Christi 128. mortuus.
Traditur hic ipse Maternus viduae Naimiticae fuis-
se filius, quem JESUS, Sancto Luca teste, ad vi-
tam revocavit. S. Agilulphus octavo seculo à S.
Bonifacio primus Coloniae Archiepiscopus fuit ini-
tiated. Primus autem Elector fuisse fertur Heri-
bertus, Marchio Foro-Julienfis sub Cæsare Othone
III. Cæterùm Archicancellarii munus Archiepi-
scopatu subfequentibus demum temporibus est
adjunctum.

5. *Quinam Archiepiscopi Colonienses vitæ
sanctimoniâ præ cæteris floruerunt?*

SS. Severinus, Evergillus, Aquilinus, Simone-
us, Cunibertus, Agilulphus, Heribertus, Anno &c.
Coloniae deposita sunt corpora quoque SSS. trium
Regum, quæ sub Friderico Barbarossa Mediolano,
per illum ipsum vastato, Coloniam pervenerunt.

6. *Quid de S. Archiepiscopo Annone
existimandum?*

Huic parùm laudis tribuunt Aetholici; cùm
tamen Scriptores synchroni tanquam virum singulari
sancti-

sanctitatis fama conspicuum celebrent: id fortasse nonnulli Virò huic sancto vitio vertunt, quòd Imperii negotia imperante Henrico IV. cujus adolescentiam moderabatur, tractanda susceperit. At in comperto est ex veterum & probatorum auctorum fide, Annonem id omne in commune Imperii ac præcipuè Ecclesiæ bonum cum non vulgari sapientiæ & justitiæ laude præstitisse.

7. *Quis casus fuit Coloniensis Archiepiscopi Gebhardi?*

Sanè lamentabilis casus; nam anno 1583. amplexus sectam Lutheranam, matrimonio sibi junxit publicè Agnetem, Comitem à Mansfeld. Equidem quærebat Archiepiscopatum transmutare in profanum Principatum, sed à Pontifice mox Vaticano fulmine ictus, à Capitulo Cathedrali abdicatur, substituto ejus in locum Ernesto, Bojariæ Duce. Verùm Gebhardus non eapropter statione cedendum ratus, ad arma profilit, adscitis in fœdus copiis Palatini Ducis, dicti Simmerensis. Horum tamen consiliis Dux Bojus Wilhelmus Frater Ernesti obviam ivit. Itaque Gebhardum, pecunià, belli nervo destitutum, in Hollandiam expulit, ubi miseram vitam tolerans, ab omnibus desertus, infelici fato decessit anno 1589. Exinde non nisi ex ducibus Bavaris ad hujus Archiepiscopatus apicem sunt evecti.

8. *Quæ officia & prerogativa sunt trium Archiepiscoporum Moguntinensis, Trevirensis & Coloniensis?*

Inprimis

Inprimis singuli sunt S. R. I. Electores, quorum est, cum reliquis Electoribus secularibus Romani Imperii Caput deligere. 2. Moguntinus coronat electum Cæsarem, siquidem coronatio contingat in sui Archiepiscopatus territorio: quodsi fiat coronatio in Coloniensi Archi-Episcopatu, loci Archiepiscopus Cæsarem Romanorum Regem creat. 3. Quivis horum trium Archiepiscoporum Archicancellarii munere in Sacro Romano Imperio funguntur, Moguntinus quidem per totam Germaniam, Trevirensis per Galliam, & Regnum Arelaten- se, Coloniensis per Italiam. 4. Hi tres Ecclesiastici Electores ex more antiquo præcedunt suos Collegas Electores Laicos, & hoc quidem ob reverentiam avitam erga statum Ecclesiasticum. 5. Elector Trevirensis sibi vindicat primum suffragium in Imperii Comitibus, & è regione Cæsaris confidet, habens ad dextram duos Ecclesiasticos, ad lævam Electores seculares.

§. 2.

De Regno & Electoratu Bohemico.

1. *A quibus populis Bohemia olim habitata fuit?*

Primi habitatores fuerunt Boji. qui annis quingentis & nonaginta ante natam mundi salutem in Rege suo Sigovesto ex Gallia in Bohemiam migrarunt. Hanc de suo nomine Bojohemum dixerunt, seu Bojorum Coloniam, aut sedem.

C

quinto

quinto post natum Christum expulsi sunt à Marco-
mannis, qui ex Germaniæ populis confederant pri-
us Danubium inter & Niccarum fluvios. Itaque
hi Duce suo Rege Maroboduo, Bojis ejectis, Bo-
johemum pleno jure sibi vindicârunt. Boji verò
amissa statione cesserunt in proximam Regionem
Nariscorum, quam hodie dicunt, Palatinatum su-
periolem. Inde Danubium transgressi circiter an-
num Christi 500. Romanis ex Vindelicia ejectis, in
eadem sedem sibi fixerunt. Hæc proin Regio ab
ipsis nomen accepit Bojariæ vel Bavariz. 3. Ad
annum Christi 550. aut ex aliorum sensu annum
640. Slavi populi Bohemiam occupârunt, ex eaque
Ducatum formârunt. Primus Dux fuit Czechus,
frater Lecchi & Russi. Horum fratrum primus
cû suis in Polonia, alter in Moscovia sive Russia con-
fedit, ubi utrinque ab ipsis forma Ducatûs est in-
troducâta. Atque hæc Slavonica natio initium fe-
cit extirpandis densis Bohemiz saltibus ad promo-
vendam terræ fertilitatem.

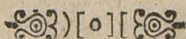
2. *Quæ primaria mutationes intervênere
à tempore Czechii usque ad nostra
tempora?*

Post Czechum Bohemi à viginti duobus Ducibus
regebantur serie non interruptâ. Sub duodecimo
Duce Borivorio I. Bohemia Christianæ Religionis
lumen feliciter accepit, tempore Cæsaris Arnulphi
circa annum Christianum 895. Anno subinde 1086.
Ladislau II. Henricus IV. Imperator Moguntiz
Regem dixit. Post hunc regimen transfuit partim
ad

ad Duces, partim ad Reges, donec tandem Premislao II. Regium Bohemiæ titulum Cæsar Philippus in perpetuum confirmavit. Paulò post idem Premislao, utpote Rex & unà Elector operam suam contulit in eligendo Friderico II. Post Premislao Regum Bohemorum Electio plerumque fiebat per scrutinii suffragia, ut Rex tamen esset fiduciarius Cæsaris cliens in suis propriis terris. Albertus II. & Ferdinandus I. ambo Cæsares ex Austriaca Domino Regnum Bohemiæ, & Hungariæ jure nuptiali sibi asseruerunt. Tandem anno 1620. Bohemia post famosam ad Pragæ mœnia victoriam à Ferdinando II. obtentam contra Fridericum, [unius hyemis Regem dictum) ejusque exercitum in jus hæreditarium, armis partum, transit, id quod pace Monasteriensi est confirmatum. Carolus VI. Romanorum Imperator, undecimus jam Bohemiæ Rex numeratur ex Archiducibus Austriacis.

3. *Quinam præterea Duces & Reges Bohemiæ sunt speciatim memorabiles?*

1. Premislao primus, tametsi ortu & conditione rusticola fuerit, tamen non vulgaris sagacitatis & prudentiæ laude eminuit. Quare Libussa tertia Dux Bohemiæ, quæ urbem Pragam condidit, illum in thalami conjugalis consortem adiegit, & eo pacto quartum Bohemiæ Ducem fecit. Huic septem ipsis annis velitandum fuit cum Bohemis sceminis, quæ ductu nobilioris ex Libussæ aula mulieris Bohemiæ regimen sibi arrogabant. Et verò

primus conflictus illis prorsus ex voto cessit. Premislaus mansuetudine & longanimitate feroces mulierum animos delinire & expugnare satagebat. At cum nihil lenitate proficeret, armata tandem manu ambiciosas has Amazonas coëgit ad domesticam colum reverti. Acta hæc sunt circa annum Christi 650.

2. Sanctus Wenceslaus decimus quintus Bohemorum Rex viri sancti, numerisque omnibus absoluti formam in se ipse expressit. Singularem porro memoriam meretur tenerrima ejus erga augustissimum Altaris Sacramentum pietas. Solebat enim quotannis triticum, divino Sacrificio servitutum, suis ipse manibus feminare, & metere: in eundem quoque finem esse vindemiator, & legere botros ad usum sacri Calicis consueverat. Tandem impiæ Matris Drahomiræ instinctu à crudeli Fratris Boleslai ferro in templo orans, Deo victima cecidit innocentissima. Drahomira, sanguinaria furia, meritissimas dein sceleris pœnas dedit, quando viva cum curru & equis terræ hiatu fuit absorpta: Boleslaus verò id gratiæ à cœlo obtinuit, ut postea respiceret. Caterùm Sanctus Martyr & Rex Wenceslaus in terris agebat Othonis M. Cæsaris temporibus.

3. Wenceslaus V. postremus Ducum Bohemorum fuit ex stirpe Premislai rûriculæ, anno 1306. violenta morte sublatus. Paulò post successerunt, tres Bohemiæ Reges, Carolus IV. Wenceslaus Piger sive Ignavus, & Sigismundus, quorum singuli subin Cæsares sunt creati.

4. *Quid præterea de Bohemis observatu dignum?*

1. Regnum Bohemiæ pars quidem Germaniæ censetur, sed nulli circulo Imperii accensetur. 2. Rex Bohemiæ inter Electores Laicos principatum tenet, & suffragium fert proximè Archi-Episcopum Coloniensem. 3. Olim Rex Bohemiæ, quæ Elector, nihil admodum conferebat ad communes Imperii expensas, nec in ullis comparebat Comitibus: sed ab anno 1708. utrumque modò præstat. 4. Marchionatus Moraviæ, & Ducatus Silesiæ referuntur ad Bohemiam, uti & Lusatia, quæ tamen à Ferdinando II. Electori Saxonie relicta est ad compensandas impensas in bellum factas.

§. 3.

De Electoratu Bavarico, & Palatinatu Electorali.

Ambæ hæ Domus Electorales hîc junguntur, quoniam eandem trahunt originem.

I.

1. *Quis Bojaria status præcis Romanorum temporibus?*

Imperante Augusto Bojaria erat Romanorum Provincia, cujus pars, superioris Sueviæ contermina, Oenum inter & Danubium, Lacum Podamicum, & Alpes sita, dicta est Vindelicia. Altera pars residuum Bojariæ complectebatur tractum cis Oenum cum Austria, noménque Norici obtinuit.

2. *Qua ratione Bojaria à Romanis ad Bojos translata est?*

Boji quingentis nonaginta annis ante Christi ortum è Gallia in Bohemiam transgressi, hanc exinde Bojohemiam appellarunt. Sed quinto post natum Servatorem anno à Marcomannis, priscis Germaniæ incolis, sunt expulsi. Itaque in Naricorum terras (Palatinarum superiorem) profugi, sedem ibi fixerunt, donec anno 508. Ductore Theodone primo Almonium amnem trajecere, quo ipso ex transitu Dietfurto (seu Theodonis vado) nomen deinceps adhæsit. Inde progressi longius Ratisbonæ Danubium quoque superarunt, & pulsus ex Vindelicia Romanis, Boicum, eumque regnum dominatum stabiliverunt. Porrò Ratisbonam, Romanis extortam de Coniuge sua Reginobirga dixit Theodo Reginoburgum, in qua ipsa urbe Regiam sibi delegit. Ibidem loci Theodo III. sub finem seculi sexti à S. Ruperto in Deiparæ Sacello [*veterem Capellam* vocant] hodieque exstante, sacro baptismatis fontæ ablutus est.

3. *Quomodo Bojaria à primis Bojorum Ducibus ad Carolum M. transit?*

Thassilo eius nominis tertius Bojariæ Dux in Conjugem acceperat Litopirgam, filiam Desiderii ultimi Longobardorum Regis. Hunc Carolus M. Ticini captum, Regno exuerat. Itaque Litopirga vindictæ furis agitata, Thassilonem adversus Carolum M. concitare non destitit, quoad infesta arma caperet contra Regem Victorem. At enim

ejus

ejus expeditionis consilium sinister exitus frustratus est. Quippe à Carolo victus, suoque Ducatu privatus cum Principe filio in Gemetense Galliae Monasterium migrare iustus est, ubi vitam laudabilissime ductam obiit circa annum 795. Ex eo tempore Bojaria, in Gallicam Provinciam redacta, perstitit in Carolino stemmate usque ad Ludovici IV. obitum.

4. *Quis intermortuo Carolino stemmate Bojaria imperavit?*

Diversi imperarunt Duces, sed non ex una eademque Domo. Post mortem Ludovici IV. regnabat in Bojaria Arnulphus malus, ingenii plane inquieti Princeps. Hic invidens Cæsareæ coronæ, Conrado I. & Henrico Aucupi bellum movit, sed ob id maleficium suis è terris expulsus. Arnulphus, filius Arnulphi, paria ausus est contra Othonem M. qui illum ita mulcavit, ut Ducatu adempto cum suis posteris in sortem Comitum retulerit. Ex hoc proinde descendunt Palatini Comites Schirenses, & Comites Wittelsbacenses, qui tandem lapsu temporum restauratam Ducatus dignitatem in Bojaria obtinuerunt. Neque exinde ea dignitas desinit, sed hodie in Electorali dōmo Bojca floret.

5. *Quinam Duces Boji post Arnulphum Malum, ejusque filium sunt memoriâ digni?*

Post Arnulphum usque ad restitutionem Domus Wittelsbachiae Bojariae præerant Principes Saxones, Francones, & Suevi. Ex gente Saxo-Bavarica erat

erat S. Henricus Cæsar, qui Abudiaci, oppido Bavariæ ad Danubium, Ducalem Regiam suam locarat. Inter Duces Bojariæ ex Franconibus fuerunt Henricus III. & IV. postmodum Romani Imperatores. Hic remunerationis nomine Bojariam Guelphoni è Comitum Altorffensium in Suevia stemmate possidendam dedit. Inter Guelphicæ prosapiae Duces præ cæteris memorandi veniunt Henricus IX. *Niger*, Henricus X. prioris filius, *Superbus* dictus, & Henricus *Leo* cognominatus, postremi filius, qui præter Bojariam totam quoque possidebant Saxoniam, quam Henricus IX. conjugali foedere sibi asseruit, Henricus *Leo* verò iterum amisit, quando à Cæsare Friderico Ænobarbo A. 1180. proscriptus, omnibusque suis Regionibus, præter Brunsvicensem & Luneburgensem, est exutus, Bojariâ Othoni Comiti Wittelsbachio ob egregiam in bello navatam operam, attributâ. Interea temporis urbs Ratisbona in libertatem asserta, non rediit deinceps ad dominum Boicum. Idem Henricus *Superbus* pontem illum celèberrimum Ratisbonæ è lapide quadrato sub A. 1140. exstruendum curavit.

6. *Quinam Duces & Electores post Henrici Leonis proscriptionem ad hanc usque diem rexere Bavariam ?*

1. Otho M. Wittelsbachius, hodiernæ Domus Bavaricæ Author. Obiit A. 1183.
2. Ludovicus Elector, qui totum Palatinatum cum

cum Electorali dignitate in familiam Wittelsbachianam pactis nuptialibus transtulit. Occisus est Kellhemii A. 1231.

3. Otho Elector obiit A. 1253.

4. Ludovicus Severus, Elector, occisa ob adulterii suspicionem conjuge cum aliis quatuor, tantis idcirco animi tormentis excruciatuſ est, ut inſequentem mox nocte totuſ incanuerit, Fürſtenfeldenſis exinde Monasterii conditor. Rudolpho filio, nominis, gentisque Palatinae propagatori Palatinatum; Ludovico verò, poſtea Cæſari, reliquit Bavariam, ex eo tempore à Palatinatu, univerſè accepto, ſemper ſejunctam. Obiit 1294.

7. *Quæ Bavariæ facta diviſio à Ludovici Cæſaris obitu?*

Hujus filiuſ Stephanuſ I. Bavariam tribuſ ſuiſ filiis ita diviſit, ut Stephano, natu maximo Ingolſtadium, Friderico Landiſhutum, Joanni natu minimo Monachium obvenerit. Deficiente porrò poſt annuſ 53. Stephani progenie, hæreditas obigit Duci Landiſhutano. Sed & hujus ſtirpe poſt annuſ centum & undecim exareſcente, Albertuſ IV. Bavariam ſoluſ obtinuit, legemque tulit, ut deincepſ natu maximuſ Bavariæ univerſæ ſoluſ præeſſet. Obiit Stephanuſ I. A. 1377. cujuſ filiuſ Joanneſ A. 1397. Erneſtuſ verò Joanniſ filiuſ A. 1438. ex hac vita migravit. Albertuſ porrò Piuſ, Erneſti filiuſ A. 1460. decedens, teſtamento caverat, ut è quinquè filiis ſumma rerum ad Joanneſ & Sigismundum, natu majoreſ, deferretur.

Si-

Sigismundus, Basilicæ B. M. V. Monachii conditor, triennium cum Joanne, hocque peste sublato, solus biennium regnabat, Principatu exinde in Albertum IV. fratrem sponte translato; cui tamen Christophorus & Wolfgangus fratres natu minores multum negotii facessabant. At longè difficilior eidem contentio fuit cum Georgio Duce Landshutano Ludovici Divitis, qui Ingolstadiensem Academiam condidit, filio; hic filiam Ruperto Palatino despondit dotique inferiorem dixit Bavariam. Orto inde bello gravissimo iis tandem conditionibus A. 1505. pax firmata est, ut Ruperti pupillis Othoni & Henrico novus, uti deinceps appellari cœpit, Palatinatus attribueretur.

8. *Qui Duces & Electores universa de-
nuò Bavarie imperârunt?*

1. Albertus IV. divisas Bavarie Provincias iterum conjunxit A. 1507. mortuus anno sequente 1508.

2. Guilielmus IV. Constans eò præcipuè appellatus, quòd in Bavaria Religionem Catholicam, grassante circumcirea hæreseos lue, & Marte Rustico latè omnia devastante, sartam, tectamque conservavit. Mortuo Landschuti Ludovico fratre inferioris Bavarie Duce, solus rerum potitus, decessit A. 1550.

3. Albertus V. Religionis Orthodoxæ in Germania propugnator fortissimus, legem jam antea latam stabilivit, ut ne posthac Bavaria divideretur. Societatem JESU Ingolstadtium & Monachium introduxit. Obiit A. 1579.

4. Guil-

4. Guilielmus V. Catholicæ itidem Religionis non in suis modò, sed exteris quoque Provinciis, præsertim, adversùs Gebhardi Septemviri Coloniensis molitiones, vindex strenuissimus, Baviaræ Principatu, quem 17. annos summa cum laude tenuit, in Maximilianum filium spontè translato, per 29. annos vitæ reliquos animæ negotium, omnium gravissimum, unicèque necessarium, tractandum suscepit. Vivere desit A. 1626.

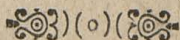
5. Maximilianus I. Heros incomparabilis, post Pragensem victoriam Septemvirali dignitate A. 1623. auctus, Palatinatum superiorem, & urbem Donawerdam Ecclesiæ simul Catholicæ, ac Boicæ Domui asseruit. Obiit Ingolstadii A. 1651.

6. Ferdinandus Maria, Principis optimi numeros omnes implevit. Nec minor ipsi, quàm Progenitoribus, Orthodoxæ Religionis cura erat, qui omnium Baviaræ Principum natus quasi character est, basisque & fundamentum boni, auspiciatque Principatus. Obiit Schleishemii A. 1679.

7. Maximilianus Emmanuel in Hungaricis præcipuè pro re Christiana susceptis expeditionibus, liberatione Viennæ, expugnationibus urbium Budæ, Strigonii, Neosolii, Essecii, & Maximè Belgradi &c. pugnis item decretoriis ad Parcanum, & Mohacium &c. immortale sibi nomen comparavit. Inde variis bellis implicitus, & fortunam utramque expertus, recuperatis A. 1715. Provinciis, Monachii diem obiit A. 1726.

8. Carolus Albertus ad Imperium Romanum electus 24. Januarii, coronatus 12. Febr: A. 1742. obiit A. 1745. 20. Jan. Imperator Carolini nominis VII.

9. Carolus Maximilianus Elector, Caroli VII. Filius

II.

De Electoratu Palatino.

I. *Que Palatinatus facies ante Caroli M. tempora?*

1. Ante Romanorum adventum Palatinatus vetustissimi Regni Alemannici pars fuerat. 2. Imperante Augusto & hunc, & omnes alias Provincias Rhenanas Romani in potestatem suam redege're. 3. Incolæ Palatinatûs in Francica postmodum expeditione à Pharamundo A. 424. suscepta, superato Rheno, Romanos in Gallia sunt adorti.

2. *Quid de antiquis Comitibus Palatinis sciendum?*

1. Cùm olim Germania, in Principatus nondum distributa, solis pareret Imperatoribus, hique sedes suas identidem mutarent, fuerunt pro singulis Provinciis constituti supremi Præfecti, dicti Comites Palatini, qui nomine Cæsaris absentis, controversias dirimerent. Hos inter eminebat Comes Palatinus Rheni, quia non solum in adjacentibus terris, sed in ipsa etiam Aula Imperatoris, imò, cùm hic Romam proficisceretur, per universam Germaniam juris dicendi potestatem habebat. 2. Extinctâ porro per Ludovici IV. mortem Carolina stirpe, regionum Præfecti, in Palatinatu ac alibi, munia & Provincias fidei suæ commissas hæreditario quali jure possidere cœperunt. 3. Eberhardus A. 912. à fratre suo Conrado I. Cæsare Palatinatum
pro

pro sua familia obtinuit. 4. Conradus Dux Sueviae, frater Friderici I. Imperatoris anno 1156. Heidelbergam condidit.

3. *Quinam extincta stirpe Carolina Palatinatum obtinebant, donec is domui Wittelsbachiae obvenit?*

Nobilissima omnes, at diversa stirpe prognati erant, quos brevitatis studio praeterimus. Henricus Henrici Leonis filius pactis dotalibus Provinciae possessionem adiit, sed eadem iterum dejectus est anno 1215. quando à Friderico II. Caesare fuit proscriptus. Postmodum Ludovico Bavariae Duci, Othonis I. Wittelsbachii filio, Palatinatus clientelari jure est traditus; nec antè tamen in ejusdem possessionem venire licuit, quàm Otho Ludovici filius Agnetem, Henrici proscripti filiam matrimonio sibi junxit. A. 1225.

4. *Quamdiu Domus Bavarica Palatinatum simul ac Bavariam cum Electoratu tenuit?*

Annos circiter septuaginta, quoad nempe Rudolpho, Ludovici Severi filio natu majori, Palatinatus, Ludovico verdè, postea Caesari, Bavaria est attributa, divisione hac in hodiernum usque diem perdurante.

5. *Quinam exinde Electores Palatini Electoribus Boico-Palatinis successere?*

Orti hi erant ex triplici stirpe. 1. Rudolphina.

2. Simmerensi. 3. Neoburgica.

6. Quid

6. *Quid de Rudolphina stirpis Electoribus
universè memorandum ?*

Ex hac tredecim Electoratum obtinuère ab A. 1294. ad A. 1559. Nos aliquos memorabimus.

Rudolpho I. quoddà Friderico Austrio contra Ludovicum fratrem stetit, proscripto, Palatinatum tamen cum Septemviratu recepère filii ea lege (quam jam antea avus Ludovicus Severus tulerat, & Ludovicus Cæsar, patruus fœdere Ticininito renovaverat) ut ex domo Bavarica & Palatina alternis posthac vicibus Septemviri legerentur.

Verùm Carolus IV. Cæsar Rupertum I. Rudolphi I. filium, & Annæ Conjugis suæ fratrem, ejusque posteros edito Norimbergæ A. 1356. diplomate perpetuos S. R. I. Archidapiferos & Septemviro instituit.

Ruperto igitur I. successit Rupertus II. ex fratre nepos, & huic Rupertus III. qui exauctorato A. 1400. Wenceslao, Cæsar est creatus.

Ludovicus Barbatus Ruperti III. filius, in Concilio Constantiensi Sigismundi Cæsaris, aliquoties absentis, vices implevit. Inde domum redux linguam Latinam jam senex cœpit addiscere, quod Cæsar Sigismundus sapius conquestus esset, nulum ex Electoribus laicis latinè scire. Hujus progenies defecit A. 1559. Othone Henrico sine liberis emortuo. Hic à Georgio Divite Duce Landshutano avo suo materno Palatinatum novum seu Neoburgicam, post bellum cruentum Domum inter Bavaricam & Palatinam exortum, obtinuit.

7. Qui

(O) (O) (O)

7. *Qui Electores Palatini è stirpe
Simmerensi?*

Fridericus III. 2. Ludovicus. 3. Fridericus
IV. 4. Fridericus V, qui post pugnam Pragen-
sem septemviratu, & Bohemiæ Regno, in quod am-
bitiosa potissimum conjugis, aliorumque pessimis
consiliis inductus, sese intruserat, exutus, fato ces-
sit A. 1632. sex & triginta haud amplius annos na-
tus. 5. Carolus Ludovicus Friderici V. filius,
cui per pacta Monasteriensia octava dignitas Ele-
ctoralis cum Archithesaurarii titulo adjudicata est.
6. Carolus A. 1685. sine prole decedens, cujus so-
ror Philippo Aurelianensi nupta, ansam dedit bel-
lo exitiosissimo, quo miles Gallicus totum penè Pa-
latinatum ferro ac flammis depopulatus est.

8. *Qui Electores Palatini è stirpe
Neoburgica?*

1. Philippus Wilhelmus, Domus Palatinae augu-
stum decus, & Religionis praesertim orthodoxae
strenuus propugnator. Ex Elisabetha Amalia Has-
siae Landgravia Liberos suscepit septendecim, ple-
rosque omnes Infulis, imperialibus regisque dia-
dematis, insignibus Electoralibus &c. conspicuos.
Obiit A. 1690.

2. Joannes Wilhelmus, qui causam, Domum
inter Palatinam, & Aurelianensem tamdiu agitatam,
arbitro tandem Romano Pontifice obtinuit, nulli-
que exinde peperit labori, quo Palatinatum Gal-
lorum incendiis, caedibus direptionibus miserè de-
vastatum erigeret, melioremque in statum restitue-
ret. E vita discessit A. 1716.

3. Caro-

3. Carolus Philippus hodiernus Elector, Joannes Wilhelmi frater.

9. *Quas metamorphoses Religio subiit in Palatinatu?*

1. Fridericus II Lutheranismum erudum adhuc & impolitum. 2. Otho Henricus confessionem Augustanam, à Melanchthone eusam, ac sapius recusam. 3. Fridericus III. Zwinglii. 4. Ludovicus Ubiquistarum. 5. Fridericus IV. ejusque Tutor Casimirus Calvini sectam terris suis invexere, tam acerbis Neo-Evangelicorum odiis, & infestationibus, ut Lutherani Calvinistas, hique illos ferro, igne, rota, è templis, scholis, urbibus exterminatos vellent, donec tandem Wolfgangus Wilhelmus Religionem avitam, jam inde à S. Martini & S. Crescentis, primorum tractus Rhenani Apostolorum, temporibus per annos 1400. usque ad horribile illud Germaniæ schisma cultam semper observatamque A. 1614. cœpit reducere. Hujus exemplo non modò tota Domus Palatina Electoralis, sed Sulzbacensis quoque & Bipontina ad Catholica sacra postmodum reversa est.

§. 4.

De Electoratu Saxonico, Brandenburgico & Brunsvicensi.

1. *Quid de Saxoniam ante Caroli M. tempora memoratu dignum occurrit?*

In Saxoniam Romani veteres nunquam penetrarunt. Unde Regio hæc ante & post Christi ortum usque

usque ad Carolum M. ab inquilinis prisco Germanorum more gubernabatur. At Carolus M. continuo trium & triginta annorum bello illos tandem devicit, & cum Duce suo Wittekindo ad Christiana sacra traduxit.

2. *Qui Duces post Caroli M. tempora regnarunt in Saxonia?*

Quintuplici stirpe orti erant, nempe 1. Wittekindorum. 2. Billingorum. 3. Guelphorum sive Bojorum. 4. Ascaniorum sive Anhaltinorum. 5. Marchionum Misnensium.

3. *Quo hi ordine regnarunt?*

1. E Wittekindi stirpe, quæ ante & post Caroli M. tempora rerum potiebatur, originem duxere 5. Imperatores Saxonici: Henricus auceps, Otho I. II. III. & Henricus Sanctus. 2. Hermannus Billingus, vir nobilis, ab Othone M. ob præclara in Cæsarem hunc merita A. 960. Saxonix Dux creatus, stemmatis Billingani auctor fuit. Fertur hic antea non nisi septem in dynastia sua colonos numerasse, quos ad unum omnes ad furtum communi opera, & consilio commissum in furcam agi iussit. 3. Extincto dein Billingorum stemmate Saxoniam ad Guelphicam Bojorum Domum A. 1125. est translata. 4. Henrico Leone proscripto Albertus Ursus ex gente Ascania sive Anhaltina Saxonix Ducatum A. 1180. obtinuit, cujus filius & Successor Bernardus primus Saxonix Elector fuisse traditur. 5. Hac quoque stirpe exarscente, Sigismundus Cæsar Fridericum bellicosum, Misnix Marchionem ob strenuam in

D

bello

bello Hussitico navatam operam Ducem & Electorem Saxoniae A. 1423. creavit. Ad hanc Marchionum Misnensium stirpem hodierna Saxonum Dominus universa originem suam refert.

4. *Quinam inter Saxoniae Electores Speciatim memorandi?*

1. Fridericus Bellicosus duos genuerat filios Ernestum, & Albertum, unde stirps Ernestina & Albertina. Ex Ernestina tres Electores, Fridericus cum Joanne fratre, hujusque filio Joanne Friderico; Duces item Vinarienses, Isenacenses, Gothani, Coburgenses, Minungenses, Rœmhiltani, Eisenbergenses, Hildberghusani, & Salfeldenses, ex Albertina verò reliqui Saxoniae Electores, Ducésque VVeissenfelsenses, Merseburgenses, & Citienenses originem ducunt.

2. Fridericus Elector Lutherum, tanquam *obstinatum sehisriticum, & notorium haeticum* in Comitibus VVormatiensibus à Cæsare Carolo V. sex Electoribus, cæterisque Imperii ordinibus proscripsum, solus protexit. Obiit cælebs A. 1525.

3. Joannes Elector Frater Friderici, *Protestantium* caput, *Confessionem Augustanam* cum Georgio Marchione Brandenburgico, Ernesto Duce Brunsvicensi, Philippo Hassiae Landgravio, VVolfango Principe Anhaltino, urbibus Norimbergensi, ac Reutlingensi A. 1530. Augustæ Vindelicor. Carolo V. porrectam, & ab Imperatore, sex Electoribus cæterisque Imperii statibus rejectam, propugnandam suscepit; quam tamen biennio post ejuravit

vit, ac testamento cavit, ne filius in hæreditarias Provincias antè succederet, quàm Luthero ejusque affectis exterminatis, avita sacra reduxisset. Inde Sacramentis Confessionis, Eucharistiæ, atque extremæ unctionis ritè susceptis, obiit Catholicus A. 1532. uti testantur literæ, à filio Joanne Friderico ad Guiliel- mum & Ludovicum Bavariæ Duces eodem anno 1532. 24. Aug. datæ, quæ in Electoralis aula tabulario Monachii hodièque asservantur, ac sæpius typis sunt vulgatæ.

4. Joannes Fridericus statuerat quidem initio ex suprema parentis voluntate fidèque eidem data, Lutheri sectam stirpitis eradicare; sed aliorum consiliis in transversum actus, fidem fefellit, maximo suo damno; nam postquam & ipse & reliqui Smalcaldici sæderis socii cum centum ferè millium exercitu A. 1546. Casarem prope Ingolsta- dium oppugnare adorti, ne tentato quidem pugnæ discrimine turpi fuga dilapsi fuerant, altero mox anno ad Mulbergam captus, libertate, fortunæque omnibus excidit, Septemviratu in Mauritium Alber- tinæ stirpis surculum, ejusque propaginem translato.

5 *Quinam Albertinæ stirpis Electores?*

1. Mauritius. 2. Augustus frater. 3. Christianus, qui Calvini sectam in Saxoniam parabat introducere. 4. Christianus II. 5. Joan. Georgius I. 6. Joan. Georgius II. 7. Joan. Georgius III. 8. Joan. Georgius IV. 9. Fridericus Augustus, Georgii IV. frater, hodiernus Saxonie Elector, & Polonia Rex, Religionem Catholicam per totsecula jam inde à SS. Aegisti, Marciani, Ludgeri & Caroli M. temporibus in

Saxonia sede stabili receptam, indeque Duce & auctore Luthero exulare iussam, Domum suam recepit A. 1697.

II.

De Electoratu Brandenburgico.

1. Unde originem trahit hodierna Domus Electoralis Brandenburgica?

Ab antiquissimo stemmate Comitum Zolleranorum, è quibus Conradus I. Rudolphi II. Comitis Zollerani (à quo hodierni Principes Hohenzollerani) filius, ante annos amplius quingentos Comes Castellanus sive Burggravius Norimbergæ fuisse perhibetur. Quam dignitatem Fridericus III. à Cæsare Rudolpho I. A. 1273. jure hæreditario obtinuit Fridericus VI. Norimbergæ Burggravius à Sigismundo Cæsare Marchiæ Brandenburgicæ vicarius primùm administrator, dein A. 1417. Septemvir est renunciatus.

2. Quinam Marchiæ Brandenburgicæ ante Comites Zolleranos præfuerunt?

1. Henricus Auceps circa A. 928. Sigefridum Comitem Ringelheimensem ex Wittekindi stirpe primum Marchionem designavit. 2. Fridericus Ahenobarbus Albertum Ursum ex Ascania seu Anhaltina Domo Marchionatu simul & Septemviratu condecoravit. 3. Cum ultimus è stemmate Ascanio Elector sine liberis decessisset. Cæsar Ludovicus Bavarus Septemviratum filio Ludovico, & hic Ludovico Romano fratri tradidit, cui sine prole defun-

cto

Otho frater successit 4 Cùm & Otho improlis obūlet, Carolus IV. Othonis socer, Marchionatum filio Wenceslao, hic verò, post adeptam Imperii & Bohemiæ coronam, fratri Sigismundo, Sigismundus tandem Imperator, Friderico Burggravio Norimbergensi è Comitibus Zolleranis cessit, ut supra meminimus.

3. *Quot Electores Brandenburgicos Domus Zollerana numerat?*

Tredecim, è quibus primi quinque Catholici, tres proximi sequentes Lutherani, reliqui Calviniani, hoc ordine. 1. Fridericus I. 2. Fridericus II. 3. Albertus, ob animi a titudinem Teutonicus Achilles, ob eloquentiam Ulysses Germanicus dictus. 4. Joannes, ob facundiam Germaniæ Cicero appellatus, sedem ex Franconia in Marchiam Brandenburgicam transtulit. 5. Joachimus I. os & oraculum Imperii, ac sui temporis Nestor communi Scriptorum elogio celebratus, Lutheranae factioni invicta constantia se opposuit. 6. Joachimus II. Lutheri sectam A. 1539. palam est amplexus. Interiit veneno per Judæum propinato. 7. Joannes Georgius, à quo hodierni Marchiones Culembacenses, seu Baruthani, & Onoldini originem trahunt *Formula Concordiæ*, novisque Ubiquistarum erroribus cum Augusto Saxonæ Electore subscripsit. 8. Joachimus Fridericus Havelbergensem, Lebusiensem Episcopatum cum Archiepiscopatu Magdeburgensi sibi vindicavit. 9. Joannes Sigismundus A. 1614. sectam Lutheranam cum Calviniana commutavit. 10. Georgius.

orgius Wilhelmus Borussia Ducalem, quam Albertus Brandenburgicus, supremus ordinis Teutonici Magister, facta ab Ecclesia & ordine secessione, occupaverat, jure hæreditario sibi asseruit. 11. Fridericus Wilhelmus, rebus belli pacisque tempore gestis nominatissimus, annos 48. ad clavum sedit. 12. Fridericus III. Regis Prussiae titulum A. 1701. primus assumpsit. 13. Illi successit Fridericus Wilhelmus 14. Carolus Fridericus hodie rerum potitur,

III.

De Electoratu Brunsvico-Luneburgico.

1. *Quis hodiernæ Domus Electoralis Brunsvicensis Conditor?*

Henricus Leo è Guelphica stirpe Comitum Altorffensium in Suevia, qui Bavariam juxta & Saxoniam, cujus pars tunc erat tractus Brunsvico-Luneburgicus, in sua tenuit ditone. At postquam A. 1180. à Friderico I. proscriptus fuit, Provinciis omnibus, præter Brunsvicensem & Luneburgicam, est exutus.

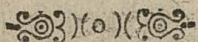
2. *In quot ramos stirps Brunsvicensis hodierna dividitur?*

1. In Guelpherbutanum, & hic iterum in Brunsvicensem, Guelpherbutanum, & Beveranum. 2. In Luneburgicum, hincque in Cellensem, & Hannoveranum.

3. *Quis stirpem Guelpherbutanam propagavit?*

Antonius Ulricus maximi ingenii Princeps, qui fratri Radolpho Augusto sine liberis defuncto in

Ducis

Ducatu Brunsvicensi successit, & A. 1710. ad Ecclesiam Catholicam gremium rediit, pater Augusti Wilhelmi, Ducis Brunsvico Brunsvico-Guelferbutani Guelferbutani, & Ludovici Rudolphi Principis Blanckenburgensis, cujus filia natu major Elisabetha, Augusta hodie Imperatrix est, minor vero Alexii Russiæ Monarchæ parens fuerat.

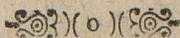
4. *Quis stirpis Laneburgicæ propagator?*

1. Georgius, qui A. 1641. mortuus, 4. reliquit filios, Christianum Ludovicum, Georgium Wilhelmum, Joānem Fridericum, & Ernestum Augustum. 2. Christiano Ludovico sine liberis defuncto, in Ducatu Cellensi successit Georgius Wilhelmus; cumque & hic A. 1705. obiisset improlis, hæreditas ad Hannoveranum est devoluta. 3. Provinciæ Hannoveranæ celsere Joanni Friderico A. 1651. Religionem Catholicam amplexo, Patri Wilhelminæ Amaliæ, Josepho Romanorum Regi, postea Imperatori, nuptæ. 4. Joanni Friderico sine prole mascula A. 1679. obeunti successit Ernestus Augustus frater, quem Leopoldus I. A. 1692. nonum S. R. I. Electorem dixit. 5. Georgius Ludovicus Ernesti filius post multas, gravesque altercationes in Electorum Collegium Ratisbonæ A. 1708. admissus, & A. 1714. ad Britanniam solium vocatus est. 6. Georgio Parenti in itinere ex Anglia in Germaniam A. 1727. fati functo successit Georgius Augustus.

§. 5.

De Austria, Styria, Carinthia,
& Tiroli,

1. *Quid*

1. *Quid de Regionibus hisce generatim
dicendum?*

Totus hic terrarum tractus *Noricum* vocabatur, quem Cæsar Augustus post gravia bella Tiberii privityni sui ductu ibidem gesta in Romanam redegit Provinciam. Hanc annis quingentis Romani, hisque à Theodone I. Baviaræ Duce sub A. C. 508. pulsus, Boici, post hos verò, Thassilone ultimo Bavaræ Duce Agilolfingicæ stirpis à Carolo M. A. 788. exactorato, Præfecti alii atque alii administrabant.

2. *Qui primi Austria Marchiones, Duces, &
Archiduces?*

1. Tamen Provincie hujus præfecti iam antea Marchiones fuerint appellati; hæc tamen dignitas hereditaria non erat, quoad tandem Leopoldus illustis à Cæsare Henrico Aucupe contra Hunnorum præcipue irruptiones Austriæ Marchio designatus, eandem jure hereditario cœpit possidere. 2. Henricus II. Leopoldi Sancti filius, à Friderico Ænobarbo A. 1156. primus Austriæ Dux salutatus, multisque aliis prærogativis est ornatus. 3. Fridericus II. inter Austriæ Duces quintus, à Cæsare Friderico II. *Archiducis* titulo insigniri cœpit.

3. *Qua occasione Austria possessionem adiit
Domus Habsburgica?*

Othocarus Bohemæ Rex, Friderico II. ultimo Austriæ Duce extincto, ejusdem sororem, Margaritam matrimonio sibi junxerat diuturni illius inter-

regni tempore. Cūque postea Rudolphus Comes Habsburgicus ad Imperij solium fuisset euectus, Othocarus clientelare eidem præstare obsequium recusabat. Bello igitur à Cæsare semel atque iterum illato, in acie cecidit. Inde Austriam Domino, Rectorique orbatam Imperator filio Alberto I. clientelari nomine tradidit, quam ex eo tempore Domus Habsburgica in sua semper tenet ditione.

4. *Quo pacto Styria, Carinthia, Carniola & Tirolis obvenère Austriacis?*

Provinciae istæ post Caroli M. tempora suis quæque Dominis parebant. Styria A. 1193. emptione Austriaci juris facta est. Carniola extinctis A. 1233. loci Marchionibus, Austriacorum potestati se ultrò subiecit. Carinthia A. 1332. annuente Cæsare Ludovico Bavaro clientelæ nomine Austriæ obvenit. Tirolis Margarita Maultaschia, ultimi Carinthiæ Ducis & Comitis Tirolensis filia post filii sui obitum A. 1663. Austriacæ Domui cessit.

§. 6.

De Principibus Imperii Ecclesiasticis.

Ilos eo recensebimus ordine, quo in Imperiū Comitibus considerare solent.

1. *Quid de Archiepiscopatu Salisburgensi summam memorandum?*

Sanctus Maximus sub A. 474 Episcopale ibi munus sustinuit. At ubi biennio post urbs illa à Gothis, aliisque gentibus barbaris funditus eversa est, annis 142. deserta suis in ruderibus jacuit, donec

The-

Theodo III. Bojariæ Dux, urgente S. Ruperto urbem instauravit, atque Episcopatum Salisburgensem condidit ad A. 616. Sanctissimus hic Præsul Episcopatu præfuit usque ad A. 623. Anno sub Caroli M. tempora primus ibidem Archiepiscopus fuit A. 799

2. *Quodnam fuit initium Ordinis Teutonici?*

Cum Fridericus I. 1189, sacram expeditionem in Palæstinam suscipere, Germana Nobilitas eum certatim secuta est, quæ extincto etiam Imperatore tam strenuè egit, ut Ptolemaidem, urbem munitissimam, cum aliis Palæstinæ locis expugnaret. Exinde stabilis eis sedes Hieresolymæ in monte Sion attributa, Ordoque Teutonicus ab Henrico Solymæ Rege, probante Pontifice institutus fuit, assignata in scutum Gentilitium nigra Cruce in albicante area. Magnus Ordinis Magister, S. R. I. Princeps, sessionem obtinet præ omnibus Episcopis, proximus ab Archiepiscopo Salisburgensi. Primus Ordinis Magister erat Henricus Walpott à Basenheim.

3. *Quæ origo 22 Episcopatum Germania?*

1. Episcopatus Bambergensis fundator est S. Henricus Imperator, qui primum Episcopum Eberhardum suum Cancellarium denominavit, anno 1006.
2. Herbipoli S. Bonifacius, Archiepiscopus Moguntinus circa annum 740. S. Burcardum ad primam infulam Episcopalem evexit. Carolus M. Cæsar Ducatum Franconicum huic Episcopatu dono adjecit,

3. Wormatiæ jam anno 346. florebat Archiepiscopus. Sed anno 744. translatus est Moguntiam, ut tamen Wormatiensis Episcopus esse perseveraret.

4. Episcopatum Aichstadianum S. Bonifacius anno 740. erexit, cui omnium primum præfuit S. Wilibaldum.

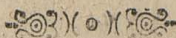
5. Spiræ erat ipso jam anno 346. Episcopus nomine Iessius, qui cum pluribus aliis Concilio Coloniensi interfuit. Quot verò Episcopi ante ipsum relexerint illam Ecclesiam, incertum est. Cæterum Canonici Cathedralis Spiræ, Moguntia, Wormatiæ perinde ac in aliis Dicecesibus prædicti illius temporis more juncti in commune vivebant vitam Ecclesiasticam, donec anno 969. separatim vivere & habitare singuli cœperunt.

6. S. Amandus anno 346. Episcopatum regebat Argenterati, & ipse præfuit Concilio Coloniensi. Quinam Episcopi ante ipsum Pedum Episcopale tenuerint, incertum est.

7. Anno 594. Constantiam Episcopatus ex vetusta, sed diruta urbe Vindonissa est translatus, cujus primus fuit Episcopus Maximus. Hic Episcopatus omnium amplissimus censetur in Germania.

8. Augusta Vindelicorum tertio seculo primus Episcopus præfuit S. Dionysius, ibidem in persecutione Diocletiani Martyrio coronatus.

9. Episcopatum Hildesheimensem Carolus M. fundavit cui Guntharius omnium primus præfuit. In tota Saxonia sub fatali Religionis schismate hic solus Episcopatus in Catholica fidei veritate constantiam tenuit.

10. Paderbornensi Episcopatu itidem Carolus M. initium dedit, & cathedralem quidem Ecclesiam eo in loco condidit, in quo, dum in castris Casareum Textorium terræ depangitur, copiola aquarum scatebra sese aperuit, unde totus exercitus fuit recreatus.

11. Episcopatu Frisingensi sub annum 730. interventu Odilonis Ducis Boici, S. Bonifacius S. Corbinianum præfecit.

12. Episcopatus Ratisbonensis sub annum 739. item à S. Bonifacio institutus est, primo Episcopo Gaubaldo. Jam ante hunc tamē alii exteri ibidem Episcopi præfuerunt, sed absque Episcopatu, & legitima successione. Ejus generis fuerunt A. 640. Paulinus, A. 652. S. Martyr Emmeramus.

13. Episcopatus Laureacensis à Theodone III. Bojarie Duce A. 634. Bojodurum sive Passavium est translatus, postquam Laureacum ab Hunnis ferro, flammæque vastatum est.

14. Ecclesie Tridentine Jovinum primum præfecit Episcopum S. Hermagoras Episcopus Aquilejensis, S. Marci Discipulus. Eundem Episcopatum Theodosius M. & Carolus M. postque hos Conradus II. multis beneficiis cumulârunt.

15. Brixinensi Episcopatu Sabionæ. (urbs tunc erat binis circiter milliaribus Brixinâ distans; unde *Episcopatus Sabionensis* vocabatur) sub annum Domini 350. fundato, præesse cœpit S. Cassianus. S. Albinus verò ineunte seculo XI. sedem Episcopalem Sabionâ Brixinam transferre statuit.

16. Primus Basileensium Episcopus fuisse traditur Pantalus. Sunt tamen, qui præcessisse scribunt Justinianum aliósque plures Episcopos, quorum nomina temporum injurâ interciderunt. Episcopi porro Basileensis sedes post Religionem Catholicam Basileâ, ubi quatuordecim & amplius seculis floruit, exulare jussam, Bruntrutum; Canonicorum verò Cathedralium Arleshemium est translata.

17. Leodienfis Episcopatus à S. Materno A. 101. Hungris primum institutus; inde urbe hac ab Hunnis everfa, Trajectum translatus, ac tandem Leodii stabilitus est.

18. Episcopatum Osnabrugensem à Carolo M. sub annum Christi 776. fundatum primus gessit Wiso vel Witho, donec multis post seculis per pacta Monasteriensia, exemplo ultra sedecim secula inaudito, alterna vice præesse cœpit nunc Episcopus Catholicus, nunc eo decedente, Princeps Lutheranus, sacra interim curante Archiepiscopo Colonienfi.

19. Monasteriensis (olim Mimigradensis seu Mimigardevordensis) Episcopatus pariter à Carolo M. A. 788. fundatus, primum veneratur Episcopum S. Ludserum.

20. Curientem Episcopatum alii ab ipso S. Petro inchoatum, & à S. Lucio continuatum; alii seculo IV. institutum fuisse perhibent, ex quorum sententia primus Curiae Episcopus fuit S. Afimo, quem A. 451. Concilio Chalcedonenfi interfuisse constat.

21. Primus Lausannensium Episcopus Protasius Clodovæi I. ætate etiamnum superstes fuit A. 517. Urbe porro tractuque Lausannensi à Bernatibus A.

1533 occupato, sedes Episcopalis Friburgum Nithonum translata est.

22. Episcopatum in Valesia primus gessit S. Theodorus, qui A. 381. Concilio Aquisejensi interfuit.

4. *Quot Germania Episcopatus facti cum Ecclesia Orthodoxa divortio, profanati fuerit, & alienati?*

Sedecim, duo nempe Archiepiscopatus Bremensis, quem Carolus M. & Magdeburgensis, quem Otho M. instituit, cum Episcopatibus quatuordecim, Mindesi, Verdensi, & Halberstadiano, à Carolo M. fundatis, Caminensi item, Suerinensi, Rabeburgensi, Lubecensi, Milnensi, Merseburgensi, Naumburgensi, Havelburgensi, Brandenburgico, Lebusensi & Slesvicensi, qui omnes partim Westphalico, partim Saxonice Circulis sunt adscripti.

5. *Quæ S. R. I. Præposituræ & Abbatia Principes*

1. Principem Abbatiam Fuldensem Ord. S. Benedicti A. 744 S. Bonifacius Archiepiscopus Moguntinus instituit, 2. Campidunensem ejusdem Ordinis A. 777. fundavit S. Hildegardis Caroli M. Augusta Conjux. Princeps porò Fuldensis perpetuus Imperatricis *Archi-Cancellarius* est; Princeps verò Campidunensis ejusdem *Archi-Marescallus* 3. Magnus Equitum Melitenis Prior, idemque S. R. I. Princeps, cujus sedes Heitersheimii in Brisgoia, curat bona Ordinis Melitenis [seculo XII. in-

stituti

stituti) per Germaniam, Bohemiam, & Hungariam
 &c. 4. Præpositura Elvacensis in Suevia à BB. Har-
 riolpho, & Erlolpho ejus fratre, Lingonensium
 Episcopis, A. 764. est fundata, eratque primùm
 Abbatia Ord. S. Bened. indeque ab A. 1460. Cano-
 nicorum secularium equestri genere natorum Col-
 legium & Princeps Præpositura. 5. Berchtolsga-
 densem Præposituram Canonicorum Regularium
 fundarunt A. 1108. duo fratres & Comites Sulzba-
 censes. 6. Abbatia Prumiensis, à Pipino Caroli M.
 parente, Benedictinis primùm, dein A. 1526. Ar-
 chiepiscopo Trevirensi supremo cum jure ac domi-
 nio tradita est. 7. Veissenburgensis Abbatia in Al-
 sàtia à Dagoberto Gallia Rege A. 629. itidem Or-
 dini S. Benedicti, dein A. 1526. Canonicis sæcula-
 ribus, ac tandem Episcopo Spirensi est attributa.
 8. Abbatia Stabulensis Ord. S. Bened. in Leodiensi
 Diocesi primordia sua refert ad an. 657. fundata à
 Sigeberto Austrasie Rege. 9. Abbatiam Corbejen-
 sem ejusdem Ordinis in Circulo Westphalico sub
 annum 822. fundavit Ludovicus Pius, Casar. 10.
 Abbatia Murbacensis & Luderensis Ord. S. Bened.
 in Alsàtia, cùm utrique unus idemque Abbas præest,
 in Comitibus antehac sessione & suffragio gaudebant;
 sed modò sub Gallica sunt ditione. Fundator erat
 Eberhardus Alemannie Dux A. 724. Principem
 porrò Abbatiam Hirsfeldensem | Hasslo-Castellanus;
 Saalfeldensem verò Saxo-Saalfeldensis Dux occu-
 pavit. Utraque Ordinis S. Benedicti erat.

6. *Quæ*

6. *Quæ S. R. I. Principes Antistite Catholica?*

1. Antistita Effendiensis, in Ducatu Montano. Collegii Nobilium Virginum fuit S. Alfridus Episcopus Hildesienfis sub annum 860. Conditor.

2. Buchaviensis ad lacum Plumarium in Suevia, ubi sancta Adelindis S. Hildegardis Imperatricis Soror, seculo VIII. Nobilium Virginum Collegium condidit.

3. Andlaviensis in Alfatia, ubi Principem Nobilium Virginum Parthenonem A. 890. fundavit Richarda, Caroli Crassi Augusta Conjunx.

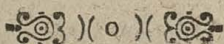
4. Lindaviensis in urbe Imperiali Lindavia, ubi ineunte seculo IX. Adalbertus Comes Rhatia Curienfis Collegium Nobilium Virginum excitandum curavit A. 866.

5. Ratisbonæ Parthenonem inferiorem ineunte seculo X. fundavit Juditha Conjunx Henrici I. Boiaria Ducis.

6. Superiorem verò Parthenonem ibidem condidit Hemma Caroli Crassi Mater seculo IX.

Abbatia porrò Principes Quedlinburgensis, Herfordiensis, Gererodensis, Gandersheimiensis &c. ab Ecclesia Orthodoxa descivere.

§. 7.

De reliquis Principibus S. R. I.
Laicis.

I.

Antiquiores Principum Domus.

1. *Quæ origo Ducum Megalopolitanorum?*

Hi originem ducere perhibentur ab antiquissimis Regibus Vandalorum, nominatim à Gensericò, qui vivebat seculo V. quorum, uti & sequentium Principum in varias stirpes, ac ramos propagatio ex genealogicis passim tabellis colligi poterit.

2. *Quæ exordia Domus Wirtembergicæ?*

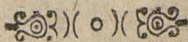
Orti hi sunt à vetustissimis Dynastis Beutelsbacensibus, quorum quidam seculo IX. Hildegardem Caroli M. filiam in matrimonio habuit. Conradus Beutelsbacensis à Cæsare Henrico IV. auctus est Comitatu Wirtembergico sub annum 1080. Eberhardus VI. an. 1495. à Maximiliano I. Cæsare primus Wirtembergicæ & Teccicæ Dux salutatus est.

3. *Unde Hassiæ Landgraviæ oriundi?*

À prisca Brabanticæ Ducibus, qui genus suum referunt ad Pharamundum Franciæ Regem. Henricus Magnanimus Brabanticæ Dux duos reliquerat filios, Henricum *Mansuetum*, & Henricum *Infantem* dictum, quòd jam tunc parente fuit orbatus. Igitur hic jure materno (Mater Thuringiæ Landgravia erat) successit in Hassiæ Landgraviatu.

E

viatu

viatu, prioribus Thuringiæ Landgraviis, qui & Hassiæ Domini erant, anno 1247. extinctis.

4. *Unde orti Marchiones Badenses?*

A prisca Ducibus Zaringensibus, quibus parebat magna pars Helvetiæ, Alsatia, Brisgoia &c. Quippe Hermannus primus Marchio Badensis Parentem nactus est Bertholdum I. Zaringæ Ducem circa annum 1050.

5. *Quis Ducatus Holsatiæ Auctor?*

Ferunt, Wittekindum conditorem dicti Ducatus fuisse. Ad nostra tempora si propius accedamus, constat, Theodorico *Fortunato*, Comiti Oldenburgico filium fuisse, qui primus Holsatiæ Dux, demum Rex Daniæ fuit. Anno. 1448.

6. *Qui Natales Ducum Saxo-Lavenburgicorum, & Principum Anhaltinorum?*

Ambo originem referunt ad Electores Saxoniæ, illi quidem ad Albertum anno 1285. hi verò ad Bernardum, filium Alberti Ursi. Stirps Saxo-Lavenburgica exaruit, sed Anhaltina hodie dum floret.

II.

Recentiores Principum Domus.

1. *Quando, & à quo Comites ab Aremberg eveffi sunt ad Principum dignitatem?*

Primus hunc honoris gradum conscendit Joannes Comes ab Aremberg anno 1565. sub Cæsare Maximiliano II.

2. *Qui.*

[Handwritten scribbles and markings at the bottom of the page.]

2. *Quinam in Principum Collegium cooptati à
Caesare Ferdinando II.?*

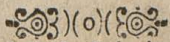
1. Vetustissima Comitum Stirps Zollerana cujus primordia fluunt à Rege Franciæ Pharamundo, dein à Guelphis Altorfii in Suevia Comitibus. Principatûs insignia accepit anno 1623. 2. Domus Lobkowizia, perantiqua Bohemiæ Stirps anno. 1624. 3. Domus Salmensis pervetusta, orta ex Wildgraviis & Rheingraviis, principatûs nomen obtinuit anno 1623. 4. Comites Dietrichsteinii ex Carinthia 1622. 5. Comites Liechtensteinii anno 1623.

3. *Qui verò à Caesare Ferdinando III.?*

1. Comites Nassovienses anno 1654. 2. Comites Auersbergenses 1653. Comites Frisiæ Orientalis 1654. 4. Piccolomini è nobilissima Hetruriæ familia 1654.

4. *Quosnam ad hunc honoris apicem evexit
Caesar Leopoldus?*

1. Landgravios Fürstenbergicos antiquissimæ prosapiæ, utpote ex Agilolfingico stemmate prognatos. Ex his stirps Heiligenbergensis Principis dignitate aucta est anno 1667. eaque extincta, Domus Möskirchenfis & Stillingensis 1716. 2. Comites Schwarzenbergicos ex antiquissimo stemmate Comitum de Seinsheim 1671. 3. Comites Oettinganos jam inde ab Othonis M. ætate florentissimos 1671. 4. Portianos ex Foro Julio 1662. 5. Schwarzburgicos 1697. Domus porrò Eggenbergica, anno. 1623 & Croyensis, anno. 1666. in S. R. I. Principum Collegium cooptata, extincta est. 1. *Qui*

5. *Qui S. R. I. Principes creati à
Josepho I.?*

1. Lambergenses 1707. 2. Trautsonii 1711. 3. Lo-
wensteinii 1711. quibus Carolus VI. adjunxit Prin-
cipes Waldeckenses.

Observationes ad partem primam.

1. *In quo Imperii Romano-Germanici felicitas
sita est?*

In eo, ut membra, seu Status Romani Imperii
cum suo Capite, nempe Cæsare, secundum Impe-
rii statuta, arctissimè sint conjuncti, nec in sua dun-
taxat commoda, sed totius Imperii salutem, ex
antiqua fidei Germanicæ integritate, unicè sint
intenti.

2. *Quæ jura suprema Majestatis Cæsareæ?*

1. Cæsar supremum jus habet in totum Roma-
num Imperium. 2. Reges, Duces, Principes, Co-
mites, Barones, Nobiles &c. creare potest. 3. Be-
neficia Imperii clientelaria omnibus Imperii stati-
bus, exacto ab iisdem fidelitatis sacramento, con-
fert. 4. Academias erigit, aut confirmat. 5. No-
vas condit civitates, easque peculiaribus favoribus
& privilegiis ornat, ut taceam plures alias præro-
gativas, quas *Regalia*, seu *Reservata* Imperatoris
vocant.

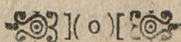
3. *Quid sunt Imperii Comitia?*

Est omnium Imperii ordinum Conventus,
Cæsare, monitis priùs per Legatos Electoribus
coactus, in quo de magni momenti negotiis in
Imperii emolumentum deliberatur, & consultatur

4. *Quæ*

4. *Quæ Comitiorum Methodus?*

1. Imperator aut ejus Legatus [vulgò *Principalis Commissarius*) res deliberandas proponit.
 2. Harum capita scripto traduntur tribus statuum Collegiis. 3. Præstituta die Collegia singula in suo quòdque senaculo congregata, consilia ineunt, privatimque suum ferunt suffragium, Principes quidem viritim, imò & reliqui; ita tamen, ut horum posteriorum suffragia nonnisi pro numero classium seu subselliorum supputentur, ut supra dictum est. Hac consultatione finitâ, Collegia Electorum & Principum in unum conveniunt locum, & suffragia seorsum lata in commune conferunt. Inde advocatis quoque civitatum delegatis suam aperiunt, ac eorum vicissim exquirunt sententiam, in quam si plures iverint, hæc Cæsari probanda offertur, qui approbandi, aut reprobandi jus habet, etiamsi omnes concordassent. Quòd si ordinum sententiam ratam habuerit Cæsar, hæc in tabulas relata, post Cæsaris, ordinumque subscriptionem constitutio seu *Recessus Imperii* appellatur, vimque legis obtinet. Variantibus porrò ordinum sententiis, de integro repetitur consultatio, disquiriturque, numqua ratione omnium, aut plurium saltem consensus obtineri possit. Sin minus; suffragia, utut discordantia, cum Cæsare tamen communicantur cujus solius est decretoriam pronuntiare sententiam.

5. *Quis Comitiorum ingressus?*

Si Cæsar ipse præsens, hunc Electores è palatio ad templum comitari antehac consuevère hoc ordine;

	<i>Trevirensis.</i>	
<i>Brandenburgus</i>	<i>Bavarus</i>	<i>Palatinus</i>
<i>cum Sceptro,</i>	<i>cum Imperii Pomo.</i>	<i>cum corona.</i>
	<i>Saxo cum Gladio.</i>	
<i>Moguntinus</i>	<i>Imperator.</i>	<i>Coloniensis,</i>
	<i>Bohemus.</i>	

In templo pro auspiciato Comitiorum successu solemne fit Missæ Sacrificium. Quo peracto ad locum Comitii destinatum disceditur.

6. *Quis ibidem sedendi ordo?*

Cæsar solio infidet tribus gradibus distincto, sub conopeo. Electorum sedes duobus, Principum uno gradu attollitur. Ordo est sequens.

	<i>Imperator.</i>	
<i>Moguntinus.</i>	<i>Rex, si quis est</i>	<i>Trevirensis.</i>
<i>Bohemus,</i>	<i>Romanorum,</i>	<i>Coloniensis.</i>
<i>Bavarus.</i>	<i>è</i>	<i>Saxo.</i>
<i>Brandenburgus.</i>	<i>regione Cæsaris.</i>	<i>Palatinus.</i>
<i>Brünsvicensis.</i>		
<i>Archidux Austria</i>	<i>Antistites Au-</i>	<i>Principes laici.</i>
<i>Principes Eccles:</i>		<i>Comites.</i>
<i>et Abbates.</i>	<i>gustanæ Conf.</i>	
	<i>Delegati Civitatum.</i>	

7. *Quo demum modo terminantur Comitia?*

Quæ in his decreta fuère, summamim comprehensa

hensa in membranas seu tabulas referuntur, Cæsarisque & statibus præsentibus, à Moguntino, Imperii *Archicancellario*, recitantur, ad quæ exsequenda Imperator ordines paucis cohortatur, sicque Comitibus finis imponitur.

8. *Cur Imperii Comitibus, Ratisbonæ adhuc fieri solita, dicuntur continua?*

Quia jam inde à 20. Januarii anni 1663. in hanc usque diem perdurant. His semper è S. R. I. Principibus Cæsaris vice ac nomine præest Legatus, seu *Principalis*, ut vocant, *Commissarius*. Cæterorum pariter Ordinum delegati suorum quisque Dominorum nomine Imperii negotia tractanda suscipiunt.

9. *Quæ Electorum munia primaria?*

Tres Electores Ecclesiastici sunt S. R. I. Archicancellarii, uti suprâ c. 3. meminimus. Bohemus est Archipocillator, Bavarus Archidapifer, Saxo Archimareschalcus, Brandenburgus Archicamerarius, Palatinus Archithesaurarius.

10. *Quid sibi volunt officia hereditaria?*

Singuli Electores singulos habent muneris sui vicarios, qui absentium vices expleant, hancque dignitatem jure hereditario semper retineant: unde officia *hereditaria* appellantur. Comites Althanenses sunt hereditarii S. R. I. Pocillatores, Comites Waldburgenses Dapiferi, Comites Pappenheimii Mareschalci, Principes & Comites Zollerani Camerarii, Comites Sinzendorffii Thesaurarii.

11. *Quantum?*

II. *Quandonam Germaniæ Episcopi cum Abbatibus quibusdam appellari cæperunt S. R. I. Principes?*

Quamvis hi jam inde à Caroli M. temporibus ad Imperii Comitia convenerint; Principis tamen titulum iisdem jam tunc fuisse adscriptum haud satis constat. Id verò exploratum habemus, à Cæsare Othone M. ejusque successoribus quàm plurimos nominatos fuisse S. R. I. Principes Ecclesiasticos. Hodie Germaniæ Episcopi à Cathedralium Canonicorum senatu eliguntur, qui à summo dein Pontifice inaugurantur, à Cæsare verò tanquam S. R. I. Principes in fidem & clientelam recipiuntur.

12. *Num hæc dignitatis accessio detrimenti quiddam attulit Imperio?*

Id nonnisi heterodoxi, jurati Ecclesiæ Catholicæ, & sacerdotii hostes pro more suo comminiscuntur; quippe omnibus notum est, Principes Ecclesiasticos ex fundis clientelaribus ad communia Imperii onera ferenda sociam conferre operam, suisque suffragiis in Imperii Comitibus nihil ad huc detrimenti, emolumenti verò plurimum attulisse Reipublicæ.

13. *Quando S. R. I. Principes laici fuere instituti?*

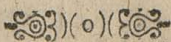
Caroli M. temporibus Provinciæ pleræque omnes vicario nomine administrabantur. At stirpe Carolina expirante, Præfecturæ hæc factæ sunt hæreditariæ.

14. *Ecquod discrimen Comites inter Palatinos, Marchiones, Langravios, & Burggravios?*

Olim Comites Palatini Palatii Cæsarei, Marchiones limitum Imperii, Landgravii Provinciarum, Burggravii castri Cæsarei, seu Regiæ (quales tunc pluribus in locis habebant Imperatores) Præfecti erant ac Prætores.

15. *Quæ origo Comitum, Equitum & urbium Imperialium?*

Comites secundum etymon Latinum inde appellati fuisse videntur, quod Imperatores & Reges suos quorum supremi erant Præfecti, & Aulæ Ministri, *comitari* ut plurimum consueverint. Secundum etymon verò Germanicum nomen traxisse videntur à *canis*, sive *canitie*, quòd Reges, Ducésque Germanorum olim in supremos Aulæ Ministros, judiciorum Præsides, locorum Præfectos &c. non alios plerumque sibi delegerint, quàm qui prudentiâ, doctrinâ, virtute, usu & experientiâ, ac proinde ætate & *canitie* venerabiles omnibus erant ac spectabiles. Et quamquam dignitas hæc hæreditaria non erat; filii tamen, si modò idonei censebantur, rarè à successione excludebantur. Deficiente porrò Caroli stemmate, hæc quoque munia, uti plura alia, antiquata fuere. Comitum nihilominus & nomen & dignitas ad posteros est propagata. Unde sensim non pauci ob potentiæ & auctoritatis prærogativam Imperii Ordinibus sunt adscripti, quos inter Liberi quidam *Barones* idem cum Comitibus sessionis

ac suffragii jus obtinent. 2. Nobiles Imperii jam inde à Caroli M temporibus inclaruère, Imperii quondam statibus annumerati cum jure sessionis & suffragii, quo tamen hodie carent. Dividuntur in tres classes, nempe in Suevicam, Franconicam, & Rhenanam. 3. Civitates Imperiales diutini potissimum illius interregni, & Caroli IV. tempore in libertatem sese asseruère.

16. *Quid est Imperii Matricula?*

Est album sive index, ubi non solum Imperii statuum nomina singula descripta sunt; sed insuper designatur, quid, quantumve cuius statui ad communes Imperii expensas sit contribuendum.

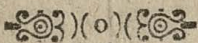
P A R S II.

De aliis Europæ Regnis.

Hic agendum primò erit de Regnis Catholicis, & quidem ordine geographico, initium ducendo à Lusitania: dein etiam de cæteris Europæ Regnis, quibus annumeramus Moscoviam & Turciam, utpote quæ potentiâ, & amplitudine pleaque regna facillè superant.

C A P U T I.

De Regnis Catholicis.

§. 1.

De Lusitania.

Memorabiliores Lusitaniæ periodi sunt 1. Lusitaniæ status sub præcis Romanis. 2. Sub Vandahis & Gothis. 3. Sub Mauris. 4. Sub Regibus Christianis è stemmate Burgundico. 5. Sub Hispanis. 6. Sub Lusitanis Bragantiæ Ducibus.

1. *Quis antiquæ Lusitaniæ status?*

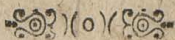
Hæc ante Christi ortum erat Romana Provincia, *Lusitanica* dicta: quinto seculo supervenere primò Vandali, dein Gothi, qui Hispaniam juxta ac Lusitaniam in potestatem redegerunt. Denique anno 713. utramque Provinciam Mauri ex Africa profecti inundarunt, & potiorem partem suo subjecere Imperio.

2. *Quo pacto, & quando Lusitania peculiare esse Regnum cepit?*

Henricus Burgundiæ Comes, militari gloria inclytus heros, inito sub annum 1090. cum Tarasia, vel Theresia, Alphonsi VI. Castellæ Regis filia matrimonii fœdere, in dotem accepit, quæ Alphonsus focer in Lusitania id temporis possidebat. Hic proin Henricus quasdam Maurorum urbes expugnare cœpit; filius verò Alphonsus I. eosdem totâ expulit Lusitaniâ, posteaquam in pugna decretoria quinque Maurorum Regibus fuis fugatisque, plenam obtinuit victoriam primus exinde Lusitaniæ Rex salutatus.

3. *Quæ Lusitaniæ insignia?*

Area scuti argentea quinque coloris cærulei
scutula

scutula exhibet, quorum singula quinque punctis, quinque Christi plagas referentibus, sunt distincta. Quippe cum Alphonsus praelium cum quinque Saracenorum Regibus initurus, trepido profusus esset animo, confirmatus à Christo, ac vexillum quinque ejusdem vulneribus insignitum, jussus attollere, gloriosam omnino retulit victoriam.

4. *Qua ratione Lusitania, regnante Joanne II. & Emmanuele, ad tantum potentia, & magnificentia fastigium ascendit?*

Joannes navigatione in Indias Orientales sub annum. 1490. primò suscepta magnis Lusitaniam opibus, fortunisque locupletavit, sed multò majoribus Emmanuel successor, utpote qui magnam Brasiliæ parte in America, nec paucis Asiæ, Africæque regionibus in ditionem suam redactis mercaturam, quæ Republicæ nervus est, maximopere promovit. Joannes III. ut populos, sub jugum suum missos, Christo quoque & Ecclesiæ subjiceret, S. Franciscum Xaverium A. 1541. ad Indias mittendum curavit eo successu, ut, Thoma Bozio teste, *universi heretici ab Ecclesia Christiana constitutione per annos mille quingentos & amplius haud traduxerint ad hereses suas, tot gentes, aut idololatrias aut alioquin à Christi cultu alienas, quot unus Xaverius ad cultum Christi annis undecim (decem, & mensibus aliquot) tot enim fuit in Indiis vir iste admirandus.*

5. *Quo casu Lusitania Hispaniæ juncta est?*

Cum Rex Sebastianus anno 1578. expeditione adver-

adversus Mauros suscepta, vel in acie, vel in captivitate occubisset, Cardinalis Henricus propterus Regni gubernacula capeſſebat. A cujus obitu Philippus II. Hispaniæ Rex eò rem deduxit, ut à Lusitanis Rex promulgaretur an. 1580.

6. *Quamdiu Lusitania Hispanis paruit?*

Usque ad annum 1640. quo Lusitani die natali Domini, Hispanis abire jussis, Joannem M. Bragantiæ Ducem ad Regni solium evexerunt, & quidem, quod mireris, citra sanguinis effusionem, si Vasconcellum, præcipuum Margaritæ Proreginæ consiliarium ea occasione occisum, excipias.

7. *Quamdiu decertavit Hispania pro Lusitania recuperanda?*

Viginti omnino annis bellatum est, quoad tandem victoria cum Lusitanis Regno cessit Bragantiæ Duci assentiente demum Hispaniæ quoque Rege.

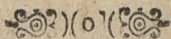
8. *Quis hodie Lusitaniæ imperat?*

Joannes V. è Domo Bragantina, cujus Conjux Maria Anna, Imperatoris Leopoldi filia.

§. 2.

De Hispania.

Hic sequentes observa periodos. 1. Hispaniam incoluerunt Celtæ, Galliæ populi, dein Phœnices, & Carthaginenses. 2. Post hos ante Christum natum Regionem istam Romanis cesserunt. 3. Vandali, Suevi, Alani, vetustissimi Germaniæ populi, imperante Honorio Cæsare, Hispaniam occuparunt. 4. Hi ipsi quinto post seculo à Gothis pulsi

pulsi, Regnum exinde Gothicum fundarunt. 5. Se-
culo VIII. Mauri totam propè Hispaniam inun-
darunt, annisque fermè octingentis tenuère. 6.
Inde Hispaniam pactis nuptialibus Austriaci; 7. Ac
tandem Philippus V. ex Regia Galliae Domo Bor-
bonica obtinuit.

1. *Qui populi usque ad Gothorum Regnum
Hispaniam tenuère?*

Celtæ Gens Gallica, primi incoluère, qui cùm
ad flumen Ibèrum consedissent, Celtibèri sunt ap-
pellati. Phœnices, qui ad meridiem è regione
Africae positus est. At ubi Carthago à Romanis A.
146. ante Christi ortum everfa est, tota Hispa-
nia in eorundem potestatem venit. Tandem, col-
lapso Honorii Cæsaris temporibus Occidentis Im-
perio, Vandali, Suevi & Alani Hispaniam subegè-
re, haud multò post à Gothis inde ejeçti.

2. *Quæ ratione Gothi Hispaniam obtinuère?*

Hi è magna Península Scandinavia, ubi hodie
Suæcia, & Norwegia, ad Danubium profecti, ibi-
que bifariam divisi, alii ad Orientem, ad Occi-
dentem alii secessère unde illi *Ost* sive *Ostrogothi*,
hoc est, Orientales; hi verò *West*-sive *Visigothi*
feu Occidentales appellari cœperunt. Hi dein
Hispaniam; ii verò longo post tempore Italiam
invasère. Huc perfidiâ, & malis artibus Stilico-
nis, qui Honorii Cæsaris Tutor erat, plectus
Alaricus Gothorum Rex, anno 410. Romam cepit,
& expilavit; cujus Successor Ataulphus, Placidi-
um duxit, Honorii Cæsaris sororem, oblata in do-
tem

tem Gallia parte, ut hoc pacto Italia secederet. Ataulphus hic Gothorum primus in Hispania regnasse creditur, ut qui jam anno 414. ad montes Pyrenaeos confederat, quamvis id temporis ad Regni interiora necdum penetrarit. Nec multo post morte sublatu, Sigericum successorem nactus est, qui sex haud amplius menses regnavit. Vallia contra Rex tertius, annos tredecim imperavit, primoque statim Regiminis anno, a Christo nato 416. in Hispaniam movit, ex qua Vandalos & Alanos penitus ejecit, Suevos autem in Gallaciam usque recedere coegit. Hi, proximique sequentes Gothorum Reges plerique omnes sectae Arianae adhaeserant, quoad tandem anno 586. Recaredus Rex decimusseptimus, S. Hermenegildi Martyris frater ejurata Ariana impietate. Religionem Catholicam in universam Hispaniam invexit.

3. *Qua occasione Mauri A. 713 in Hispaniam penetrarunt?*

Hos tanquam Dei vindicis flagellum sceleribus suis, luxuria praecipue, regnorum omnium peste exitiosissima, accersivere Vitiza, eiusque Successor Rodericus, Reges ambo nomine, reapse abjectissima Veneris mancipia, quorum posterior cum Juliani Comitis, Septae sive *Ceuta* tunc praefecti, filiam violasset, parens gravissimam hanc injuriam ulturus, Saracenos ex Africa in Regis, totiusque Hispaniae perniciem evocare non dubitavit. Atque hi nihil cunctati, expugnata Hispali, partaque ad Methymnam Sidoniam ingenti victoria

ria, rapidissimi torrentis instar, universam propè inundarunt Hispaniam, quæ paucas intra horas tantam fecit jacturam, ut Hispanorum reliquiæ octonis aded seculis, quibus Mauri in Hispaniâ dominabantur, eidem sarcientiæ vix fuerint. Devicti porrò Hispani in Legionis, Asturiæ & Gallæciæ montes se recepère, ubi anno 717. Pelagium heroem fortissimum Regem proclamârunt.

4. *Quæ Hispania facies Mauris tyrannidem occupantibus?*

Hispani in montium latibulis abditæ, facta identidem excursione, Maurisque velitari pugna sæpius laceffitæ, alias atque alias urbes cum tractu circumjacente recuperârunt. Inde varia pedetentim orta sunt regna, primo quidem Asturiæ, deinde Navarræ, & Castellæ, à pluribus Castellis, contra Maurorum incursiones exstructis, sic appellatæ; Arragoniæ item, Legionis & Gallæciæ. Postquam igitur Hispani, elapsis tot seculis, stabilem denuò fixerunt sedem, Mauris Murcia, Valentiâ, Lusitaniâ, & Cataloniâ pulsæ, solum tandem Granatæ Regnum reliquum fuit.

5. *Quis Mauros omnes totâ ejecit Hispaniâ?*

Id demum post octo annorum bellum anno 1492. effectum dedit Ferdinandus Rex, eam ipsam ob causam *Catholicus* appellatus, qui proin omnia ferè Hispaniæ Regna suam in potestatem ac ditionem redegit. Is ipse auctor *sacræ Inquisitionis*, quâ Hispania ab omni hæretica & Saracénica &c. lue intacta

in hanc usque diem conservata est. Eodem regnante Insulæ Americanæ à Christophoro Colombo sunt detectæ.

6. *Qua ratione Hispania Domui Austriacæ obvenit?*

Ferdinando Catholicæ filia unica erat Joanna, quæ Philippo Austriæ Archiduci, Cæsaris Maximiliani I. filio nupta, dotem attulit Hispaniam universam, duobusque eidem peperit filios, Carolum V. Cæsarem simul & Hispaniarum Regem, ac Ferdinandum I. cui Carolus frater biennio, quàm è vita migravit, Romano-Germanicum cessit Imperium, Hispaniæ Regnis in filium Philippum II. translatis. Philippus hic Monarchiam Hispanicam ad summum potentiae fastigium evexit; quæ tamen regnante Philippo III. ejusque filio Philippo IV. inclinare nonnihil cœpit, donec Carolo II. A. 1700. è vivis sublato, stirps Austriacæ-Hispanicæ prorsus exaruit:

7. *Quo tandem pacto Borbonica Regum Gallicæ Domus Hispaniam obtinuit?*

Cæsar Leopoldus Caroli II. Hispaniæ Regis sororem natu minorem, majorem verò Ludovicus XIV. Franciæ Rex in matrimonio habebat. Unde uterque Hispaniam jure hæreditario sibi vindicare parabat. Ac Ludovici quidem conjux juri huic pridem solemniter ritèque renunciaverat: sed intercessere ejus posterì, obnitente exadversum totis viribus, jusque suum perse-

quente Domo Austriaca, quoad tandem post quatuordecim annorum bellum Philippo V. Hispania. Austriæ verò Neapolis, Sicilia, Mediolanum, & Belgium Hispanicum obtinuit. quæ dein partitio, fœdere Viennæ Austriæ anno. 1725. inito, rata utrinque est habita.

§. 3.

Gallia.

Hic paucis memorabimus 1. Galliæ statum ante & post Francorum adventum. 2. Franciæ Reges è triplici stirpe oriundos, nempe Merovingiorum, Carolinorum, & Capetiorum, ad quorum postremam Valesii quoque & Borbonii Reges originem suam referunt.

1. Quis Gallia Status ante Francorum adventum?

Diversi, uti olim in Germania, hominum cœtus sive minores respUBLICÆ regionem illam obtinebant, donec à Julio Cæsare in Romanæ Provinciæ formam redacta est.

2. Quando, & quomodo Franci in Gallias transmigrarunt?

Populi intra mare Germanicum, Visurgim, & Salam fluvios siti non diu post Cæsaris Augusti tempora excusso Romanæ dominationis iugo *Francos*, hoc est liberos se nuncuparunt. Hi Rege Pharamundo ductore an: 420. superat Rheno, factâque in Galliam irruptione, sicut tamen pedem figere tum necdum poterant, sed hæc gloria Merovæo debebatur.

3. Quid

3. *Quid de Merovingica stirpe Regum Franciæ memorandum?*

Merovæus Rex tertius, qui Pharamundo & Clodioni successit, auctor erat stirpis hujus. è qua trecentorum triginta duorum annorum intervallo duo & viginti Reges Franciæ imperarunt. Monarcha hic an. 448. totius Galliæ possessionem adiit. Hujus Nepos Clodovæus suasu & impulsu conjugis suæ Clotildis Christiana sacra suscepit post prodigiosam omnino victoriam è Germanis reportatam. Posteriores ex eadem hac prosapia Reges otio & voluptatibus ita diffuebant, ut omni Reipublicæ curâ abjectâ, universam regiminis molem supremo cuidam Præfecto, quem *Majorem Domûs* vocabant, imposuerint. Childericus Merovingiorum Regum ultimus, quod ad regendum profusè esset inhabilis, regno exutus, & in Monasterium est detrusus, subrogato, & in Regni solium erecto Pipino, qui ad id usque temporis Franciæ Regnum summa cum laude administrarat.

4. *Quid summatim memorandum de altero Carolinorum stemmate?*

E stirpe hac, quæ à Carolo M. Pipini filio nomen trahit, ducentorum quinque & triginta annorum decursu Reges tredecim nunquam interrupta serie in Gallia regnarunt. Porro quemadmodum Carolus M. eximiâ suâ virtute ac fortitudine supremum honoris & gloriæ fastigium

conscendit, quando an. 800. collapsum Occidentis Imperium denud instauravit, ac præter Galliam, Germaniam insuper atque Italiam in ditione sua tenuit: ita tanta fortunæ & gloriæ incrementa in ejusdem posteris mox iterum imminui cœpere, cum quoddam Provinciæ hæreditariæ in plures fuerint divisæ; tum quoddam posteriores è Carolinorum prosapia Reges nec se, nec suos regere nōrint ac gubernare. Postquam igitur Carolinorum ultimus Ludovicus V. cognomento NIHIL FECIT, sine hærede obiit, Hugo Capetus, Parisiorum Comes, Franciæ Rex inauguratus est.

5. *Quid de Regibus Capetina stirpis commemorandum?*

Ex hac stirpe intra trecentorum quadraginta annorum periodum Reges quatuordecim ordine continuo sibi successere. Quo temporis intervallo tria potissimum memoratu digna evenere. 1. Bellum grave & diurnum Anglos inter & Gallos, qui juris, supremique domini retinentissimi, negabant, commissuros se unquam, ut Gallico in territorio pedem figerent Angli, quamvis jus isti aliquod hæditarium ostenderent. 2. Expeditiones sacræ in terram sanctam per annos ferme ducentos summo quidem studio, at eventu minus prospero suscepæ. 3. Dissensiones gravissimæ inter Bonifacium VIII. Pontificem & Philippum IV. Pulchrum, cui quoddam communem Christianitatis patrem indignis modis accepisset, quin

quin & captivum abduci jussisset, ab eximia sanctitatis Episcopo clades ingentes prænuntiata, atque intentata sunt, in filiorum quoque caput redundatura, quorum tres, qui parenti in regno successere, multis magnisque calamitatibus conflictati, sine hærede sunt extincti, regnò Franciæ ad Valesiorum familiam; Capetina stirpis ramum translato.

6. *Quid præcipuâ notatione dignum accidit, tredecim Valesiæ stirpis Regibus Galliæ Imperantibus?*

r. Prioribus quinque multum negotii facecebant Angli, qui ad summas tandem angustias Gallos adduxere, donec mirabili DEI dispositione ac providentiâ an. 1429. puella pastoritia, è Lotharingiæ pago oriunda, Anglorum fastum obtrivit; & contudit. Hæc proin duce & auspice, fractis Anglorum viribus, Gallia respiravit. Verùm invicta hæc heroina anno insequente capta, vivaque ab Anglis exusta est, tanquam magiæ, hæresis, & luxuriæ rea, quam dein Callistus III. Pontifex, causâ ejus recognitâ, diligentèrque excusâ, innocentem pronuntiavit. 2. Posteri quinque reges gravi bello cum Austriacis implicabantur, præcipuè Franciscus I. cum Carolo V. Cæsare. 3. At longè atrocius bellum tribus postremis regibus imminebat à Calvinistis seu Hugonotis, qui non modò Anglos & Germanos sectarios, sed ipsum aded juratum Christiani nominis hostem Selimum Turcarum Tyrannum in Religionis Re-

guique exitium sollicitare sunt ausi, barbaris ipsis pseudo-Christianorum istorum perfidiam exorantibus, & suppetias negantibus. Fervente porro hoc bello, & intestinis seditionibus, urbes ferme trecentæ in cineres redactæ, templa innumera direpta, & profanata fuere, nec impune tamen; quippe an. 1572. die 24. Augusti, S. Bartholomæo sacra, Regis Caroli IX. jussu, plura millia Hugonotorum tanquam rebellium, regni-que turbatorum caesa fuisse perhibentur. 4. Henricus III. Poloni Regni possessione haud multo ante ut aditâ primùm de Caroli IX. fratris morte certior factus est, in Galliâ reversus, Rex proclamatus est, belloque iterum atque iterum ab Hugonotis, ac tandem etiam à Catholicis laceffitus, dum Parisios circumfidere parat, inopinato violentæ manûs ictu percussus, regno, vitæque exuitur an. 1589. Unde deficiente Valstorum familia, quæ 260. annis regnaverat, regnum Franciæ ad Domum Borbonicam, alterum Capetinae stirpis ramum florentissimum est devolutum.

7. *Quid de 4. Regibus Borboniis generatim memorandum?*

I. Henricus IV. Rex Navarrae, quod Calvinii errores cum nutricis lacte suxisset, à Galliæ statibus repudiatus, jus suum armis persequi aliquamdiu tentaverat; sed irrito conatu. Comperito tandem, nihil obtinere præter Religionem, quò minus Francorum Rex ab omnibus agnosceret.

feceretur, suos percontatur, utrúmne in Religione
 Catholica obtineri posset salus? affirmantibus
 illis: *Quidni igitur, inquit viam, eligam compen-
 dsariam atque expeditissimam, qua regni terreni
 simul ac caelestis possessionem adire certò possim?*
 Moxque orthodoxæ fidei dogmatis institutus,
 summo omnium ordinum consensu & accla-
 matione est receptus, Religionis exinde ortho-
 doxæ propugnator & vindex strenuissimus, uti
 & Societatis JESU. Hanc hæretici & malevoli
 dudum Parisiis, Galliæque universâ proscriptam
 volebant, cum ecce causam ad eam exagitandam
 arripiunt ex attentato immani scelere, quo Jo-
 annes Castellus è Societatis Scholis ad Acade-
 miam Parisiensem nuper translatus, Regem cul-
 tro in os impacto fauciverat. Ac licet Societa-
 tem omni prorsus culpa vacare constanter asse-
 verarit percussor; prævalente nihilominus invi-
 dia & calumnia, in exilium migrare iussa est,
 erectâ Parisiis infami pyramide; quam tamen Rex
 ipse, cognitâ objectorum criminum falsitate,
 evertendam curavit, ac Societatem, cujus inno-
 centiam contra obtrektorum calumnias ipsius
 potentissimè defendendam suscepit, in integrum
 restituit, summisque deinceps beneficiis orna-
 vit, donec A. 1710. dum rhedâ per urbem Pari-
 sientem vehitur, ab amente paricida gemino
 inflicto vulnere ingentem animam efflavit.

2. Ludovicus XIII. rebellibus Hugonotis iterata clade domitis. exardescente 30. annorum bello, & Imperio & Ecclesiæ DEI longè calamitosissimo, fœdus adversus Domum Austriacam cum Sueco junxit. Obiit Rex Pius & Justus An. 1643.

3. Ludovicus XIV. bellis gravissimis cum Imperio, Domo Austriaca, Hispania, Anglia, Batavia &c. gestis, regni sui fines plurimum dilatavit. Calvinianos solemnè edicto A. 1685. in curia Parisina vulgato, ex universa Gallia ejecit. Hæresi verò Jansenianæ, pestis instar in ipsa regni viscera grassanti, ad extremum usque vitæ haurum fortissimè se opposuit. Obiit Ludovicus rerum gestarum gloriâ & celebratate verè Magnus. A. 1715.

4. Ludovicus XV. Antecessoris Pronepos, hodie Gallici Regni habenas feliciter moderatur.

Appendix

De Lotharingæ Ducatu.

1. Unde nomen illi inditum?

Pars olim erat regni Lotharici, cujus nomen hodiè que retinet. Protendebatur illud à Mari Mediterraneo per Provinciam, Delphinatum, Sabaudiam, Helvetiam, Alsatiam, Burgundiam, Lotharingiam, Palatinatum, Agrum Trevirensè & Coloniensem, Juliam, Cliviam, Belgiû Provincias universas ad mare usque Germanicum.

2. *Quæ*

2. *Quæ hodiernorum Lotharingæ Ducum origo?*

Hanc isti ex idoneorum Auctorum testimonio communem habent cum Habsburgico-Austriacis, ab Archambaldo, Dagoberti Franciæ Regis Agnato oriundis. Ex hujus quippe Archambaldi Atice bifariam divisa, hinc Domus Habsburgica in Alsatia, illinc Domus hodierna Lotharingica originem duxit.

3. *Quales quantæque Heroes hanc Domum illustrarunt?*

Nulla ex Europæ Principum Familiis tot tamque eximios belli Duces numerat, atque Lotharingica, uti tot sacrarum, expeditionum, rerumque gestarum monumenta luculenter demonstrant.

Horum exempla æmulatus Carolus Leopoldus, supremus superiore seculo Cæsarei exercitus Dux Turcas ingentibus cladibus attritos debellavit. Vienna summo consilio liberata, Parcanensis, Strigonienensis, Mohacensis victoriæ ad posterorum memoriam insignes, Buda, aliæque quàm plurimæ urbes expugnatae, Transylvania, Hungariaque tota Cæsari asserta, Moguatia ac Bonna, Gallis erepta &c. tanti Ducis nomen famamque immortalitati consecrarunt.

Leopoldus Josephus Lotharingiam, quam patrens pactis Neomagensibus sibi restituendam, ob

condiciones minus æquas recipere detrectavit, tandem per pacta Ravennatensia A. 1697. recuperavit.

S. 4.

De Italia.

Agendum hic 1. de Italia universa, 2. De superiore, sive Boreali ejusdem parte, seu Longobardia. 3. De Italia Meditullio. 4. De ejusdem parte inferiore, seu Australi.

1. *Quæ memorabiliores Italiae periodi?*

1. Italia universa dudum ante Christi ortum sub Romanorum potestate fuit, ejectis non uno ex loco prioribus inquilinis. Occidentis exinde Imperio, imperante Honorio, ad Occalum vergente, Italiae se primò infuderunt Gothi, Romanamque ipsam expugnârunt A. 410. A. dein 467. supervenère Vandali Genserico Duce, ubi Roma iterum capta & quatuordecim diebus ipsis direpta fuit. Barbaros hosce in Italiam evocavit Eudoxia, Imperatoris Valentiniani III. Vidua, hac ratione necem à Maximo tyranno Valentiniano illatam, ultura. Odoacer porrò Herulorum Rex occupatâ A. 476. Italiâ, regios titulos sumpsit, inde d. 493. initium datum regno Ostro-Gothico à Theodorico. Gothis porrò à Belisario, Cæsaris Justiniani Polemarcho debellatis, Regnum Longobardorum ab Alboino A. 568. fundari cœpit, postquam nempe Narfes, Justiniani Cæsaris in Italia Praefectus, illatam à Cæsaris.

ris Conjuge injuriam vindicaturus, Longobardos è Pannonia in Italiam evocavit. Posteriores Longobardiæ Reges multum negotii faceſſebant Pontificibus Romanis, qui proinde à Pipino Gallia Rege, indéque à Carolo M. Pipini filio, ſuppeticas poſtularunt, quas ambo acſutum miſere. Et Carolus quidem M. A. 774. Longobardicum Regnum ad extrema deduxit, ultimo Rege Deſiderio binis præliis deviſto, & in exilium miſſo. Ex eo tempore Italia Regnum ipſe obtinuit, retinuitque uſque ad magnum Interregnum, quando ob Imperatorum & abſentiam & diſtantiam varii Principatus ſunt exorti, qui plerique omnes hodié que vigent.

2. *Quid de ſuperiore Italia parte ſive Longobardia memorandum?*

Præmiſſa ejuſdem diſiſione, perbrevis cuiusque partis deſcriptio ſpeciatiſm ſubjungitur. Longobardia ſequentes complectitur Ducatus. 1. Montisferrati. 2. Pedemontii. 3. Mediolani. 4. Mutinæ. 5. Parmæ. De duabus rebus publicis Veneta, & Genuenſi, huc pertinentibus, ſuo loco dicemus.

Monſferratus, Pedemontium, Sabaudia

Tres hi Ducatus Duci Sabaudia parent. Beroldus Sabaudia Comes è Carolo M. ſtemmate magna olim nominis celebritate inclaruit A. 1000. Qdo IV. pactis conjugalibus Pedemontii Ducatum

tum A. 1060. obtinuit. Amadeus VIII. à Cæsare Sigismundo A. 1416. primus creatus est Dux. Postea tamen abdicato suo sponte regimine Carthusiam Ripalienssem subiit, vitam deinceps solitariam acturus. Feruente ultimo bello Hispanico Sabaudia Dux Victor Amadeus II. Montisferrati Ducatum, indeque per pacta Ultrajectina Sicilia Regnum, hocque Austriacis A. 1718. relicto, Sardinia Regnum, quod etiamnum possidet, indeptus est.

Ducatus Mediolanensis.

Hanc veteris Longobardia partem post collapsum occidentis Imperium cum maxima Italia parte Ostro Gothi ac Longobardi sua in potestate ac ditione tenuerant, donec Caroli M. armis Desiderio crepta, ad Rudolphi Habsburgici usque tempora Romano-Germanicis Imperatoribus subiecta permansit. Ex eo tempore Ducatus hic ad diversos est Dominos translatus. Primi erant è Familia Vice-Comitum, secundi à Domo Sfortia. Inde Gallia aliquamdiu occuparunt: post hos verò per Carolum V. ad Hispanos, ac tandem per Carolam VI. ad Domum Austriacam A. 1706. est translatus.

Ducatus Mantuanus.

Ab anno 1328. Marchiones ex Domo Gonzaga Ducatum hunc possedere, Ducum tamen titulo primùm à Carolo V. insigniti fuere. In postremo bello Hispanico Dux Carolus IV. quoddam Gallia

Gallia
exutus
perque

Du
illud
nensis
ficia
pe Est
verò
dit.

Hispa
Ducat
armis
restitu
Pri
perve
dictus
xande
Ferdin
cipatu
possid

Pa
Ferne
1345
ardi
trimo
Caro
Dux

Gallia contra Cæsarem stare, omni ditione sua exutus est, cujus proin possessionem Cæsar adiit, perque Præfectos suos etiamnum administrat.

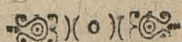
Mutina, & Mirandula.

Ducatus hic, uti & Ferrariensis post magnum illud Interregnum Domui Estensi obligit, Mutinensis quidem Cæsareæ, Ferrariensis verò Pontificiæ clientelæ nomine. Posteriorem hunc, stirpe Estensi extincta, Ecclesia repetiit; alterum verò Ducatum Cæsar prioris Ducis agnato tradidit. Reinaldus, hodiernus Mutinæ Dux in bello Hispanico ab Austriacis stetit; unde aliquamdiu Ducatu suo orbatus est, quamdiu nempe Gallia armis prævaluit. Sed paulò post in integrum est restitutus.

Principes Mirandulæ originem trahunt ex pervetusta Picorum Familia. Joannes Picus dictus est ingeniorum Phoenix sui sæculi. Alexander primus Mirandulæ & Concordiæ Dux à Ferdinando II. Cæsare creatus est. Hodie Principatum hunc Dux Mutinensis emptionis titulo possidet.

Ducatus Parmensis.

Paulus III. Romanus Pontifex Ducatum hunc Farnesiorum Domui clientelari jure tradidit A. 1545. Antonius hodiernus Dux fratris sui Odoardi filiam Philippo V. Regi Hispaniæ in matrimonium collocavit. Quapropter horum filius Carolus Hæres & Successor destinatus est, si forte Dux Parmensis sine liberis decederet.

3. *Quæ Regiones in Italia Meditullio
fiæ sunt?*

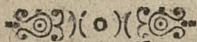
1. provinciae summo Pontifici subjectæ.
2. Magnus Hetruriæ Ducatus.

Territorium Pontificium.

Hoc nomine veniunt Provincie Romano Pontifici subjectæ, nempe 1. Campania Romana. 2. Patrimonium S. Petri, sive totus ille terræ tractus, à Mathilde Hetruriæ Comite, matrona lectissima, Ecclesiæ A. 115. donatus. 3. Provincie illæ, quas Pipinus Gallie Rex, eiusque filius Carolus M. Ecclesiæ transcripsit. Ad S. Petri Patrimonium præter alia pertinet Viterbium, Centumcellæ, urbs & portus nobilissimus, Mons Flasconis, vino apiano celebris. Pipinus Ecclesiæ dedit, vel potius restituit, Exarchatum, urbes Ravennam, Bononiam, Ferrariam, aliasque plures completentem. Carolus M. donationem hanc non solum ratam habuit, sed plurimum etiam Regionum accessione auxit. Principatum Beneventanum S. Henricus adecit Comitatum verò Avenionensem Clemens VI. emptione acquisivit qua de re pluribus agetur in Historia Ecclesiastica.

Magnus Hetruriæ Ducatus.

Urbs Florentia à Cæsare Rudolpho Habsburgico libertatem præsentem pecunia sibi comparavit, indeque ad annum usque 1569. libera respublica permansit. Interea temporis Medicorum

orum Domus, è vetustissimo Florentinorum
itemmate oriunda, ad eum sensim potentia &
Dignitatis gradum evecta est, ut Alexander
primus Dux, postque hunc Cosmus I Magnus
Hetruriæ Dux à S. Pio V. Pontifice, & Maximi-
liano II. Cæsare fuerit renuntiatus. Joannes.
Gasto Magnus hodie Hetruriæ Dux, hærede de-
stitutus est.

4. *Quid de Inferiore, seu Australi Italia
parte dicendum?*

Hæc Regna: Neapolis, Siciliæ Sardinia & In-
sulam Melitam complectitur.

Regnum Neapolis.

1. Postquam Carolus M. confecto bello Lon-
gobardico, Regni Italici possessionem adiit, re-
gni nihilominus Neapolitani partem Imperato-
res Græci etiam tunc obtinebant. Sed cum hanc
segniùs curarent, à Saracenis omnino fuere ex-
pulsæ. Sub annum porro millesimum Normanni
quidam, viri egregii, à Palæstina reduces, Sara-
cenos adorti, Neapoli eiecere. Itaque regione
illa potiti, Duces primùm, dein & Reges appel-
lari cœperunt. 2. A Normannis his Ducibus
Regibù que Regnum Neapolitanum per pacta
nuptialia ad Imperatores Suevos, ac primò qui-
dem ad Henricum VI. est translatum. Cùmque
ejus filius Fridericus II. Cæsar Ecclesiæ divexan-
dæ finem non faceret, & priùs, quàm anathema-
tis vinculo solveretur, mortem obiisset, nec mis-
liora

liora de Conrado IV. ejus filio sperari posse viderentur, Papa Regnum hoc Ecclesie Romanæ clientelare, Carolo Andegavensi S. Ludovici Galliarum Regis fratri possidendum tradidit. Hujus jussu Conradinus, Conradi IV. filius, ultimus Sueviæ Dux, Neapoli publico in foro capite plexus est, quod Regnum illud armatâ vi sibi vindicare attentasset. 3. Inde Regnum Neapolitanum A. 1424. Alphonso IV. Arragonio obvenit, postquam Joanna II Regina Andegavensis familie ultima, eundem heredem scripsit. 4. A. 1503. Neapolis per Ferdinandum Catholicum Hispaniæ adjuncta, tandem Regibus illis paruit, donec A. 1707. Domui Austriacæ asserta fuit, cujus nomine à Prorege hodiè que administratur.

Siciliæ Regnum.

Sicilia eadem fere cum Neapoli fata subiit, Normannis Regnum utrumque (utrumque Siciliam appellabant) perdo simul possidentibus. Post Vesperas Siculas A. 1282. Domus Andegavensis in Regni quidem Neapolitani possessione perstitet; Sicilia tamen ad Petrum III. Arragonium translata est, qui Contra-tiam Manfredi (Friderici II. Imperatoris neptus, & Conradi IV. frater hic erat) filiam in matrimonio habebat. An. 1503. Ferdinandus Catholicus Regnum Siculum Hispanico adjunxit, quoque exinde Nepoti Carolo V. reliquit. Tandem in pacificatione

Ultra-

Ultrajectina Sicilia A. 1714. Sabaudò, indèque 1718. Austriæ obvenit, quam pariter Prorex Austriæ nomine administrat.

Regnum Sardiniaë,

Sardiniam durante Interregno, Pisani obtinebant donec A. 1324. ab Alphonso III. Arragoniæ Rege inde ejecti fuere. Ex eo tempore Insula hæc semper in Hispanorum potestate ac ditione fuerat, quoad nupero in bello Austriacis cessit. Hæc An. 1717. ab Hispanis recuperata, anno dein sequente 1718. Sabaudò Sicilia loco permissa est.

Melita.

Insula hæc Equitum Melitensium, qui & Equites S. Joannis dicti, hodie sedes est. Ordinem hunc A. 1050. Itali quidem Mercatores eum in finem instituere, ut ad sacra Palæstinæ loca peregrinantibus, ægrotis præsertim, auxilio & adjuvamento essent; unde & Hospitalarii vocantur. Hierosolymâ porrò & postea etiam Acconâ sive Ptolemaide à Saladino Saracenorum Tyranno expugnata, Equites hi in Insula Cypro A. 1290. confedere. Aliquot post annis, nempe A. 1309. Insulam Rhodum Turcis memorabili stratagemate eripuerunt, ubi usque eò substitere, dum à Solimanno II. A. 1522. exturbati fuere. Tandem A. 1530. Carolus V. Insulam Melitam iisdem inhabitandam concessit, quam A. 1565. Mustapha Turcarum Imperator irritò conatu obsederat.

Insula hæc firmissimum est Italiae propugnaculum; nec parum inde subsidii & emolumenti redundat in Rempublicam Christianam universam.

§. 5.

Hungariæ Regnum.

1. *Quis Hungariæ status priscis temporibus fuit?*

Pannonii primi incoluere Hungariam, quæ exinde Romanis cecit. Succelsere postmodum Gothi, Hunni & Longobardi. Tandem seculo nono Hungari, ex Scythia profecti, ibi confedere, qui crebris postea excursionibus in Germaniam factis, damna ingentia intulere, donec à Cæsare Henrico Aucupe, atque Othone M. acceptis cladibus longè maximis, domum remissi, de reditu haud ampliùs cogitarent.

2. *Quæ Hungariæ facies temporibus proximè consequentibus?*

S. Stephanus Hungariæ Rex anno millesimo Christiana sacra in regnum hoc primus invexit, cujus stirps per Ladislai III. inter Reges illos vigesimi mortem, extincta est, Regno exinde ad Domum Andegavensem per pacta nuptialia translato Ubi hæc quoque stirps exaruerat, Cæsari Sigismundo Maria Coniunx, Ludovici filia, Hungariam dotem attulit. Eodem pacto Albertus II. Austriacus inito cum Cæsaris Sigismundi filia, Hungariæ hærede, connubio, dota-

dotale regnum accepit. Ladislao, Alberti filio successit Matthias Covinus, cujus parens Joannes Hunniades, Ladislao etiam tum impubere, regnum summa cum laude administravit. Matthias sine liberis defuncto, Hungari Ladislaum VI. Casimiri Poloniae Regis filium, Regem cooptarunt. Hujus Successor Ludovicus II. sine cute natus, anno ætatis quintodecimo bene barbatus, duodevicesimo verò canis jam obitus fuisse perhibetur. Hic bello adversus Turcas suscepto ad urbem Mohacium A. 1525. occubuit, Anna Sorore Hungariæ hærede superstite relicta.

3. *Quæ postremis demum temporibus Hungariæ fuit conditio?*

Ferdinandus I. Caroli V. frater, Annam illam, Hungariæ & Bohemiæ hæredem, duxerat. quo ex tempore utrumque hoc Regnum Austriaci constanter tenuere, accessit subinde Transylvaniæ Principatus, imperante Leopoldo, posteaquam ad id usque temporis proprii ibidem Principes rerum potiti fuerant. Quæ, quantaque bella Domus Austriaca ob Hungariam cum Turcis gesserit, Opusculo III. memoratum est.

§. 6.

Poloniæ Regnum.

1. *Quid de primis Poloniæ Rectoribus memoriæ proditum est?*

Lingua morumque Polonos inter, Bohemos

& Russos similitudo fidem faciunt, quod de tribus fratribus è Slavonia oriundis, Lecho, Ceccho & Russo communi opinione receptum est, nimirum sub annum 600. vastas tres Regiones Poloniam, Bohemiam, & Russiam inhabitare cœpisse. In Polonia quidem tres ordine sibi succedentes Ducum & Regum Familiae præcipua notatione dignæ sunt 1. Lechica, 2. Piastica, 3. Jagellonica.

2. *Qui omnium primi rexere Poloniam?*

Lecho, Gnesnensis urbis conditor, è vivis erepto, Palatini duodecim electi fuere, qui Poloniam gubernarunt; undè hæc in totidem Satrapias sive Palatinatus jam tunc dividi cœpit. 2. Cracus, incunte seculo VIII. Dux promulgatus, Cracoviam condidit. 3. Popielum II. patruorum suorum interfectorem, mures, ex occisorum cadaveribus catervatim prorepentes absumpsere.

3. *Quâ occasione Piastorum familia Polonia præesse cœpit?*

1. Piastus, humili loco natus, ingravescente annonæ difficultate, quod è frumento reliquum erat, inter egenos liberalissimè distribuit, dignus idcirco, qui concordibus populi suffragiis in Ducelem eligeretur. 2. Miecislao I præunte, Polonia A. 965. Christiana sacra suscepit, quæ in hanc usque diem insigni tenet constantia, fortissimèque propugnat. 3. Boleslaus I. anno 1000. primus regia dignitate auctus fuisse perhibetur; qua

qua tamen Boleslaus II. non Rex, sed tyrannus savissimus & infame Veneris mancipium, ac S. Stanislas Episcopi Cracoviensis interfectoꝝ, iterum excidit. 4. Premislaus II. Regio titulo, quo Antecessores ducentis & amplius annis caruere denud est ornatus. 5. Ultimus ex Piastorum stemmate erat Casimirus III.

4. *Quo pacto Polonia Regnum ad Jagellonicum stemma translatum est?*

Casimirus, cum liberis careret, Poloniae Proceres qua precibus, qua promissis permovit ut Ludovicum Hungariae Regem, Sororis suae Filium, successorem cooptarent. Huic duae erant filiae, quarum natu minori Hedwigi Poloniae corona promissa est ea conditione, ne ulli alteri nuberet, quam quem Status Polonici designassent. Hi, exclusis aliis proci & competitoribus, Regnum deferunt Jagelloni, Magno Lithuaniae Duci his conditionibus 1. ut Christianam Religionem amplectatur. 2. Ut Lithuaniae Ducatum cum Regno Poloniae conjungat. 3. Ut Wilhelmo Austriae Archiduci, quem Ludovicus filiae Hedwigi sponsum destinaverat, ducenta solidorum imperialium millia numeret. 4. Ut Provincias, a Polonia avulsas, recuperet. Quae omnia uti prolixè promiserat, ita cumulatè praestitit Jagello, ex cujus stemmate Reges Poloniae usque ad Sigismundum Augustum, postremum stirpis hujus surculum, A 1572. emortuum, de-

lecti fuere. Cateri exinde Reges è diversis ad-
sciti familiis, ad supremum dignitatis fastigium
ordinum suffragatione conscendere. Hodie
Poloniæ sceptrum tenet Augustus, Saxoniz Ele-
stor,

CAPUT II.

*De Europæ Regnis à Religione Catholica
vel Christiana alienis.*

S. I.

De Anglia.

Hic cursim breviterque attingendus r. Angliæ
status ante Regem Egbertum, qui An. 800. totâ
Angliæ præesse cœpit. 2. Egbertus, ejusque
poster. 3. Reges Normanni tres, tredecimque
è Comitum Andegavensium prosapia. 4. Reges
è Richemondiz Comitum familia. 5. Reges
Stuartii. 6. Hannoverani.

*1. Quid in Anglia memoriâ dignum accidit
ante fundatum Regnum?*

Julii Cæsaris temporibus, magnam hanc In-
sulam occupaverant Romani, quorum subinde
copiis aliò avocatis, regio illa crebris Pictorum
Scotorumque irruptionibus Seculo V. tantopere
infestata est, ut incolæ ab Anglis, Saxonum Gen-
te, suppetias petere sint coacti. Atque illi hostes
propulsarunt quidem; sed terræ illius, quam sibi
vindi-

vindicârunt, possessione depelli haud amplius potuère. regnis septem temporis progressu ibidem fundatis, quæ omnia unus tandem Egbertus conjunctim obtinuit, seque Angliæ exinde Regem nuncupavit A. 800.

2. *Quæ Regni hujus fata ac vicissitudines usque ad Henrici VIII. tempora?*

1. Primorum Anglo-Saxonum Regum series interrupta est sub annum 1017. usque ad annum 1042. quo tempore intermedio Canutus M. Daniæ Rex, Haraldus filius, ejusque frater Canutus II. Angliæ imperârunt. 2. Inde in avitum regnum sufficitur S. Eduardus cognomento *Confessor*, Anglo-Saxonum Regum ultimus, qui cum virginitatem matrimonio junxisset, heredem sibi delegit Guilielmum Normanniæ Ducem, à quo in diuturno suo exilio benigne largitèrque est habitus. 3. An. 1154. Angliæ Regnum jure materno devolutum est ad Henricum II. Comitem Andegavensem, qui Hiberniam Angliæ adjunxit. 4. A. 1485. idem Regnum quâ pactis nuptialibus, quâ regii sanguinis prærogativâ translatum est ad Richemondiæ Comites, quos inter primus Angliæ solium conscendit Henricus VII. cui successit Henricus VIII. filius.

3. *Quæ rerum in Anglia conversio regnante Henrico VIII. ejusque filiâ Elisabethâ?*

Henricus VIII. priusquam insano mulierum amore

amore fascinari coepit, DEI Ecclesiam, Christi-
 que Vicarium non gladio tantum, sed & cala-
 mo, quo impia Lutheri dogmata doctissime
 confutabat, invicta constantia propugnavit, glo-
 rioso propterea *Defensoris Fidei* titulo a Leone
 X. decoratus. At enim cum repudiata prima
 Conjuge Catharina Hispana, Caroli V. mater-
 tera, animum induxisset Annam Bolenam Tho-
 ri consortem accipere, impio conatui Pontifex
 pro viribus se opposuit. Atque haec semina erant
 horrendi illius schismatis, quo Rex caeco libidinis
 & furoris impetu abreptus, Ecclesiae Anglicanae
 supremum caput se appellare & pro-
 clamare est ausus. Anna porro Bolena, crimi-
 nibus manifestis ac enormibus convicta, Regis
 jussu capite damnata est, Rex ipse post tot ex-
 pilata templa, tot direpta Monasteria, vim auri
 argentique immensam Regio fisco addictam,
 tandem aeternitatis iter jamjam ingressurus, pa-
 lam confessus est, se *omnia perdidisse*. Successit
 Eduardus filius, & huic Maria, Eduardi Soror,
 sed utrique haud diturnum regimen fuit. Ma-
 ria magno nec inutili conatu operaque pretio
 Religionem avitam restituere moliebatur. Inde
 Elisabetha, Henrici ex Bolena filia notha, Re-
 gnum dicam, an Tyrannidem, annis amplius
 quadraginta occupavit, nec in Catholicos mo-
 do, sed in ipsum adeo cognatum sanguinem,
 Mariam Stuartam, Scotiae Reginam innocentis-
 simam

simam, atrociter debacchata est, quam arumvola
duodeviginti annorum captivitate acerbè tortam,
crudelitate inaudita capite mulctari jussit.

4. *Quid præcipua notatione dignum accidit
regnante Domo Stuartia?*

1. Regia hæc Domus ab anno 1470, impera-
bat Scotiæ, donec post Elisabethæ mortem Ja-
cobus, Mariæ Stuartiæ filius, Angliæ simul &
Scotiæ Regno, quod utrumque ex eo tempore
Magnam Britanniam appellant, præesse cœpit. 2.
Jacobus Stuarto successit Carolus II. filius, quo
regnante, Heresis, ejusque germana soror Perfi-
dia tragœdias excitârunt longè funestissimas
Chorago Cronwelo, adjutore Fairfaxio. Præ-
lusum est vexatione & insectatione Catholico-
rum acerbissima. Hiberniæ Prorex, & Archie-
piscopus Cantuariensis dati in vincula, mortèque
iniquissimâ tandem sublatis, quod in fide Regi
suo promissa, juratâque perstarent immobiles,
simulque Religioni Catholicæ favere videren-
tur. Habita & quaestio de Regina ipsa, Ludovici
XIII. Galliarum Regis sorore; quæ tamen tem-
pori in tutiora se recepit. Rex à Scotis ingenti
pecuniæ summa venditur rebellibus Anglis, à
quibus facinore ad eam usque diem inaudito,
capite damnatur, ac Londinensi in foro publicè
obtruncatur. Inde sublata Monarchiâ, Anar-
chia inducitur, quatuorque post annis impius
Regis parricida Cronwelus Angliæ *Protector*
(verius

[verius oppressor everlorque] proclamatur. 3. Anno 1600. Carolus II. Regis obruncati filius. revocatus in Angliam, avitum thronum conscendit, obiitque Catholicus Anno 1685. 4. Eadem die Jacobus II. Caroli II. frater ab universis regni Proceribus Rex salutatus, cui dein omnes Britannia ordines sacramentum dixere; tametsi is se Catholicum & Romanis sacris addictum palam profiteretur. Verum hoc ipsum avitae Religions studium perniciem attulit. Regiae familiae, fomesque fuit novae factionis. Cui ut pallium obtenderet conjuratorum cohors, in vulgus sparsum est. Jacobum Walliae Principem, recens natum, suppositivum esse, nec aliud dolo hoc pessimo intendi, quam ut stabilita successione haeredis Catholici, religio & libertas Anglicana penitus opprimatur. 5. Igitur Jacobo II. exulare compulso, An. 1688. Wilhelmus Arausicanus Britanniae Regnum occupavit, donec A. 1702. cum feras insequeretur, ex equo delapsus, accedente febre extinctus est. 6. Jacobus porro III. filius Jacobi II. qui, gloriosus pro Christi fide exul, in Gallia A. 1701. decedens, cum nobilissimo heroicarum virtutum comitatu regnum caeleste adiit, jure successionis haereditario exclusus est, quod Religioni adhereret Catholicae, quam Britannia jam inde ab anno 182. S. Lucio Rege praeeunte, coepit amplecti atque ab anno 1796. per tot secula non solum sancte constanterque

que coluit, veram exterarum quoque gentes, tot Apostolis veræque fidei præconibus quaquaversum missis, instituendas curavit, Magistra gentium haud immeritò appellanda. 7. Annæ Jacobi II. filia, & Jacobi III. sorori, quæ Arausicano successit, anno 1714. vitâ functæ, surrogatus est Georgius I. Elector Hannoveranus. Lutheri dogmatis imbutus, huic verò, A. 1727. inopinata morte sublato, Georgius II.

§. 2.

De Prussia sive Borussia.

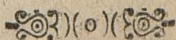
1. *Qua ratione Ordinis Teutonici Equites Prussia Ducatu sunt positi?*

Posteaquam hi bello per plures annos continuo Prussos ethnicos, vicinæ Poloniæ admodum infestos, subegerunt, regionem illam ordini suo vindicârunt A. 1283. Pari modo Livoniam, belli jure acquisitam, diu sua in ditione ac potestate tenuere.

2. *Qua occasione Ordo Teutonicus Prussia possessione iterum dejectus est?*

Lutheri temporibus supremus Ordinis Teutonici Magister Albertus Brandenburgicus, ejurata Religione Catholica, anno 1525. cum Polonis depaciscitur, ut ea Borussia pars, quæ Ordini etiam tum parebat, in Ducatum profanum commutetur, sibi que ac posteris suis jure fiduciario tradatur. Atque ita provincia hæc Ordini Teutonico ablata est, quam dein, deficiente

anno

anno 1618, Alberti stemmate, Elector Brandenburgicus jure hæreditario sibi vindicavit, ut supra innuimus.

3. *Qua occasione Livonia eidem Ordini Teutonico surrepta est?*

Russis A. 1561. regionem hanc incurfantibus, Gotthardus Kettlerus, qui & ipse ab Ordine Religionæque orthodoxa desciverat, imploratis Polonorum suppetiis, Livoniam ea conditione iis cessit, ut Curlandiam, Ordinis pariter Teutonici Provinciam, in Ducatum exinde profanum mutatam, jure clientelari sibi possidendam traderent. Livoniam porro Sueci post pluræ cum Russis & Polonis conferta prælia demum obtinere; quam tamen anno 1709, Russis cedere sunt coacti.

§. 3.

De Dania.

1. *Quis primus Daniae Rex fuit?*

Hæraldus sive Heroldus I. anno 930. qui ethnica superstitioni nuncio remisso, Christiana sacra invenit.

2. *Qui Daniae Reges præcipuâ memoriâ digni?*

1. Canutus II. tribus suis filiis tria regna reliquit, Angliam nempe, armis bellique jure acquisitam, Norwegiam & Daniam. Primum brevi iterum ereptum fuit; Posteriora duo hodieque perdurant. 2. S. Canutus IV. Martyr, à suismet civibus in templo est interemptus anno

1084. 3. Regina Margarita Norwegiæ Regnum
jure hæreditario à filio suo accepit simulque
Sueciæ imperavit, ubi sub annum 1380. lata lege
sanxit, ne tria hæc regna unquam sejungerentur;
at Sueci decreto hoc stare subinde recusarunt.

4. Christianus I. è Comitum Oldenburgicorum
domo, hodie regnante, primus regnum capes-
sit anno 1448. 5. Christianus III. anno 1524.
Lutheri sectam cœpit introducere. 6. Frideri-
cus IV. hodiernus Daniæ & Norwegiæ Rex est.
Utumque hoc regnum ab anno 1660. hæredita-
tium est, cum liberæ antea electionis fuisset.

§ 4.

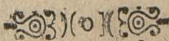
De Suecia.

1. *Quis primus Sueciæ Rex erat*

S. Ericus X. anno 1150. primus Sueciæ impe-
rasset creditur, quod ab ipso succedentium Chri-
stianorum Sueciæ Regum ordo ac series exor-
dium ducat; nam de prioribus nil fermè con-
stat, nisi quod Biornus Rex anno 812 à Carolo
M. Sacerdotes Catholicos perierit, à quibus po-
pulus veræ fidei dogmatis instrueretur.

2. *Qui memorabiliores Sueciæ Reges?*

1. Post Margaritam Reginam, de qua supra
meminimus, Reges sex & Daniæ simul & Sue-
ciæ imperarunt. Horum ultimus Christianus
II. ob tyrannidem suam è Suecia profugere, al-
terisque coronam cedere cogebatur. 2. Secuti
sunt Reges è nobili Suecorum familia, cui Wasa
nomen

nomen, quorum primus Gustavus I. Lutheri errores anno 1523. in Sueciam inexit. 3. Sigismundus, Poloniae pariter ac Sueciae Rex, alterum hoc regnum anno 1599. Carolo patruo cedere coactus est, quod Religionem Catholicam revocare animum induisset. 4. Gustavus Adolphus fulminis instar totam ferme Germaniam pervadens terrorem pariter ac stragem ingentem intulit, donec anno 1633. ad Lucenam Saxoniae oppidum in acie cecidit. 5. Christina ejus filia regnique haeres, fidem Catholicam amplexa, coronam cessit Carolo Gustavo Comiti Palatino Bipontino, agnato suo. Inde Romam profecta, reliquis vitae annis in DEI, cui servire regnum est, servitio animique cultu transactis, ad regnum immortalitate translata est A. 1689. 6. Carolus XII. cum Russis, Polonis & Danis gravia gessit bella, dum tandem ad Friderici-Halam. Norwegiae urbem, plumbea glande trajectus occubuit anno 1718. 7. Hujus soror Ulrica Eleonora, ac dein ejusdem Maritus Fridericus I. Hasso-Cassellanus Sueciae Rex salutatus est ea conditione, ut in posterum Sueciae Regnum electioni liberae permitteretur,

§. 5.

De Moscovia.

1. *Quis inter Moscoviae Duces primus Christo nomen dedit?*

Wolodomirus I. qui, suscepta Christi fide etiam Basilius est vocatus.

2. *Qui*

2. *Qui Russiae Monarchae praeter ceteris sunt commemorandi?*

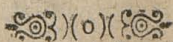
1. Daniel XVIII. Dux. sub annum 1250. magni Ducis titulum primus assumpsit, sedemque fixit in urbe Moscovia. 2. Uladislaus, Sigismundi Poloniae Regis filius, in magnum Ducem electus, post anni decursum cum Polonis suis abcedere coactus est. Quo in abitu templa, aedaeque plurimae a Polonis direptae, ingenti Russorum edita strage. 3. Petrus, qui anno 1725. e vita migravit, rerum gestarum famam orbem implevit. Hic peragrata Galliam, Germaniam, Bataviam, Poloniam, Daniam &c. omne genus artifices secum in Moscoviam perduxit. Succis eripuit totam Livoniam, Finneniam, & Ingriam. In Livonia condidit urbem Petroburgum, sive Petri Castrum, ubi & regiam sedem posuit. Moriturus imperii habenas tradidit Catharinae Conjugi suae, anno 1727. e vivis erepta. 4. Elisabetha Petri I. ex Catharina Imperatrice filia hodie Russiae praest.

§. 6.

De Turcia Europaea.

1. *Quae Turcarum origo?*

Vulgatior Scriptorum opinio est, Turcarum gentem sub annum 1030. ex Scythia adventasse. Subacta brevi post Persia & Chaldaeorum regione, magnam Asiae partem in suam redegere ditionem. Ex frequentiore dein cum Arabibus sive Saracenis, primis Mahometae asseclis commercio

mercio & consuetudine ipsi quòque ejusdem Pseudoprophetae superstitionibus adhærere. Ottomannus primus Turcarum Imperator fuit anno 1300.

2. *Quandonam Turcæ stabilem in Europa sedem fixere?*

Amurathes I. sub annum 1360. Adrianopolim Romaniae urbem occupavit, ubi primam Turcici Imperii sedem intra Europam posuit. Mahometes II. anno 1453. Constantinopolim armata manu cepit, Græcòque Imperio finem imposuit. Palæologus, Græcorum Imperatorum ultimus, dum trepidus fugam capessit, stipantis populì compressione eliso spiritu interiit, urbs verò tres ipsos dies militum direptioni permessa, regia deinceps Turcici Imperii sedes esse cœpit.

3. *Qua verò ratione Turcæ Imperii sui fines tantopere dilatarunt?*

Violenta militarum Provinciarum, Regnorumque occupatione, quæ inter præcipuè eminent
1. Romania, olim Thracia dicta, ubi Constantinopolis totius Imperii Turcici caput. 2. Græcia universa, ubi Macedonia, Albania, Thessalia, Epirus, Ætolia, Achaja, Peloponnesus, Candia cum reliquis Archipelagi Insulis.

Observationes ad secundam partem.

1. *Quid de tot rerum regnorumque ac Principatum mutationibus & inclinationibus sentiendum?*

Perpetuæ

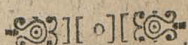
Perpetuæ hæ vicissitudines apertè demonstrant, quàm labili pede humana omnia nitantur, dum quæ stare modò videntur firmissimè, repentè corruunt. Interim solum Christi regnum, Ecclesia, inquam, Catholica, tot licèt Orci, ejusque fœderatorum assultibus continuò oppugnata, stetit semper, stabitque immobilis, nullis inferorum machinis unquam evertenda,

2. *Nihilne ergo Regnum, seu Ecclesia Christi tot Regnorum defectione imminuta est?*

Neutiquam; quin potius compertum habemus, eo ipso tempore, quo hæretici, velut noxiæ stolones, sterilesque palmites ab Ecclesia, stantquam vite nunquam non fœcundissima, abiecisti fuère, hanc fructus longè uberiores protulisse. Ac nè longè exempla petamus, dum Lutherò, & Calvinò Duce, non pauca Europæ Provinciæ à Christi Ecclesia descivère, in Africa, Asia & utrisque Indiis innumeri populi, Nationes, Principes, ac Reges Ecclesiæ Catholicæ se adjunxère.

3. *Quid de Orientis Imperatoribus Græcis dicendum restat?*

Postquam Carolus M. Occidentis Imperium instauravit, Orienti exinde præesse cœperunt Imperatores Græci. Horum à Nicephoro An. 800. ad Constantinum XIII. An. 1453. quo capta à Turcis Constantinopolis, septem & quadraginta numerantur, qui in Tabula Chronologica, ad opusculi hujus calcem adiecta, ordine recensentur

seatur. Ab anno 1204. Flandri duo, tresque Galli imperarunt usque ad A. 1261. Horum primus Balduinus Flandriæ Comes Venetorum maximè armis adjutus, Constantinopolim expugnauit.

4. *Quæ demum res Orientis Imperio inueniunt attulit?*

Coacervata Græcorum Imperatorum populique peccata. Unde completâ tandem scelerum mensurâ, immani Turcarum jugo cervices submittere sunt coacti.

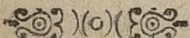
5. *Quinam Saracenos Neapoli & Siciliâ eiecere?*

Seculo IX. Caroli Calvi temporibus Normanni sive *Nordmanni*, hoc est, *viri Boreales*, à magna Peninsula Scandinavia profecti, facta in Galliam irruptione, Provinciam tandem, à novis inquilinis Normanniam dictam, occuparunt. Horum quidam anno 1000. in Sicilam trajecti, Saracenos inde exturbarunt.

6. *Quæ origo bellorum Galliam inter & Angliam Seculo IX?*

Eduardus III. Angliæ Rex, extincta Capetiorum stirpe, regnum Galliarum præ Philippo VI. Valensio sibi vindicare parabat jure hereditario quodd ob Matrem Isabellam gradu suo proprio esset sanguini regio. sed regnum Philippo adjudicatum est ex lege Salica. quæ fœminas regni Gallici illius successione excludit.

7. *Num*

7. Num nefaria illius conjurationis, quam pulverariam vocant, in Angliæ Regem confata, socius ac particeps fuit Henricus

Garnetus Societatis JESU

Sacerdos?

Impudentissimam hanc hæreticorum calumniã, atque onégue iniquissimam Judicum sententiam, quã virum hunc planè innocentissimum morte condemnãrunt, non solùm testes locupletissimi, omnique exceptione majores, sed DEUS ipse prodigiis pluribus, inter quæ Garneri vultus in spica ejusdem sanguine recenti illita, prodigiosè depictus, Catholicos gaudio & solatio, hæreticos pudore & ignominia perfuderat, toti orbi restatum fecit. Post extrema tormenta, quia conjurationis conscius ex Confessionis Sacramento ad Senatam non detulit, mortem subiit Christiana fortitudine, verus Sacrosancti Sigillã non violati Martyr.

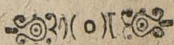
P A R S III.

De Europæ Rebuspublicis.

Omniũ antiquissima est Veneta. 2. Genuensis. 3. Helvetorum. 4. Batavorum. 5. Luccensis. Quibus accedunt duæ aliæ perexiguæ, S. Marini, & Ragusana.

H2

S. 1.

Respublica Veneta.

1. *Quæ Reipublica hujus origo?*

Aquileja urbe ab Attila Hunnorum Rege anno 450. eversa, nobilissimi quique & hujus & vicinarum urbium incolæ in Adriatici maris insulas commigrarunt. Hic aliis atque aliis ædificiis exstructis, Urbs Veneta ad eam tandem amplitudinem & magnificentiam emerit, ut inter orbis miracula meritò adnumerari possit. Ædes potissimæ, quæ insulis parvis septuaginta duabus quæ palis sub aqua defixis insistent. Cùm quæ urbs aquis stagnantibus, in quas 7. flumina ex Alpibus procurrentia sese exonerant, undique cingatur, tum per ponticulos propè quingentorum per phaselos (Gondolas vocant, quarum aliquot millia semper in promptu) ultrò citrò que commeandi opportunitatem præbet.

2. *Quæ ejusdem Reipublica potentia?*

Tanta, ut jam anno 1173. Provinciis pluribus in ditionem suam redactis non maris modò dominium obtinuerit, sed ipsis aded Orientis Imperatoribus leges posuerit. Venetorum quippe potentia & auxiliariis copiis Balduinus I. Flandriæ Comes, capta Constantinopoli anno 1204. Imperator est renuntiatus. De insigni portus victoria, quam Veneti è Fridenico Ahenobari anno 1175. reportarunt, hæcque clade factu è represso, Ecclesiæ, quam ad id usque tempore in-

insulari non destitit, plenè conciliârunt.

3. *Quid emolumentum Venetis attulere suscepta
in Orientem & Africam Navigationes
& Negotiationes?*

Inde magna jam prius Venetorum potentia
maiora sumpsit incrementa, auctis eâ industriâ
in immersum opibus. Et verò navigationes
hæ multò quæstuosissimæ initia confestim ha-
buere prosperrima, ex quo Balduinus I. Orientis
Imperator Venetis ob missas ad expugnandam
Constantinopolim suppetias Ægei & Ionii maris
Insulas omnes cum Creta iisdem dono transcrip-
sit.

4. *Quid verò summa Reipublicæ hujus fortuna
capit labascere?*

1. Turcæ Ægei Maris Insulas, & Cretam, ac
nupero bello Peloponnesum quoque eripuerunt.
2. Patavorum Respublica ob commodiorem cir-
cum Africæ littora navigationem amplissimum
illum commerciorum alveum ad se derivârunt,
obturata ingenti illa opum affluentium scaturigi-
ne.

§. 2.

Respublica Genuensis.

1. *Quandonam Genuæ Respublica coaluit?*

Sub annum 900. cum antea ab anno 660.
Longobardis primùm, dein Regibus Carolinis
vectigales fuissent Genuentes. A. 935. Urbs à
Saracenis vallata est, quos vicissim navali prælio

H3

deyi-

deiecerunt Genuenses, & Pitentinorum, qui & ipsi id temporis Rempublicam presentabant armis adjuti, ex Corsica & Sardinia exturbarunt.

2. *Quod bellum Genuenses inter ac Venetos ab A. 1250. ad annum fermè 1380. exarsit?*

Emulatio è nimia utrinque potentia, commerciiisque maritimis exorta, gravi Rempublicam utramque bello implicuit, quo Genuenses aliquamdiu superiores, tandem Venetis succubère. Id dolendum erat maximè, ea partium dissensione armorum Christianorum progressum haud parùm fuisse sufflaminatum.

3. *Cur Genua ab A. 1396. usque 1518. Respublica esse desit?*

Intestina discordia eo adegere Genuenses, ut illo temporis intervallo diversis Dominis extraneis quàm sponte sua, quàm vi & necessitate compulsi, paruerint; quamvis ad tempus subinde aliquod in libertatem se vindicarent.

4. *Quo pacto Genua A. 1528. in pristinam libertatem restituta est?*

Andreas Auria, ortu Genuensis, Gallicæ classis Præfectus, Regis, à quo fortè offensus est, partes deseruit, Genuamque improvisò occupavit. Cùmque supremo cum Imperio præesse potuisset, maluit pristinam Reipublicæ formam reducere, rebus tam bene sapienterque ordinatis, ut eo ex tempore Urbs & Respublica hæc florentissima hodièque optata perfruatur libertate.

§. 3.
 Helvetia & Vallesia.

1. *Quis Helvetiæ erat status, antequam coaluit in Rempublicam?*

Fortis ac bellicosa hæc natio jam olim Julio Cæsari multum negotii facefferat. Sub annum reparatæ salutis 430. Helvetiæ Burgundiæ, dein regni Arelatenfis, ac tandem Imperii Romano-Germanici pars erat.

2. *Qua occasione Helveti A. 1308. se in libertatem asseruerunt?*

Postquam anno 1032. Helvetia Conradi II. temporibus Romano Imperio fuit adiuncta, præfecti, ab Imperatoribus designati, eidem præerant usque ad annum 1308. qui, cum populum nimis opere premerent, uti patet ex iis, quæ de Wilhelmo Tellio aliisque historiæ memorant, inquilinorum animos tantopere exulcerâunt, ut excusso jugo, pulsisque aut occisis Præfectis in libertatem se asseruerint.

3. *Quibus dem adminiculis Helvetii libertatem suam factam teclamque servârunt?*

Armorum vi; quippe cum anno 135 ad Bremogartum. A. 1386. ad Sempachium: A. 1499. ad Rhenum bello peterentur, feliciter pugnârunt pro conservanda, quàm hostes pro eripienda libertate.

4. *Quoties*

4. *Quoties Helvetii de Carolo Audace Burgundia Duce triumpharunt?*

1. A. 1476. ad Granfonium oppidum lacu Neocomensi adjacens, ubi Carolus castris, vasario, omnique supellectili exutus est. 2. Ad Moratum urbem lacui cognomini aditam, ubi sex & viginti Burgundionum millia occubuisse perhibentur. 3. A. 1477. ad Nancejum Lotharingiae Metropolim, ubi Dux ipse in fuga ab Helveticis caesus, morte sua bello finem imposuit.

5. *Quando foederi A. 1378. Suis inter, Orientales & Subsylvanos into Cantones reliqui se adjungere?*

Anno 1332. Lucernates: An. 1351. Tigurini: A. 1352. Gloronenses & Tugiensis: A. 1353. Bernates: A. 1481. Friburgenses & Solodorani: A. 1501. Basileenses & Scaphusiani; A. 1513. Abbatiscellenses accessere. Cum iisdem in foedus quoque ac Societatem coiere subinde Grisones, Vallefi, Principatus Neocomensis, oppidum S. Galli, Mülhusium, Geneva, Bienna &c. Abbas porro ad S. Galli solis Catholicis Cantonibus foederatus est.

6. *Quae bella intestina in Helvetia exarserunt A. 1531. 1686, & 1712.?*

Primum excitavit quorundam Cantonum ab avita Religione defectio; Unde magna Catholicos inter & Heterodoxos exorta animorum dissensio. Ulricus Zwinglius, belli hujus fax, maiorumque

Iorūmque omnium origo, in acie cæsus. Deo & hominibus meritas perfidiæ pœnas dedit. Altera belli flamma inter Helvetios exarsit A. 1686. commissum prælium prope Vilmergam magna A catholicorum strage. Tertium A. 1712. minùs feliciter gessere Catholici.

De Vallesia.

1. *Quamdiu Vallesia restitit Romanis?*

Incolæ Regionis hujus, altissimis undique montibus vallatæ tanta se fortitudine opposuere Julio Cæsari, ut per vallem hanc prælongam penetrare in Galliam nunquam potuerit. Tandem imperante Octavio Augusto, Vallesia in Provinciam redacta, & municipatûs jure à Romanis donata est.

2. *Quid imperante Maximiano Cæsare ibidem actum?*

Hic ad sedandos Gallix tumultus per Vallesiam cum exercitu profectus, ad Deos placandos solemne sacrificium indixit. Cui nè Sinteresse cogèretur Thebæorum legio, Christianis acris iniuriata, Duce atque hortatore Mauritio à reliquis copiis discessit. Cùmque eos incassum revocare laborasset Cæsar, decimum quemque occidi primum, ac tandem ne uno quidem à Christi castris deficiente, univèrso contrucidari jussit ad fauces, quibus hodièque à S. Mauritio nomen est.

3. *Quos*

3. Quos Vallesia Dominos habuit?

Eosdem quos vicina Burgundia atque Helvetia, Romanos nempe, ac dein Burgundionum Reges usque ad Carolum M. à quo, uti Münsterus in Cosmographia memorat, Vallesia Episcopo Sedunensi permissa est. Inde regno Arelatensi, ac demum Romano Imperio est adjecta. Post tot fata nulli amplius extero pareat, sed regitur hodie cum ab Episcopo, qui S. R. I. Princeps, Comes, & utriusque Vallesiae Praeses est; tum à supremo Provinciae Praefecto, tum à septem Communitatibus, quas *Disenos* appellant.

4. Quae Vallesiae Religio?

Catholica, quam in hanc usque diem singulari fervore & constantia profiteri pergit. Provinciae hujus Episcopatus inter antiquissimos Galliae ac Germaniae numeratur.

S. 4.

Batavorum Respublica.

1. Quid de universis Belgii Provinciis summam memorandum?

Septemdecim Belgii Provinciae, post divisum Carolingorum Imperium, Austrasiae Regno maximam partem sunt adjectae. Seculo XIV. & XV. pars earum Burgundis, dein per Caroli Audacis filiam Domui Austriacae, ac tandem per Carolum V. Hispanis obvenere universae. Regnante porrò Philippo II. Caroli V. filio, initium datum Belgicis tumultibus. Ea occasione septem Provinciis à caeteris

teris decem avullis, Batavorum Respublica coaluit.

2. *Quæ Belgicarum Turbarum origo?*

Potissima ac fermè unica erat sanctissima illa ab avita Religione defectio; inde enim turbis innumeris factionibus Geusiorum, dissidiis, seditionibus, perduellionibus, cruentis & internecinis bellis non inclytum modò Belgium cum finitimis Provinciis, sed Ecclesia quoque universa irreparabili tot millium animarum strage affecta & lacerata est. Nobiles primùm Juvenes impia hæreticorum dogmata apud exteros hausta in Patriam invexere, laudata passim sentiendi faciendique quidlibet libertas; quam cùm Sacræ Inquisitionis frano coercere statuisset, conflata demum Arausicano Duce Nobilium primùm, dein & populi A. 1566. conspiratio, quam Margarita Parmensis, Belgii Gubernatrix, insigni de perduellibus relatà victoriâ diremit tantisper, restinxitque: sed recruduit subinde malum nimia Ducis Albanensis severitate, qua in omnium odia offensionésque incurrit. Hac occasione Arausicanus utendum ratus, Belgas ad defectionem sollicitavit, è quibus Batavi anno 1568. & 1570. facta conjuratione, cum Hispanis navali prælio iterum iterumque congressi, ea damna intulere, quæ nec Joannis Austriaci, nec Alexandri Farnesii admirabilis prorsus, omnique laude superior virtus ac fortitudo sarcire potuerit.

3. *Quo*

3. *Quò tandem recidère Conjuratorum molitiones?*

Post gustatam victoriæ dulcedinem, commerciis vacatum, mariæque prope universa ad quæstum faciendum tentata. Cùmque hac ratione orbis totius opes in suas Provincias. piscatur ut plurimum vivere solitas, coacervari posse comperissent, tum demum A. 1581. conjurati excusso penitus Hispanorum jugo, nullius deinceps dominationi subesse, sed suo duntaxat jure & arbitrio vivere decreverunt. Ea de causa novum exortum est bellum, quo septem omnino Provinciarum à reliquo Belgio fuerunt avulsæ, quæ exinde *Belgium Fœderatorum* appellari consuevêre.

4. *Quibus adminiculis Hollandia ad tantam potentiam juxta & opulentiam est grassata?*

Quætuosissimis potissimum ad Indos navigationibus, quibus opes ingentes quas Venetæ olim Respublica collegerat, indefessa sua industria comparavit.

5. *Quenam septemdecim Belgii Provincia?*

Hæ ex quatuor constant Ducatibus, Brabantiarum nempe, Geldriæ, Limburgensi & Luxemburgensi. Septem Comitatibus Hollandiæ, Zelandiæ, Flandriæ, Artesiæ, Hannoniæ, Numurci, Zutphaniarum. Quinque Dominiis, Ultrajectino, Transsalano, Frisiæ Occidentalis, Gröningæ & Mechliniæ. Hæ porro Provinciæ Domum Austriacam inter Galliam, & Hollandiam sunt dispersitæ. Fœderatæ Provinciæ sunt 1. Hollandia. 2. Zelandia.

3. Geldria inferior cum Zutphaniz comitatu. 4. Ultrajectum. 5. Provincia Transitalana. 6. Frisia Occidentalis. 7. Gröninga.

§. 4.

Respublica Luccensis, S. Marini, & Ragusana.

1. *Quid de Republica Luccensi breviter dicendum?*

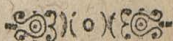
Sita hæc est in magno Hetruriz Ducatu, diversisque primùm Dominis parebat, donec anno 1470. in libertatem se asservit, assentiente, ac tunc omnia rata habente Carolo IV. Et quamquam Respublica hæc potentiâ & viribus haud admodum præpolleat: suam tamen libertatem factam rectamque conservat legibus bonis; præbeque constituta Regiminis formâ.

2. *Quis Reipublicæ S. Marini status?*

Perexigua hæc in territorio Pontificio sita Respublica ab anno 600. libertatem suam sub Pontificum Romanorum clientela constanter & inviolatè continuavit. Nomen habet à S. Marino, Dalmata, qui Seculo III. in Italia Divini Verbi sementem sparsit, eoque in loco, ubi urbs modo extructa est, vitam duxit solitariam.

3. *Quid demum de Republica Ragusana memorandum?*

Exigua hæc Respublica in Dalmatia sita est, cui Regiminis forma eadem prope, quæ Venetorum. Turcarum Imperatori, in cujus tutela est, annum vectigal pendit, Cæterùm urbs frequens est.

est & copiosa, ac celebre emporium. Singulari cultu profequitur S. Blasium Episcopum, cujus festum diem quotannis quatrimum ipsum solenni pompa celebrare consuevit.

Observationes ad partem tertiam.

1. *Quid de ortu ac progressu Rerumpublicarum singulari dignum observatione?*

Pleraque originem suam debent armis, incrementum commerciis, felicitatem bonis legibus, splendorem artibus ac disciplinis. In hoc fortunæ apice præcipitio sunt proximæ, nisi sibi caveant à nimio luxu & opulentiorum Magnatum ambitione, uti omnium potentissimæ Reipublicæ Romanæ sanctissimus casus abundè docuit.

2. *Quæ Regiminis forma Rebuspublicis Europæis?*

Ut plurimum Aristocratia, Democratica permixta, quali Veneta, Genuensis, potiores Helvetiæ Cantones & Hollandia uti consuevère. Uricensibus, Tugiensibus, Suisiis, & Subsylvanis regimen Democraticum præplacet. Democratia porro est Imperium populi, Aristocratia verò Optimum.

3. *Ecquod Reipublica Veneta & Genuensis caput?*

Utrique Dux, Doge dictus, præest: cui tamen fas non est Senatu inconsulto decretum aut legem condere.

4. *Quis Religionis status in Helvetia?*

Lucerna, Friburgum, Solodorum, Suisia, Uria,
Sub-

Subsylvania, Tugium, in avita semper Religione
 persistere immobiles: Tigurum verò, Berna Basi-
 lea, & Scaphusia à Catholica fide defecerunt.
 Glaronenses & Abbatiscellani mixtæ sunt Reli-
 gionis.

PARS IV.

*De Regnis & Provinciis extra
 Europam.*

Hic strictim percurremus 1. Regna &
 Provincias Asiae, nempe Turciam Asiati-
 cam, Persiam, Indiam, Tartariam ma-
 gnam, Chinam & Japoniam. 2. Regna
 Africae & Americae.

CAPUT II.

De Provinciis Asiaticis.

§. 1.

De Turcia Asiatica.

1. *Quæ Turcicae potentiae exordia?*

Mahometes Pseudopropheta ex Arabia oriun-
 dus sub annum 630. suos ibidem errores disse-
 minare coepit, hujus sequaces fuere Saraceni ab
 Arabico verbo *Saraz*, quod idem est, ac praedari
 aut furari, sic appellati. Mahometani porro hi
 praedones Regiones plurimas in suam potestatem
 redegere. Mahometis sectam postmodum Turci
 quodque

quoque amplexi sunt, qui in Asia longè latèque
grassari cœpère.

2. *Quinam post Mahometis interitum Calife
vocabantur?*

Erant Mahometis Successores, qui partim Ba-
bylone, partim in Ægypto dominabantur. Horum
octo & quinquaginta numerantur, continua serie
sibi succedentes, donec A. 1300. Imperium Tur-
cicum ab Ottomanno I. fundari cœptum.

3. *Quantes pedetentim progressas fecit Turcarum
potentia?*

Sub annum 1030. Turcæ Persiæ regno sunt
potiti. Inde Provinciis compluribus ab Orientis
Imperio avulsis, Hierosolymam A. 1075. expu-
gnârunt, ubi Christianos tot oneravère malis, ut
Europæi Principes Turcis bellum inferre, & Hiero-
solymam cum Palæstina recuperare decreverint.
Atque hæc quidem urbs anno 1099. occupata est;
verùm An. 1187. denuð amissa. Nec feliciores
fuère in Palæstina progressus ob Christianorum
maximè Principum discordias. Quo tempore
Godefridus Bullionius primus Hierosolymis re-
gnabat, quinque Asiæ Principatus sat amplos Turci
obtinuère. 1. In Bythinia. 2. In Cilicia. 3. Ede-
sæ in Mesopotamia. 4. Antiochiæ. 5. Damasce,
Mahometanis interim Califis in Babylonia juxta
& Ægypto ad Imperii clavum sedentibus. Tan-
dem ex Imperii Constantinopolitani & Trape-
zuntini ruinis surrexit Turcarum Monarchia,
regnis

regnis amplius septingentis sub unius tyranni Imperium subiectis.

4. *Quanam A. 1270. occasio oblata est, Turcarum potentiam vel enervandi, vel penitus opprimendi?*

Agabas Tartarorum Princeps (Chamum appellant) Christiana Religione suscepta, Turcis Palaestinam eripere statuerat, invitato in belli societatem summo Pontifice, aliisque Principibus Christianis. Hos inter S. Ludovicus Galliae Rex omnium primus in Christiani nominis hostes movit, qui tamen cum magna exercitus parte pestilentia (arcana haec Dei sunt judicia) sublatus est. Cumque caeteri Europae Principes Christiani, ac geminae inprimis, eaque praepotentes Respublicae Veneta & Genuensis eo ipso tempore inter se dissiderent, bellisque intestinis implicarentur, occasio illa opportunissima Turcas junctam Tartarorum opera debellandi prorsus evanuit.

S. 2.

Persiae Regnum.

1. *Quae Persiae fata post collapsam Monarchiam?*

Dario Codomanno è vivis sublato, Alexander M. perexiguo tempore Imperii Persici gubernacula tenuit. Successores porro usque ad annum reparatae salutis 219. de dominio identidem inter se concertarunt, us adeo à tempore

I

illo

illo de subsequentium Persiæ Regum serie nihil certi ac definiti habeamus. Anno 229. regnare cœpit Artaxerxes, cui successere ad annum usque 630. Reges duodeviginti. Ex horum numero Sapor erat & Ilsegerdes Christianorum uterque vexator, exagitatôrque crudellissimus.

2. *Quinam ab An. 630. ad 1514. in Persia regnârunt?*

Oppidò diversi, quos inter & Turci ex Tartariæ profecti & post hos aliquamdiu Mogolici Imperiî Monarchæ. Anno 1514. nova Persiæ Regum *Sophy* vel *Schach* dictorum, series imperare cœpit. Tandem pulso demortui Schach Solimanni filio, perduellis ille Miriweys, hócque defuncto, Soldanus Eschref Persiæ sceptrum sibi adhuc vindicavit; tametsi non pauci Sophylli partes etiamnum sequantur.

3. *Quis Persarum Genius?*

Jurati sunt Turcarum hostes; ac licet impi Machometis erroribus & p̄si adhæreant; multi tamen capitibus, uti & linguâ ipsâ inter se disc̄reant. Regio illorum fertilissima, præter arborum fructus pretiosissimos, abundat præcipue serico & gossipio, quorum copiam ingentem quotannis aliò exportare ac divendere solent.

§ 3.

De India.

1. *Quid de prisca, Indiarum monumentis
memoriae proditum est?*

Nugis pleraque & fabulis sunt referta: quippe majores nostri vel usque eò non penetrarunt; vel si qui fortè illuc excurrerunt, soli felicitate ubertatèquè illecti, de reditu haud amplius cogitarunt; sed stabilem ibidem fixere sedem. Rex quidem Alexander M. cum suo illuc exercitu appulit, Regemque Porum, fortitudinis laudè celebratissimum, devicit; sed importunis militum querelis compulsus est reditum maturare.

2. *Quid de rebus India recentioribus
compertum habemus?*

Vascus Gamma Lusitanus sub annum 1498. in Indiam solvens, regiones illas, rerum omnium affluentiam refertissimas, detexit, ubi confestim Lusitani mercaturam facere, nec uno in loco sedem figere perrexerunt, qui & Goam, Indiae caput hodièque possident. His tamen tempora plura & celeberrima eripuerunt Batavi, regendis opibus unice intenti, quem in finem ad terram praecipue maritimam arces munitissimas excitarunt.

3. *Quinam in India rerum potiuntur?*

Dividitur haec in tres partes praecipuas, quarum

quarum prima continentem seu Indiam maritimam, ubi amplissimum magni Mogolis Imperium, secunda & tertia duas peninulas prægrandes, unam cis, alteram trans Gangem complectitur. Utrunque Reges ac Principes diversi dominantur, Machometanis aut ethnicis erroribus impliciti. Magnus nihilominus Neophytorum est numerus, quos Europæi Sacerdotes, illic missi, veræ Religionis dogmatis imbuendos curarunt, è quibus solus S. Franciscus Xaverius ultra decies centena millia sacri baptismatis fonte manu sua abluit. At enim hisce Ecclesiæ novalibus, tanta animarum messe exuberantibus, magnam postea vastitatem intulere Batavi & Angli, magis de lucello temporario, quam de tot millium animarum pretiosissimo Christi sanguine emptarum, salute solliciti.

4. *Quid de magno Mogole memorandum?*

Monarcha hic Indiæ totius potentissimus obque opes & copias ingentes orbis propè universi ditissimus esse perhibetur. Regna duo dequadraginta in sua tenet ditione. Gemmarum pretiosissimarum copia illi tanta, ut chararum & numerum & pretium vel solus ejus thronus 100. millionibus thesaurus verò unversus 1500. millionibus æstimetur.

5. *Quantitas*

1. *Quanam è Regione Mogolenses in Indias
transmigrârunt?*

Anno 1401. è vicina Tartaria illuc appulere
magni Tamerlanis ductu. Hic Bajazetem, in
acie captum, auræque inclusum cavæ tam-
diu secum in triumpho circumduxit, donecis
impactum cratibus caput præ indignatione
sibi elisit.

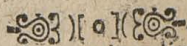
§. 4.

De Tartaria.

Tartaria bifariam dividitur 1. in Europæam
sive minorem. 2. In majorem, sive Asiaticam.

1. *Quid de Tartaria minore compertum habemus?*

Sita hæc est intra Europæ limites, Chersone-
sus Taurica à Romanis appellata. Incolæ sub
Turcico ut plurimum Imperatore merent sti-
pendia, crebrisque excursionibus Polonos &
Ruffos infestant. Sunt bellicosi: equis utun-
tur parvis ac macilentis, quorum majorem
longè curam gerunt, quàm sui ipsorum. Unde
proverbii locum apud illos obtinuit: Tartaro
potius capitis sui, quàm equi jacturam esse fa-
ciendam. Equis vehuntur ea celeritate, ut nec
fugientes quis assequi possit, nec hærentes in
tergis victores, nisi agrè admodum, effugere.
Equitando maxima quæque flumina trajiciunt.
Supellectilem universam qui que secum de-
ferre consuevit: in sacco cibaria in utre potum

devehunt: ex eadem patina lignea & equus, pabulum, & eques cibum sumit. Ehippico, substernunt stragulam, cui noctu incubant, Ehippium ipsum cervicalis; pallium verò tentorii loco est, sub quo somnum capiunt. Carne & caseo potissimum victitant Tartari; nam panem, herbas & olera bestiarum victum esse dicunt. Sæpe carnem crudam subdunt Ehippico, donec calore illo maceretur nonnihil, gulæ mox servitura. Siquis nobilium Tartarorum epulum solemnius hospitibus apparat, pullus equinus in maximis deliciis habetur. Sitim nonnisi vaccino aut equino lacte levant, quàm per integrum etiam diem antè toleraturi sunt, quàm aquam degulent. Tartaria hæc desertis undique locis cingitur; cum nemo non esse velit quàm remotissimus ab his harpyis. Sunt Tartari facie deformi, oculis reductis, sublimis naribus &c.

2. *Quæ majoris Tartariæ facies?*

Regio hæc vastissima partem potiorem nobis incognita est. Ex ea Tartariæ parte, quam Cathayam vocant, vicinòque è Regno Ninchi anno 1630. Tartari, facta in Sinam irruptione, ibidem confedere. Hac ipsa è Regione olim Turcas aliò commigrasse supra meminimus. Magnus Tartarorum Chamus in summa apud suos veneratione est, diciturque filius, anima
&

& umbra Dei. Quando vitâ defungitur, ad decem hominum millia trucidantur, futuri in altera vita, uti Tartari sibi persuadent, magni Chami Satellites ac Pratoriani.

S. 4.

Regnum Sinense.

1. *Quid prisca Sinenſium monumenta de regno hoc memorant?*

In confesso est, in nullo orbis regno ſuccedentium ſibi Regum ſeriem tam accuratè fuiſſe deſcriptam atque in Sina; nam uti gentis Sinicæ facti memorant, Foh Yus & poſt hunc Yaus ducentis à diluvio annis, vivo etiamnum Ndémo, Monarchiam Sinicam fundârunt, Juniûſque Numinis cultum propagârunt. Quem in finem pecora quædam alebant, cœli terræque Domino immolanda. Duos hoſce Monarchas exinde ſecutus eſt Chuen-Hi, qui ad divinum cultum conſervandum viros doctiſſimos (Mandarinos vocant) conſtituit. Eadem cura fuit, Imperatorum proximè ſuccedentium, quoad prævalente idolorum cultu notitia veri Numinis obſcurata fuit. Geminæ porrò periodi hic præcipua notatione dignæ ſunt. Prima Anno 1280. quo Tartari Occidentales in Sinam penetrârunt, annosque nonaginta ibidem ſumma cum poteſtate præerant. Altera anno 1642. quando Tartari Orientales univerſo potiti re-

gno, stabilem inibi ledem fixerunt; ita tamen ut de pristina regiminis forma nihil admodum immutarent. Hodierous Sinenfium Monarcha Yum, China inter Imperatores Sinicos est ducentefimus quadragesimus tertius, inter Tartaros vero Orientales tertius.

2. *Quis Regni hujus Scatus?*

Vastiffimum Sinarum Imperium in quinde-
cunq; Provincias five praefecturas majores divi-
ditur. Urbes tormentis muralibus, militibus,
munimentis instructiffimae amplius mille nu-
merantur. Reliquarum urbium, quarum ple-
raque duas, tres quatuorve leucas circuitu
complectantur, uti & arcium, oppidorum pa-
gorumque tantus est numerus, ut Sina univer-
fa una quodammodo urbs videri poffit. Im-
perator Xihoam ad cohibendas Tartarorum
irruptiones annis ante Christum natum ampli-
us ducentis murum illum ingentem per leucas
ferè quingentas excitandum curavit, additis
Turribus, fossis, aliisque operibus, ubi metus
ab hoste major.

3. *Quae Regni administrandi ratio?*

Longè optima; summa enim Imperatoris &
Magistratum reverentia & authoritas: summa
populi concordia, leges sapientiffimae. Nulla in
Sina nobilitas haereditaria; sed tantò quisque no-
bilior est, quantò doctior. Ad munus quodcun-
que demum nec sanguinis praerogativà, nec
lar-

largitionibus. nec gratiâ, nec patrociniis, sed virtute duntaxat & doctrinâ gradus stentur. Juventus, quæ otio fermè marcescit, continua occupatione avocatur è vitiis, vixque habet respirandi spatium, nedum cupiditatibus indulgendi.

4. *Quis Religionem Orthodoxam in Sinas invexit?*

Societas JESU annis amplius quadraginta nihil inausum intentatumque reliquit, ut gentem alias cultissimam veri Numinis notitiâ imbueret. Igitur magno Indiarum Apolto Xaverio in tanti operis molitione ac velut prociectu ad cœlestia præmia evocato, mirum est, quor quantisque laboribus, industriis, vitæ periculis gravissimis, innumerisque difficultatum propè insuperabilium obstaculis perruptis. in Regnum hoc vastissimum, à ducentis facîle hominum millionibus frequentatum, viam tandem & aditum sibi aperuerit. Neque verò tanti totque annorum labores in irritum cecidère; quippe ultra duodecies quâ adulatorum quâ parvulorum millia æternæ salutis fonte quotannis initiatos fuisse constat. Favebant piis hisce conatibus. cum antecessores, tum præcipuè Imperator Cham-Hi, anno 1722. morte sublati, quo regnante amplius ducenta Christianorû millia in Sinas numerabantur. At Imperator hodi-

ernus

ernus legem Christianam pariter & illius Magistros averfari & inſectari non ceſſat.

ſ. *Quæ Sinenſium indoles ?*

Sunt arrogantes, & ab exterorum converſatione ac commercio alieni. Ceremoniarum nec modus nec finis eſt, quando vel ad Mandarinorum quempiam inviſendum. Mathematicas diſciplinas præ reliquis æſtimant; neque aliarum artium ignari ſunt & inexperti, utpote ad quas excolendas nec ingenium iſis, nec induſtria deeſt. Interiora ædium, quæ ultra unam contignationem non aſſurgunt, peculiari liquore obducta nitent. Fœminis vel pedem domo efferre probro ducitur. Lingua Sinica commune nil habet cum aliis orbe reliquo uſitatis; captivæque tam ſeſt difficilis, ut vix doctorem unum reperias, qui dimidiam characterum Sinenſium, quorum amplius Octoginta millia recensentur calleant. Unde miraculi inſtar habetur, quod Evangelii apud Sinas præcones tam exiguo tempore loqui, pariter & ſcribere condiſcant.

ſ. 6.

Japonia.

1. *Quid de Japonum rebus geſtis exploratum habemus?*

Ad annum uſque 1549. nil aliud nobis innotuit, quam Japonæ antiquiſſimis temporibus è regno

è regno Sinensi in Insulas hæc commigrâsse; hinc illis hodiè que non pauca cum Sinensibus communia. Anno porrò quem dixi, 1549. Lusitani illuc appulêre, cùmque his magnus Indiarum Apostolus Franciscus Xaverius, qui omnium primus Christi fidem in fructu longè uberrimo ibidem promulgavit. Imperium Japonense sexaginta sex regna minora complectitur. Japonum Monarchæ potentes æquè sunt ac feroces, magnâsque opes colligunt ex auri & argenti fodinis.

2. *Quo ibidem successu Religio Christiana propagata est?*

Ab anno potissimum 1613. usque ad 1629. Christianorum numerus tantopere est auctus, ut horum amplius quadringenta millia censeantur. Verum hæc ipsa Neophytorum incrementa bilem dudum commoverant Daifusamæ, Japonum Imperatori, cui novos stimulos addidit Batavorum navarchus. Docebat hic Imperatorem, Patres Societatis non alium in finem advectos fuisse in Japoniam, quàm ut simulatione pietatis regnum turbent, avocent populos à Principum obsequio, & ad subeundum Hispanæ dominationis jugum perducant. Haec ob causam à plerisque Germaniæ Principibus, ab Ordinibus Fœderatis Batavorum, & ab Anglis tanquam publicæ rei turbatores expulsi

expulso fuisse. Religionem porro, quàm docerent, non esse veram illam & sinceram Christi legem, sed variis superstitionibus & commentis adulteratam. His attonitus Imperator in Christianos tanta mox immanitate debachari cœpit, ut nec Neronis & Diocletiani atrocius in eosdem animadverterint. Interea Batavi omne cum Japonibus commercium, eoque impietatis sunt progressi, ut, cum aditus in Japoniam Europæis aliter haud amplius pateret, per calcatam sacrilegis pedibus Crucis Christi effigiem illuc pergere non dubitarint.

3. *Quæ Japonum indoles?*

Bene multis, inique peculiaribus utuntur ritibus, ab Europæorum usu & consuetudine alienis. Caput nunquam obtegunt, barbam promittunt. Radunt comam plebei dimidiam, nobiliores totam, relicto in occipite cirro, quem oblongæ tanizæ instar in humeros rejiciunt. Vestis illorum manicata, destitit ad genua usque, quam nobiles auro, argento, gemisque pretiosissimis distinguunt. Japonæ salutaturi quempiam, vel honorem delaturi, calceum vel crepidam exuunt. Hospitem ad se fortè invisentem sedentes excipiunt. Color nigricans lætitiæ; candidus contra tristiæ illis signum est. Dentis carbone nigriores arte reddunt. Medicamentis utuntur crudis, acris

bus

bus, multoque sale conditis. Sanguinem nunquam mittunt. Muscus noster contentus illis, perinde atque illorum nobis desipit. Acinaces geminos è latere suspendunt. Cæterum Japones Christiani, præcipuè verò Martyes, tot tantaque virtutum planè heroicarum edidère specimina, quanta vix universa recenset Historia Ecclesiastica.

CAPUT II.

De Regnis Africanis & Americanis.

§. I.

De Africa.

1. *In quas præcipuè partes Africa dividitur?*

In tres primarias. Prima complectitur Regiones Africanorum subalbicantium, nempe Barbariam, Ægyptum, Biledulgerid & Zaram. Altera nigricantium, nempe Nigritaniam, Nubiam & Guineam. Tertia Abissiniam superiorem & inferiorem, sive Æthiopsiam. Nos Africam dividemus generatim in Borealem & Australem.

2. *Quid de Africa Boreali summatim dicendum?*

Complectitur hæc Barbariam, Ægyptum, Biledulgerid, Zaaram, Nigritaniam & Guineam. Ægypto olim peculiare præerant Reges: Barbaria hodierna, quondam Africa minor dicta. Carthaginensibus primùm, dein Romanis subjecta erat. Seculo V. Africam ab Imperio

perio Romano avellebant Vandali, qui tamen à Belisario Cæsaris Justiniani Archistratego coacti iterum sunt solum vertere, postquam Reges seni ibidem centum & amplius annis regnaverant. Seculo VII. Saraceni in Africa minore & Ægypto confedere. Hodie Barbaria ad Maris Mediterranei oram præcurrens, tres complectitur Respublicas, Tripolitanam, Tunetanam, & Algerianam, omnes Turcis vectigales. Regnum Marochii & Fezzæ ad Oceanum protenditur. Hæc Africæ Regiones altero statim à Christo nascente Sæculo veræ fidei lumen ita collustravit, ut brevi temporis spatio incolæ omnes Christo nomen darent. In sola Ecclesia Africana ante Vandalorum irruptionem Episcopi amplius sexcenti numerabantur. At enim tam copiosa Fidei lux per Vandalos Arianos primùm, dein per Saracenos Machometanos penitus extincta est. Tertullianus Doctorum Ecclesiæ antiquissimus; Sancti item Augustinus, Cyprianus, Fulgentius, pluresque alii ex Africa oriundi, Sactis ibidem præerant, dum ager ille Africanus pulcherri-
mè efflorescebat.

3. *Quid de Africa Australi memorandum?*

In Abassia sive superiore Æthiopiæ parte magnus Neguz, quem alii Presbyterum Joannem nulla veri specie appellant, non paucæ
tegni

regni sui antiquitate Abissini magnificentius quam verius meminisse solent. Regina Saba, quæ Salomonis spientiam exploratura Hierosolymam contenderat, illic regnâsse. postque suum ex urbe Solymæa reditum leges ac ceremonias Judaicas introduxisse perhibetur. Nova porro legis tempore Abissini à Regina Candacis Eunucho, quem S. Philippus Apostolus sacro fonte abluit, Christianæ Religionis dogmatis imbuti fuere. Inde invalescente Eutychetis & Dioscori hæresi, penè omnia pessumivere.

4. *Quinam cæteri Reges Africani?*

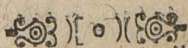
Regionem Biledulgerid Rex Taspiletanus, Nigritianam Tombutanus, Nubiam Dancalanus, extremam Africae partem Rex Congi Imperator Monomotapæ sub sua tenet ditione. Sed & Hispaniæ, Lusitaniæ, & Angliæ Reges, cum Batavorum Republica ex hac orbis parte sibi suam quisque particulam decerpserunt.

S. 2.

America.

1. *An priscais etiam temporibus ex hac orbis parte quidquam innotuit?*

Verisimile videtur, Phœnices & Carthagenenses quandam illius habuisse notitiam; tamen eorum haud multi admodum illuc pervenerint, cum ob exiguam rei nauticæ peritiam, tum ob iter

iter longissimum, multis periculis impeditum. Plato sapientissimus suis in commentariis de hac orbis parte mentionem ingerit sub nomine magnæ Insulæ Atlantis, quam amplioribus limitibus circumscribit, atque Asiam & Africam seorsum læmptam; addit dein, hanc Insulam iterum evanuisse.

2. *Quid America rébus compertum habemus?*

Ante Hispanorum & Lusitanorum in Americam adventum perparum constare de illa potuit Anno 1492. Christophorus Columbus, Genuentis, Insulas Americanas; post hunc verò anno 1497. Americus Vesputius, Florentinus, Americam ipsam, ab inventore sic appellatam detexit. Nec multò post Hispani duo præcipuè Regna Mexicanum & Peruanum in suam redege're potestatem. Numerant hi in America Archiepiscopatus sex cum quatuor & triginta Episcopatibus. Regnum Peruanum ob auri argentique vim ingentem, quotannis in Hispanias deportari solitam, præ reliquis celebratur. Prisci Reges Peruani auro tantopere abundabant, ut non modò vasa omnia è præstantissimo hoc metallo conficienda; sed vel ipsa delubrorum quorundam tecta aureis laminis obtegenda curaverint.

3. *Quinam*

3. *Quanam Europæ Principes potissimas Americæ
Regiones obtinent?*

Hispani, ut dictum est, Regnum Mexicanum & Peruanum præter alias Provincias; Lusitani Bessiliam, Galli Canadam, sive novam Franciam; Angli Virginiam; Batavi Oram maritimam, in Guajanensî tractu possident. Sunt insuper in America plures alii populi, sui etiam nunc juris & mancipii, moribus ritibusque efferati, cum aliquot Regulis.

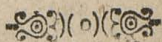
Observationes ad quartam partem.

I. *Quanam dicuntur Indiæ Orientales,
quanam Occidentales?*

Quæ in Asia sitæ sunt, Indiæ Orientales, utpote ortum spectantes Quæverò in America, Indiæ Occidentales vulgò appellari solent, quòd hæc orbis pars solem respicit occidentem. Reapse Indiæ appellatio nonnisi solius Indiæ Asiaticæ propria est.

Quis erat Confucius?

Philosophus Sinensis, Romano neutiquam inferior. Hic anno quingentesimo quinquagesimo primo ante Christi ortum natus, Imperium Sinicum, ipsosque adeò Imperatores & rexit con-

filii, dum viveret, & post obitum sapientissimis, quos reliquit libris, effatisque hodieque gubereat. Hunc falsa coluisse numina, nemo etiam eorum, qui cultum illis adhibent in Sina, dicere unquam est ausus. Ab Atheorum vero dementia quam longe non ipse tantum, sed prima Sinarum ætas omnis abfuerit, antiquissima Sinenſium Codicum, & certissima monumenta declarant. Hunc Sinæ ut virum eximie sapientem venerari, summoque honore in hunc usque diem prolequi pergunt.

3. *Quo pacto florentissimas olim probeque Catholicas Asia & Africa Regiones secta Mahometana, aliaque hujusmodi pestes infecere.*

Procul dubio mali hujus causa præcipua erat peccatorum mensura completa, totque divinum donorum, quibus incolæ in suam perniciem male usi sunt, neglectus.

4. *Quomodo DEUS hæc tanta Ecclesiæ suæ detrimenta resarciebat?*

Eo ipso ferè tempore, quo in Africa & Africa à Saracenis & Turcis Christianæ Fidei lumen extinctum, in Europæ Regnis Provinciisque aliis atque aliis accensum est. Cum verò ante annos ducentos Lutherus, & Calvinus plurimos à Christi

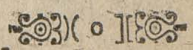
si ovib
gentib
Apolto
5.
Præ
Regna
merica
amp
C

si ovili seduxissent, Deus ex Indiæ & Americae gentibus ad idem ovile longè plures per viros Apostolicos adducendos curavit.

5. *Equis igitur rei Christianæ status apud Indos & Americanos?*

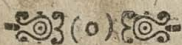
Præterquam quod ab annis amplius ducentis Regna integra, Provinciæque amplissima, in America præsertim, Religionem Catholicam sicut amplectat, gentes illæ in hanc usque diem Christi ovile gregatim subeunt, ex quibus quàm plurimi sunt, qui singulari Religionis studio & fervore Christianis Europæis lupinam ignaviam, torporem, rerumque divinarum incuriam exprobrent,

Tabula Chronologica
Europæ Regum Successionem
exhibens.

Reges Germaniæ, sive Imperatores vide
ad Calcem Opusculi tertii.

Coepitū Regnū	Reges Lusitaniæ.	Anni Regni	Synchronismus eve- tuum memorabilium
1090	Henricus Bar- gundus Fran- corum è Regio Sanguine Co- mes Lusitaniæ.		
1139	1. Alphonsus,	46	Mauri è Lusitani- pulsis.
1185	2. Sanctius I.	27	
1212	3. Alphonsus II.	11	
1213	4. Sanctius II.	25	
1248	5. Alphonsus III.	34	
1279	6. Dyonisius.	46	Conjux S. Elisabeth.
1325	7. Alphonsus IV.	12	
1357	8. Petrus.	10	
1407	9. Ferdinandus	16	
1484	10. Joannes I.	50	
1434	11. Eduardus.	4	
1438	12. Alphonsus V.	43	
1481	13. Joannes II.	14	Vasens Gama ad Indi- navi-

1495	14. Emanuel.	26	navigat 1490.
1521	15. Joannes III.	36	S. Francis: Xaver. ad Indos 1540. mittitur.
1557	16. Sebastianus.	21	Occiditur in Africa 1578.
1578	17. Henricus.	2	Erat Cardinalis & Patruus Sebastiani.
1580	18. Philippus I.	18	Simul Rex Hispaniæ dictus II.
1598	19. Philippus II.	23	Rex Hispaniæ III.
1521	20. Philippus III.	19	Rex Hispaniæ IV.
1640	21. Joannes IV.	16	Pulsi Hispani.
1656	22. Alphonsus VI.	11	Deposito succedit.
1697	23. Petrus II.	39	Frater.
1797	24. Joannes V.		

Reges Hispaniæ.

Cœptū Reges Gothi Ariani. | Anni Eventus memorabiles. | Regnū.

414	1. Ataulphus.	1	Ab An. 408 imperant
415	2. Sigericus.	16	in Galicia Reges Sve-
416	3. Wallia.	13	vi usque ad An 584.
429	4. Theodoricus I.	23	quo ejeti à Leovi-
451	5. Thorismundus.	2	gildo.
453	6 Theodoricus II.	12	
466	7. Evaricus.	18	Pelluntur ex Hispan-
484	8. Alaricus.	23	nia Romanorum
507	9. Gesalicus.	4	reliquiæ.

511	10.	Theodoricus III	15
526	11.	Amalaricus.	5
531	12.	Theuda.	17
548	13.	Thaudegifillus	1
549	14.	Agila.	5
554	15.	Athanagildus.	13
567	16.	Luiba I.	1
568	17.	Leovigildus.	18

Filium S. Hermenegildum ob fidem occidi iubet.

*Gothi Reges
Catholici.*

586	18.	Recaredus I.	15
601	19.	Luiba II	2
623	20.	Vittericus.	7
610	21.	Gonderamus.	2
612	22.	Sesidatus.	9
611	23.	Recaredus II.	3 M
621	24.	Suinilla.	10
631	25.	Sifenandus.	5
636	26.	Suinilla II.	4
640	27.	Tulca.	2
642	28.	Chindesuinta.	7
649	29.	Rec. svindus.	23
672	30.	Wamba.	8
680	31.	Ervigius.	7
687	32.	Egica.	15
701	33.	Witiza.	9

Rex Religiosissimus

710' 34. Rodericus.

3

Mauri occupant Hispaniam 713.

Reges Asturie & Legionis.

717 1. Pelagius.

18

736 2. Favila.

2

738 3. Alphonfus I.

19

757 4. Froila.

11

768 5. Aurelius.

6

774 6. Silo.

9

783 7. Mauregattus.

6

Tyrannus is fuit.

789 8. Veremundus I.

2

Pariter Tyrannus.

791 9. Alphonfus II.

33

824 10. Ramirus I.

26

850 11. Ordonius I.

12

862 12. Alphonfus III.

48

Incipiunt Reges Navarre 872.

910 13. Garcias,

3

913 14. Ordonius II.

9

923 15. Froila II.

1

924 16. Alphonf. IV.

6

931 17. Ramirus II.

19

Incipiunt Comites Castiliae 930.

950 18. Ordonius III.

5

955 19. Ordonius IV.

1

956 20. Sanctius I.

12

967 21. Ramirus III. 1

15

982 22. Veremundus I

17

999 23. Alphonfus V. 1

28

K4

1027

710

(o)			
1027	24. Veremundus III	10	Occiditur à Ferdinando Comite Castiliae, qui succedit.
<i>Reges Castiliae.</i>			
1036	1. Ferdinandus I.	30	Incipit Regnum Aragoniae 1035.
1065	2. Sanctius II.	7	Mauris. Toletanam urbem eripit.
1072	3. Alphonfus VI.	37	Adfuit praeliis omnino 50.
1109	4. Alphonfus VII.	13	Ferdinandus II. Rex Legionis solius, Alphonfi VIII filius regnat simul cum Sanctio.
1122	5. Alphonfus VIII.	35	Sanctorum Catalogo adscriptus, contra Mauros sapiens Victor.
1157	9. Sanctius III.	1	Dictus Astrologus, & sapiens, electus Imperator.
1158	7. Alphonfus IX.	55	
1214	8. Henricus I.	3	
1217	9. Alphonfus X.	9	
1226	10. S. Ferdin, III.	25	
1252	11. Alphonfus X.	32	
1284	12. Sanctius IV.	11	
1295	13. Ferdinand. IV.	17	
1312	14. Alphonfus XII.	38	
1350	15. Petrus.	17	Dictus crudelis.
1369	16. Henricus II.	10	
1379	17. Joannes I.	11	
1390	18. Henricus III.	16	Dictus Valetudiuarius.
1406	19. Joannes II.	48	

1454 | 20. Henricus IV. | 20
 1474 | 21 Ferdinandus V. | 31

Dictus Catholicus ob
 Mauros plenē fugatos
 1492. Ex Arragoniæ
 Rege, Hispan: Mo-
 narcha.
 S. Inquisitio inducta.
 America invēta 1492.

*E Domo Austria-
 ca Hispania
 Reges.*

1504 | 22. Philippus I. | 12
 1516 | 23. Carolus I. | 42
 1558 | 24. Philippus II. | 40

Inter Cæsares V.
 Batavi ab Hispanis
 divulsi; Lusit. ad-
 juncti.

1598 | 25. Philippus III. | 22

Judæi 900000. ex Hi-
 spania pulsi.

1621 | 26. Philippus IV. | 44

Lusitani iterum se-
 parati 1640.

1665 | 27. Carolus II. | 35

*Ex Domo Bor-
 bonica.*

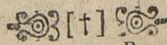
1700 | 28. Philippus V. |

11723 | 29. Ludovicus I. |

714 | 30. Denuo Phil. V. |

Franciæ Reges.

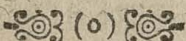
*Captū E prima stirpe | Anni Synchronismus evē-
 Regim Merovingorum | Regni tuum memora iliū.*

420	1.	Pharamundus.	8	Burgundiæ Regnum
429	2.	Clodio.	20	An. 408. captum,
448	3.	Meroveus.	10	Franciæ Regno jun- ctum A. 534.
458	4.	Childericus I.	24	
482	5.	Clodoveus I.	29	Cæsis prodigiôsè Ger- manis A. 496. ample- ctitur Christi fidem.
511	6.	Childebertus I.	49	An. 511. Initium Re- gni Austrasiæ.
560	7.	Clotarius I.	2	
562	8.	Cherebertus.	9	
571	9.	Chilpericus I.	22	
584	10.	Clotarius II.	45	
629	11.	Dagobertus I.	15	
644	12.	Clodoveus II.	17	A. Clodoveo II. Re- ges undecim otio & voluptatibus toti se dedunt.
660	13.	Clotarius III.	4	
664	14.	Theodoricus I.	0	In Monasterium de- trusus.
664	15.	Childericus II.	3	
667		Theodoric. <i>iterum</i>	23	
690	16.	Clodoveus III.	7	
694	17.	Childebert. II.	17	
711	18.	Dagobert. II.	5	
716	19.	Clotarius IV.	0	
716	20.	Chilpericus II.	5	
720	21.	Theodoric. II.	15	

735	<i>Anarchia.</i>	7	A. 742. natus Ingelheimii Caroli M.
742	22. Childeric. III.	10	Attonus in Monachum. eligitur Pipinus Caroli M. Pater.
<i>Reges Carolingi</i>			
752	23. Pipinus.	17	A. 756. adstitit Papæ contra Aistulphum Longobard. Regem.
68	24. Carolus M.	47	Imperator coronatus A. 800.
814	25. Ludovic. Pius.	26	
840	26. Carol. Calv.	38	
877	27. Ludov. Balb.	2	
879	28. Lud. & Carolo	5	
885	29. Carol. Craff.	3	
888	30. Odo.	10	Regni Burgundici secundi initium 888.
898	31. Carol. simpl.	25	Initium Regni Arelatensis.
923	32. Rudolphus.	33	
936	33. Lud. Transmar.	18	Finis Regni Arelatensis.
954	34. Lotharius.	32	
986	35. Lud. V. Iners.	1	Disfractæ Galliarum Provinciæ.
<i>Reges Capetingi</i>			
987	36. Hugo Capetus.		
996	37. Robertus.	36	Secundi Regni Burgund. finis 1033.

1013	38	Henricus.	28	Normanni Saracenos:	1547
1060	39.	Philippus.	48	pellunt è Sicilia An:	1550
			1013		1560
1108	40.	Ludov. VI.	29	Crassus.	1574
1137	41	Ludov. VII.	44		
1180	42.	Philip II.	43	Conjun ctæ iterum	
1223	43.	Ludovic. VIII.	3.	Provincia.	
1226	44.	S. Ludovic. IX.	44		1589
1270	45.	Philipp. III.	15		1610
1285	46.	Philipp. IV.	30	Pulcher. Deletus	
1315	47.	Ludovic. X.	1	Templariorum Ordo	1642
				A 1207.	1715
1316	48	Philip. V.	5	Longus.	
1322	49.	Carolus IV.	6	Pulcher.	Capit Regn
		<i>Ex Domo Vallesia.</i>			
1328	50.	Philp. VI.	23	Initium lineæ latera-	476
				lis Valesiorum.	493
1350	51.	Joannes I.	13	Bella cum Anglis.	506
1204	52.	Carolus V.	17	Sapiens.	534
1380	53.	Carolus VI.	42		536
1422	54	Carolus VII.	39	A. 1429. Gallia libe-	540
1461	55.	Ludovic. XI.	21	tratrix Joanna de Arc,	541
				puella Aurel.	541
1483	56.	Carolus VIII.	14		552
1498	57	Ludovic: XII	17		
1515	58.	Franciscus I.	32	Bella gerit cum Ca-	
				rolo V.	

1547	59	Henricus II.	12	
1556	60.	Franciscus II.	1.	
1560	61.	Carolus IX.	13	Clades Hugonottorū.
1574	62.	Henricus III.	15	Cultrō occisus.

*Ex Domo Borbo-
nica.*

1589	63.	Henric. IV.	20	
1610	64.	Ludov. XIII.	33	Sveecorum adversus Germaniam adjutor.
1642	65.	Ludov. XIV.	72	Pulsi è Gallia Hære- tici A. 1685.
1715	66.	Ludov. XV.		

Reges Italiæ.

*Cæpiū Reges Ostrogothi Anni Evēty memorabiles
Regnū Regni*

476	1.	Odoacer.	16	Herulorum Rex
493	2.	Theodoricus.	33	Boëtium & Symma- chum necat.
526	3.	Athalaricus.	8	
534	4.	Theodatus.	2	
536	5.	Vitiges.	4	
540	6	Theodobaldus.	1	
541	7	Araricus.	M.3.	
541	8	Totila.	10	
552	9.	Tejas.	1	Narses advocat Lon- gobardos.

*Reges Longo-
bardi.*

568	1. Alboinus.	3	Initium Exarchatus 568.
572	2. Clepho. <i>Anarchia.</i>	1 12	
585	3. Antharius.	5	
590	4. Agilulphus.	25	Svasu Theodelindæ
616	5. Adevaldus.	10	Bavaræ Cōjugis Chri- stum sequitur 604.
626	6. Ariovaldus.	12	Arianis favet.
638	7. Rotharis.	16	
654	8. Rodoaldus.	5	
659	9. Aripertus I.	3	
662	10. Gundipertus & Bertharit Fratres.	1	Pulsi à Grimoaldo Beneventi Prefecto.
663	11. Grimoaldus.	9	
673	12. Garibaldus.	M.3	
673	13. Bertharitus.	17	Divinitus revocatus
691	14. Cunipertus.	12	ad solium Princeps piissimus.
707	15. Luitpertus.	M.8	
704	16. Ragumpertus.	M.3	
707	17. Aripertus II.	8	
712	18. Aspirandus.	M.3	
712	19. Luitprandus.	31	Magna pecuniæ vi re- demit à Saracenis
744	20. Hildebrand.	M.7	corpus D. Augustini, ac Ticinum transfert.
774	21. Rachis.	6	
750			
	22. Aistulphus.	6	Finis Exarchatus A.

756

1129

1152

1166

1189

1192

1197

1250

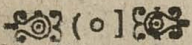
1354

1265

1266

	756	23. Desiderius.	18	452. quem Pipinus donat Ecclesia. Victus à Carolo M. A. 774.
	<i>Successit Carolus M. & Imperatores ceteri Romano-Germanici.</i>			
	<i>Reges Siciliae & Neapolis.</i>			
	1129	1. Rogerius III,	23	Comites ac Duces è
	1152	2. Gvilhelmus I.	14	Normanorum Gente
	1166	3. Gvilhelmus II.	32	ab A. 1038. prærant.
	1189	4. Tancredus.	3	
	1192	5. Henricus VI.	5	Imperator per Con-
	1197	6. Fridericus II.	53	stantiam
	1250	7. Conradus V.	4	Imp.] Rogerii III filia
	1254	8. Manfredus.	11	Imp.] Rex Siciliae.
	1265	9. Conradinus.		Ultimus Sveviae Dux
				capite plexus Nea-
				poli 1268. à Carolo
				Andegavensi.
	<i>Reges ex Domo Andegavensi.</i>			<i>Reges Siciliae & Aragonia.</i>
	1266	1. Carolus.	19	1282 Petrus III. Arra-
				gonum Rex ob Con-
				Re

<i>Reges solius Regni Neapolitani.</i>			stantiam Manfredi filiam Sicilia potitur post vespervas siculas
1285	2. Carolus II.	23	regnat. ann. 4.
1309	3. Robertus.	33	1286. Jacobus I. 4.
1343	4. Joanna I.	39	1327 Frideric. II. 1.
<i>Ex alia linea Andegavensi.</i>			1328 Petrus. 15.
1382	5. Ludovicus I.	0	1342 Ludovicus. 12.
1382	6. Car. III. Cytrachinus.	4	1355 Fridericus III. 13
1390	7. Ladislaus.	28	1368 Maria. 24
1414	8. Joanna II.	0	1402 Martinus I. 7
1414	9. Ludov. II.	3	1409 Martinus II. 1
1417	10. Ludov. III.	16	1410. Blanca. 2
1434	11. Rhenatus.	43	1412 Ferdinandus. 4
1480	12. Carolus IV.	2	1416 Alphonfus V. 42
1482	13 Ludovicus XI. R. Gallia.	11	1458 Joannes. 21
1494	14 Car. VIII. R. Gal	4	1479. Ferdin. V. Cathol. 36.
<i>Reges Sicil. & Neapolis ex Domo Hispanica</i>			
1503	15, Ferd V. Cathol.		
<i>Ex Domo Hispano Austriaca.</i>			
1515	16. Car. V. Imper.	43	
1538	17. Philipp. II.	40	

1598	18. Philippus III.	21
1611	19. Philippus IV.	44
1665	20. Carolus II.	35
<i>Ex Domo Germano Austriaca.</i>		
1700	21. Car. VI impet.	

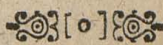
Duces ac Reges Bohemiæ.

Capitū Regnū Ducis ac Reges Bohemiæ. Anni Regni Eventus memorabiles.

1550	1. Zeccus;		
	2. Crocus;		
619	3. Libussa;	13	Urbs Pragensis conditur.
632	4. Primislaus;	44	
676	5. Nimislaus;	39	
715	6. Minatas.	20	
735	7. Vogenus.	20	
763	8. Venceslaus I.	22	
785	9. Cremovilius.	19	
804	10. Neclamus.	35	
839	11. Ostivizius.	17	
856	12. Borivorius. I.	48	Christo primus datur nomen.
904	13. Spitigneus I.	2	
906	14. Ladislaus I.	10	
916	15. S. Vencesl. II.	22	Occisus à fratre Boleslao.

L

938

938	16	Boleslaus I.	29	
967	17	Boleslaus II.	32	
999	18	Boleslaus III.	13	
1012	19	Jaromirus.	25	
1017	20	Bretislaus I.	18	
1055	21	Spitigneus II.	6	
1061	22	Ladislaus II.	25	Rex dicitur ab He
1086	23	Ladislaus III.	5	rico IV. Imp.
1092	24	Conradus I	M 8	
1092	25	Bretislaus.	8	
1100	26	Borivorius II.	7	
1107	27	Svatoplocus.	2	
1109	28	Ladislaus IV.	16	
1125	29	Sobieslaus.	15	
1140	30	Ladislaus V.	34	Rex Bohemiae 2du.
1174	31	Sobieslaus II.	4	
1178	32	Fridericus.	12	
1190	33	Conradus II.	1	
1192	34	Venceslaus III.	1	
1193	35	Bretislaus.	3	Episcopus Pragen
1196	36	Ladislaus VI.	0	Regni administ.

Reges continui.

1196	37	Primislaus II.	32	Dictus etiam Othoc
1231	38	Venceslaus IV.	24	quia charissimus
1255	39	Othocarus II.	23	thoni IV. Imperat
1278	40	Venceslaus V	27	Pius.
1305	41	Venceslay VI.	1	Ultimus e stirpe misilai agricolæ.

Regnū administrans.

*Reges partim è stir
 peLuxemburg par-
 tim Austriaci.*

1310	1. Joannes.	36	
1346	2. Carolus IV.	32	Imperator.
1378	3. Vencaslav Iners.	40	Imperator.
1418	4. Sigismundus.	18	Imp. Bellū Hussiticū.
1436	5. Albertus II	3	Imperator.
1440	6. Ladislaus VII.	18	Filius Alberti, dictus posthumus.
1458	7. Geor. Podiebrad	13	
1471	8. Ladislaus VIII.	45	
1516	9. Ludovicus.	10	
1526	10. Ferdinandus I.	37	E Domo Austriaca dehinc omnes Bohem
1562	11. Maximilian. I.	12	Reges simulq; Impe- ratores.
1575	12. Rudolphus.	37	
1608	13. Mathias.	9	Turbæ Bohemica.
1617	14. Ferdinand. II.	10	
1627	15. Ferdinand. III.	19	
1646	16. Ferdinand. IV.	11	
1658	17. Leopoldus.	47	
1705	18. Josephus.	6	
1711	19. Carolus VI.		

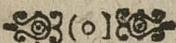
Lz

Reges

[O]
Reges Hungariæ.

Capitulum | Reges Hungariæ. | Anni | Eventus memorabiles.

Capitulum	Reges Hungariæ.	Anni	Eventus memorabiles.
1000	1. S. Stephanus.	38	Rex Apostolicus dicitur, quia Christianam fidem toto Regno promulgat.
1038	2. Petrus.	4	Regno pulsus.
1042	3. Ovo.	2	
1044	Petrus restit.	2	
1046	4. Andreas I.	15	
1061	5. Bela I.	3	
1063	6. Salomon.	17	
1074	7. Geisa II.	3	
1077	8. S. Ladislaus I.	28	
1095	9. Colomannus.	19	
1114	10. Stephanus II.	28	
1132	11. Bela II.	20	
1141	12. Geisa III.	20	
1161	13. Stephanus III.	12	
1172	14. Ladislaus II.	M. 6	
1172	15. Stephanus IV.	M. 5.	
1173	16. Bela III.	23	
1195	17. Emericus.	8	
1204	18. Ladislaus III.	M. 6	
1205	19. Andreas II.	30	Privileg. Hungariæ Auctor.
1235	20. Bela IV.	25	

1260.	21	Stephanus V.	13	
1273	22	Ladislaus IV.	18	
1290	23	Andreas III.	17	
1301	24	Venceslaus.	4	Cogitur abdicare <i>Sancti</i> <i>ptrum.</i>
1305	25	Otho Bavar.	5	
1310	26	Carol. Robert.	32	
1342	27	Ludovic. M.	40	Zelo Ecclesie defen- dendæ insignis.
1382	28	Maria.	1	
1383	29	Carolus.	3	
1387	30	Sigismundus.	51	Imperator.
1438	31	Alber. I. Austr.	2	Imperator.
1440	32	Ladislaus V.	4	
1444	33	Joan. Corvinus	8	
1452	34	Ladislaus VI.	26	
1458	35	Mathias Corv.	32	
1490	36	Ladislaus VII.	26	
1516	37	Ludovicus II.	11	
		<i>Reges è Domo Au-</i> <i>striaca continui.</i> <i>& Imp.</i>		
1526	38	Ferdinand. I.	38	
1563	39	Maximil. II.	9	
1572	40	Rudolphus II.	40	
1608	41	Mathias.	10	
1618	42	Ferdinand: II.	18	
1637	43	Ferdinand. III.	9	
1646	44	Ferdinand. IV.	9	
1658	45	Leopoldus.	29	

1687 | 46 Josephus | 23 |
 1711 | 47 Carolus VI, | |

❧ (o) ❧

Duces & Reges Poloniae.

Capitū | Duces & Reges | Anni | Eventus memorabiles
 Regnū | Polonia. | Regni:

550	Lechus, & stirpis ejusdem nonnulli Duces.		
700	1. Cracus.	0	
700	2. Lechus I.	50	
750	Venda.		
	<i>Regnum admini- strant aliquamdiu 12. Palatini.</i>		
760	3. Primislaus.	44	
804	4. Lechus II.	6	
810	5. Lechus III.	5	
815	6. Popielus I.	8	
823	7. Popielus II. <i>Anarchia.</i>	0	
842	8. Piaustus.	19	Stemma Piaistorum.
861	9. Zemoviscus.	31	
892	10. Lechus IV.	21	
913	11. Zemonislaus.	51	
964	12. Micislaus.	35	Primus Christo da nomen.

Reges.

999	1. Boleslaus.	25
1025	2. Micislaus II,	9
1034	3. Casimirus.	25
1058	4. Boleslaus II.	23

Interfector S. Stanislai Episcopi, quare dignitate Regia excidit.

Iterum Duces.

1081	1. Ladislaus.	20
1102	2. Boleslaus III.	36
1139	3. Ladislaus II.	7
1146	4. Boleslaus IV.	28
1174	5. Micislaus.	4
1177	6. Casimirus II.	17
1194	7. Lechus V.	33
1217	8. Boleslaus V.	52
1279	9. Lechus VI.	10

In praeliis 50. semper victor.

Anarchia.

1296	10. Ladislaus III.	4
1300	11. Venceslaus.	6
1306	Ladisl. iterum.	27
1333	12. Casimir. III.	57

Simul Bohemiae Rex.

Piaistorum ultimus.

Restituti Reges.

1370	1. Ludovicus.	12
1386	2. Ladislaus IV.	48
1434	3. Ladislaus V.	10

Hungariae idem Rex.
Ante Jagello Lithvaniae Dux, à quo initium Gemmatum Jagellonici

1444	4.	Casimirus IV.	46	
1492	5.	Joann. Alber.	9	
1501	6.	Alexander.	5	
1506	7.	Sigismundus.	42	
1548	8.	Sigismundus II.	24	
1572	9.	Henricus Vales.	M 2	Idem Henric. III. Gal.
1576	10.	Steph. Bathor.	11	Rex.
1587	11.	Sigismund III.	45	Idem Sveciæ Rex.
1612	12.	Ladislaus VI.	15	
1648	13.	Joan. Casimir.	20	
1669	14.	Mich. Koribut.	5	
1674	15.	Joannes III.	12	Sobieskorum e gente.
1698	16.	Augustus II.	36	Electo Saxoniz.
1734	17.	Augustus III.		Feliciter regnans.

Reges Angliæ.

Capitū Collectis in unum Anni Eventus memorabilia,
Regnū septem Angliæ Regni hiles,
Regnis

800	1.	Egbertus.	36	Anglia Sedi Apostolice tributaria redditus
837	2.	Ethelvoidus.	20	
857	3.	Ethelbaldus.	3	
860	4.	Ethelbertus.	6	
866	5.	Ethelredus.	5	
871	6.	Alfredus.	29	
900	7.	Edvardus.	43	
923	8.	Adelstanus.	17	Aliis Ethelranus.
941	9.	Edmundus.	5	
946	10.	Eldredus.	9	Aliis Elfridus.

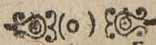
955	11. Edvius.	4	
959	12. Edgardus.	16	
978	13. S. Edvard II.	4	
979	14. Ethelredus II.	37	
1016	15. Edmundus II.	1	Superatur à Danis.
1017	16. Canutus.	19	Simul Dania Rex.
1037	17. Heroldus.	4	
1040	18. Canutus II.	2	
1042	19. Alfredus II.	1	Danos iterum ejicit.
1043	20. S. Edvard III.	23	
1066	21. Heroldus II.	M.10	Contra jus Regnum involat.

*Reges è Ducibus
Normannia.*

1066	1. Guilielmus I.	21	Hæres Regni à S. Edvardo dictus pellit Heroldum.
1087	2. Guilielmus II.	13	
1099	3. Robertus.	0	
1100	4. Henricus I.	35	
1135	5. Stephanus.	19	Obiit absque liberis.

*Reges è Prosapia
Comitum Andegavensium.*

1154	1. Henricus II.	34	Regnum per Matrem obtinet. filiam Henrici I. idem Henricus II. Hibernia quoque Rex 1162.
1189	2. Richardus I.	10	
1199	3. Joannes.	17	
1216	4. Henricus III.	57	S. Thomas Cantuariensis occiditur.
1272	5. Eduardus IV.	34	

1306	6. Eduardus V.	19
1326	7. Eduardus VI.	51
1377	8. Richardus II.	22
1399	9. Henricus IV.	14
1413	10. Henricus V.	9
1422	11. Henricus VI.	39
1461	12. Eduardus VII.	22
1483	13. Eduardus VIII.	0
1483	14. Richard, III.	2

Franciæ Regem se
primus dicit.

*Reges à Comitibus
de Richemond.*

1485	1. Henricus VII.	23
1509	2. Henricus VIII.	38
1547	3. Eduardus VI.	6
1553	4. Joanna.	0
1553	5. Maria.	6
1558	6. Elisabeth.	44

Prius Defensor Fidei.
dein Auctor Schis-
matis Anglicani. 1532.
Restituere parabat
rem Catholicam.
Ecclesiam persequi-
tur. Mariam Stuar-
tam capite plecti ju-
bet 1587.

*Reges à stirpe
Stuartorum*

1603	1. Jacobus.	22
1625	2. Carolus I.	23

Tria Regna Scotiæ,
Hybæniæ, Angliæ
conjuguntur.
A subditis capite ple-
xus 1648.
Anglia Republica
1648

1648
1659

1660
1685

1689
1702
1714
1727

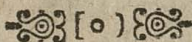
Capit
Regn

1525
1568

1618
1619

1640
1688

1701
1713

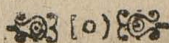
1648		11	annis II. sub Crom-
1659		1	vello, & uno anno
			sub Richardo ejus
			filio.
1660	3. Carolus II.	25	
1685	4. Jacobus II.	4	Ob fidem Cathòlicam
			è Regno ejectus 1688.
1689	5. Gvil. III. Nassov.	12	Rex ob Annam Con-
1702	6. Anna.	11	jugem Jac. 3. filiam.
1714	7. Georgius I.	12	Electòr Brunsvicensis
1727	8. Georgius II.		omissò Jacobo III.
			ad Regnum vocat9.

Duces & Reges Prussiae.

Captū Regnū | *Duces & Reges Prussiae.* | *Anni Regni* | *Eventus memorabiles.*

1525	Albertus.	43	Ord. Teut. Magnus
1568	Albert. Frideric.	50	Mag. ad Lutherum
			desciscit.
1618	Joan, Sigismund.	1	Extincta stirpe Alber-
1619	Georg. Guilielm.	21	ti ad Electores Bran-
1640	Frideric. Guil.	47	deburg. transit Pruf-
			sia.
1688	Frideric. III.	13	A Leopoldo M. Rex
1701	Idem Rex prim9.	12	dicitur 1701.
1713	Frideric. Guiliel.		

Reges

Reges Daniæ.

Cœptū Regnū	Reges Daniæ Anni Regni	Eventus memorabiles.
----------------	------------------------------	----------------------

930	1. Heroldus L.	50	Præcessere alii Reges, quorum tamen in- certa successio, Angliam quoque & Norvegiam possedit.	
980	2. Svenus I.	34		
1014	3. Canutus II.	21		
1036	4. Canutus III.	9		
1045	5. Magnus.	4		
1049	6. Svenus II.	27		
1074	7. Heroldus II.	2		
1076	8. S. Canutus IV.	9		A suis in odium Fi- dei occisus in Tem- plo An. 1084.
1085	9. Olaus.	10		
1095	10. Ericus III.	7		
1102	11. Heroldus III.	33		
1135	12. Ericus IV.	4		
1139	13. Ericus V.	8		
1147	14. Canutus V.	8		
1155	15. Svenus III.	2		
1157	16. Valdemarus I.	28		
1165	17. Canutus VI.	18		
1202	18. Valdemar. II.	40		
1241	19. Ericus VI.	8		
1250	20. Abel.	2		
1252	21. Christophorus:	7		
1259	22. Ericus VII.	27		

1286
1321
1333
1376
1412

1444
1448

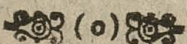
1482
1513

1523
1534
1559

1588
1648
1670
1699

Cæpt
Regn

1150
1165
1168
1192
1210
1218
1222

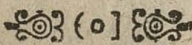
1286	23. Ericus VIII.	35	
1321	24. Christoph. II.	12	
1333	25. Valdemar. III.	42	
1376	26. Aquinus.	37	
1412	27. Ericus IX.	26	Simul Rex Sveciæ
	<i>Anarchia.</i>		
1444	28. Christoph. III.	4	Sveciæ Rex.
1448	29. Christianus I.	34	Theodorici Comit. Oldenburg. filius.
1482	30. Joannes.	32	Sveciæ Rex.
1513	31. Christianus II.	10	Sveciæ Regno depul-
1523	32. Fridericus I.	11	sus.
1534	33. Christianus III.	24	Sectam Lutheri in
1559	34. Fridericus II.	29	Daniam invehit.
1588	35. Christianus IV.	60	
1648	36. Fridericus III.	22	
1670	37. Christianus V.	19	
1699	38. Fridericus IV.		

Reges Sveciæ.

<i>Cæptū</i>	<i>Reges Sveciæ</i>	<i>Anni</i>	<i>Eventus memorabiles</i>
<i>Regnū</i>		<i>Regni</i>	

1150	1. S. Ericus X.	10	Reges Sveci annis
1160	2. Carolus VII.	8	ante Christum 1200.
1168	3. Canutus.	24	meritò sunt suspecti:
1192	4. Surcherus III.	18	Certum tamen, sæcu-
1210	5. Ericus XI.	8	lo IX. sub Rege Bior-
1218	6. Joannes I.	4	no tempore Caroli
1222	7. Ericus XII.	28	M. prædicatum in
			Svecia Evangelium.

1250	8. Valdemarus.	16	
1276	9. Magnus II.	6	
1282	10. Birgerus.	43	
1326	11. Magnus III.	10	
1336	12. Albertus.	25	
1361	13. Margaretha.	35	Valdemari III. Daniae Regis filia.
1396	14. Ericus XIII.	42	Simul Rex Daniae.
1438	15. Christophorus.	10	Daniae Rex.
1448	16. Carolus VIII.	10	
1458	17. Christianus I.	12	Daniae Rex.
1470	18. Stene Prorex.	13	
1483	19. Joannes.	30	Daniae Rex.
1513	20. Christianus II.	10	Ob Tyrannidem Re- gnò pulsus.
<i>Reges è stirpe Vasorum.</i>			
1523	21. Gustavus I.	37	Lutherum sequitur cum toto Regno.
1560	22. Ericus XIV.	8	
1568	23. Joannes.	24	
1592	24. Sigismundus.	7	Ejectus quia Cath- olicus.
1599	25. Carolus IX.	12	Miserè vastat Ge- maniam.
1611	26. Gust. Adolph.	22	Regnum ultrò mittit, ut Eccle- Cath. det nomen.
1633	27. Christina.	21	
1654	28. Carol. Gustav.	6	
1660	29. Carolus XI.	37	
1697	30. Carolus XII.	21	

1718 | 31. Ulrica Eleonora
 1720 | 32. Fridericus I.

Soror Caroli XII. &
 Friderici I. Hasso-
 Castellani Principis
 Coniux.
 Regnum fit ele-
 ctivum.

Duces & Monarchæ Ruffici.

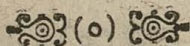
Cæptū | *Duces & Mo* | *Anni* | *Eventus memorabiles.*
Regnū | *narchæ Ruffici* | *Regni*

- 989 | 1. Volodomir I.
 2. Jaroslaus I.
 3. Volodomir. II.
 4. Volsevolodus I.
 5. Volsevolod. II.
 6. Volsevolod. III.
 7. Volsevolod. IV.
 8. Volsevolod. V.
 9. Volsevol. VI.
 10. Volsevol. VII.
 11. Volsevol. VIII.
 12. Volsevol. IX.
 13. Georgius I.
 14. Demetrius I.
 1237 | 15. Georgius II.
 16. Jaroslaus II.
 17. Alexander.
 18. Daniel.

Christo nomen dat
 Basilius exinde dicto.

1718

	19. Joan Caleta I.		Moscoviae sedem
	20. Simon.		figit, & Magni
	21. Joannes II.		Ducis nomen as-
	22. Demetrius II.		sumit.
1400	23. Basilius II.		
	24. Georgius III.		
	25. Basilius III.		
	26. Joan. Basilevitz.		
	27. Basilius IV.		
1540	28. Jo Basilevitz II.		
1584	29. Fedor Ivanovitz.		
1587	30. Boris Gudonow.		
1605	31. Fedor Borissowicz		
1605	32. Demetrius.		
1606	33. Zuski Basilewicz		
1611	34. Ladislaus.		Sigismundi Polon
1613	35. Mich. Federowicz.	33	Regis filius.
1647	36. Alexi Michalowicz	16	
1676	37. Fedor Alexiewicz.	6	
1682	38. Joan & Petrus Ale-	14	
	xievicii.		
1696	39. Petrus solus.	29	Imperatoris Russ-
1725	40. Catharina.	2	ci titulum assumit
1727	41. Petrus II.	1	A. 1721:

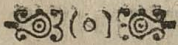

Oriens Imperatores Græci.

Imperatores Romano-Græcos usque ad temporâ
Caroli M. vide Oputc: 3.

<i>Cæptū</i> <i>Regnū</i>	<i>Oriens Impera-</i> <i>tores Græci.</i>	<i>Anni</i> <i>Regni</i>	<i>Eventus memora-</i> <i>biles.</i>
802	1. Nicephorus.	9	
811	2. Michael Curöpalât	2	
813	3. Leo Armenas.	7	
820	4. Michael II. Balb.	9	
829	5. Theophilus.	12	
842	6. Michael III.	25	Nero & Sardanâs
867	7. Basili Mæcedo.	18	palus tui Sæculi.
886	8. Leo Philosophus.	25	
911	9. Alexander.	1	
912	10. Constantin. VIII.	47	Porphyrogenitus.
959	11. Roman. Porphyr.	4	
963	12. Nicephor. Phocas.	6	
969	13. Joan. Zimisces.	6	B.V. Cultor singu-
975	14. Basil. & Consta. IX.	53	laris.
1028	15. Romanus.	5	
1034	16. Michael Paphlago	8	
1042	17. Michael Calaphat	M.4	
1042	18. Constantinus X.	12	Monomachus.
1054	19. Theodora.	1	
1055	20. Michâel Stratiota.	1	
1057	21. Isaacius Comnen9	2	

1059	21. Constan. XI. Ducas	7	Multum grassan- tur Turca.	1338 4
1067	23 Romany Diogenes	3	Turcas sapig vici	1354 4
1071	24. Michael Ducas.	7		1384 4
1078	25. Nicep II. Botoniat	3.	Attonsus in Mo- nachum.	1386 4
1081	26. Alexius Comneny	37	1099 capta Jer-	1418 4
1118	27. Joann Comnenus.	24	solima; stetit ib	1445 4
1143	28 Manuel Comneny	38	Regnum sub Re	
1150	29. Alex II Comneny	3	gibus novem an- nos 88.	Capitū Regni
1182	30. Andronicus.	2	Crudelissimis sup-	
1185	31 Itacius Angelus.	10	pliciis, affectu obit.	1300
1195	32. Alexius Angelus,	8	Capta 1204. Co	1317
1203	Isaacius restitutus.	M. 7	stātinopoli lati Imp.	1357
1204	33. Alexius Mirtillus.	M. 2	1204. Baldwin. C	1388
1204	34. Theodory Lascaris	18	mes Flandriæ.	1402
1222	35. Joannes Ducas.	33	1206. Henricu Fr.	1404
1255	36. Theodory junior.	4	1216. Petrus. M	1411
			1216. Robertus.	1413
1259	37. Joannes IV.	4	1227. Baldwinus	1421
			- - - -	1451
1262	38. Michael Paleolog	22	Imperatores C	1481
1282	39. Andrōnicus II.	42	ci interea rel	1512
1325	40. Andronic. III. Pal.	13	bant Adri- poli.	1520

1338	41. Joan. Cantacuzen9	15	1204. Cœptum ab
1354	42. Joan. VI. Paleol.	28	Alexio Comme-
1384	43. Andronicus IV.	3	no Imperiũ Tra-
1386	44. Manuel Paleol.	31	pezuntinum:
1418	45. Joan. VII. Paleol.	27	eversum 1462. à
			Machomete II.
1445	46. Constantino XII.	8	Capta Constanti-
			nopolis 1453,

Imperatores Turcici.

Captũ Imperatores Anni Eventus memorabiles.
Regnũ Turcici Regnũ

1300	1. Ottomannus.	26	
1327	2. Orchanus.	32	
1357	3. Amurathes I.	31	
1388	4. Bajazethes.	14	Sedes Adrianopoli.
1402	5. Josue.	2	
1404	6. Solimannus I.	7	
1411	7. Moyses.	3	
1413	8. Machomet I.	8	
1421	9. Amurathes II.	30	Antagonista Scander- begus.
1451	10. Machomet II.	30	Sedes Constantino- poli. 1453.
1481	11. Bajazeth II.	31	
1512	12. Selimus I.	8	
1520	13. Solimannus II.	46	Multas in Hungaria urbes expugnat:
1566	14. Selimus II.	8	Rhodum capit.

1574	15. Amurathes III.	20	1571. Infula Cyprus capta.
1595	16. Machomet III.	9	Eodem Anno celebris
1604	17. Achmet.	13	victoria ad Naupa- ctum.
1617	18. Osmannus.	4	
1621	19. Mustapha.	1	
1623	20. Amurathes IV.	17	
1640	21. Ibrahim.	8	
1648	22. Machomet IV.	39	1669. Cretā occupat.
1687	23 Solimannus III.	3	1683. obsidio Vien- nensis.
1691	24. Achmet II.	5	
1695	25. Mustapha II.	7	
1703	26. Achmet III.		

Reg
16
n
Arch
mu
Arch
Episc
Episc
Episc
Episc
Episc
enfi
Episc
sten
Episc
Episc
Episc
Episc
Episc

COROLLARIUM

Regni Poloniae & M.D. Lithvaniae Senatores & Ministros Statûs suo ordine exhibens.

Archiepiscopus Gnelnensis Primas, Primusq; Princeps.

Archiepiscopus Leopoliensis.

Episcopus Cracoviensis Dux Severiae

Episcopus Vladislaviensis & Pomeraniae.

Episcopus Vilenensis. | alternant.

Episcopus Posnaniensis. |

Episcopus Plocensis.

Episcopss Varmiensis & Sambien- | alternant.
ensis. S.R.I. Princeps.

Episcopus Luceorientis & Bre- |
stensis.

Episcopus Premisliensis.

Episcopus Samogitiae seu Miednicensis.

Episcopus Culmensis & Pomeraniae.

Episcopus Cheſtmenſis.

Episcopus Kijoviensis & Czerniechoviensis.

Episcopus Camenecensis. | Epi-

Episcopus Smolenscensis.
Episcopus Livoniæ & Piltinensis.

Senatores Sæculares.

Castellanus Cracoviensis.
Palatinus Cracoviensis.
Palatinus Posnaniensis. | alternant.
Palatinus Vilnensis.
Palatinus Sandomiriensis.
Castellanus Vilnensis.
Palatinus Calissiensis.
Palatinus Trocensis.
Palatinus Siradiensis.
Castellanus Trocensis.
Palatinus Lanciciensis.
Capitaneus Generalis Samogitiæ.
Palatinus Brestensis, Cujaviensis.
Palatinus Generalis Kijoviensis.
Palatinus Inovladislaviensis.
Palatinus Generalis Russiæ.
Palatinus Voſhyniæ.
Palatinus Podoliæ.
Palatinus Smolenscensis.
Palatinus Lublinensis.
Palatinus Polocensis.
Palatinus Betzensis.
Palatinus Novogrodensis. Pa-

Palatinus Plocensis.
Palatinus Vitebscensis.
Palatinus Generalis Masoviæ.
Palatinus Podlachiæ.
Palatinus Ravensis.
Palatinus Brestianensis.
Palatinus Culmentis.
Palatinus Mscislaviensis.
Palatinus Mariæburgensis.
Palatinus Braclaviensis.
Palatinus Pomeraniæ.
Palatinus Minscensis.
Palatinus Livoniæ.
Palatinus Czernichoviensis.

Notandum, quòd tres Castellani, nimirum Cracoviensis, Vilnensis & Trocensis, & unus Capitaneus Samogitiæ inter Palatinos stalla sua in Senatu occupant.

Castellani Majores.

Castellanus Posnaniensis.
Castellanus Sandomiriensis.
Castellanus Califfensis.
Castellanus Woynicensis.
Castellanus Gnesnensis.
Castellanus Siradiensis.
Castellanus Lanciciensis.

Ca-

Castellanus Samogitiæ.
Castellanus Brestensis Cujaviensis.
Castellanus Kijoviensis.
Castellanus Inovladiesla viensis.
Castellanus Leopoliensis.
Castellanus Voſthynæ.
Castellanus Camenecensis.
Castellanus Smolencensis.
Castellanus Lublinensis.
Castellanus Polocensis.
Castellanus Betzensis.
Castellanus Novogrodensis.
Castellanus Plocensis.
Castellanus Witebscensis.
Castellanus Czernensis.
Castellanus Podlachiæ.
Castellanus Ravenfis.
Castellanus Brestianensis.
Castellanus Culmenfis.
Castellanus Mſcislaviensis.
Castellanus Elbingensis.
Castellanus Braclaviensis.
Castellanus Gedanensis.
Castellanus Mincensis.
Castellanus Livoniæ.
Castellanus Czernichoviensis.

Offi.

Officiales Majores seu Mi- nistri Statûs Senatores.

Supremus Mareschalcus Regni.
Supremus Mareschalcus M. D. L.
Cancellarius Regni Supremus.
Cancellarius M. D. L. Supremus.
Procancellarius Regni.
Procancellarius M. D. L.
Thesaurarius Supremus Regni.
Thesaurarius Supremus M. D. L.
Mareschalcus Curia Regni.
Mareschalcus Curia M. D. L.

Castellani Minores.

Castellanus Sandecensis.
Castellanus Mederecensis.
Castellanus Vislicensis.
Castellanus Biecensis.
Castellanus Rogozinensis.
Castellanus Radomiensis.
Castellanus Zavichostensis.
Castellanus Lendensis.
Castellanus Sremensis.
Castellanus Zarnoviensis.
Castellanus Matogollensis.
Castellanus Wielunensis.

Ca.

Castellanus Premysliensis,
Castellanus Haliciensis,
Castellanus Sanocensis,
Castellanus Chelmensis.
Castellanus Dobrzynensis,
Castellanus Połaniecensis,
Castellanus Premetenis,
Castellanus Criviniensis,
Castellanus Czechoviensis,
Castellanus Naclensis,
Castellanus Rospiriensis,
Castellanus Biechoviensis,
Castellanus Bidgostiensis,
Castellanus Bresinensis,
Castellanus Krusvicensis,
Castellanus Oświęcimensis,
Castellanus Camenensis,
Castellanus Spicimiriensis,
Castellanus Inowlodensis,
Castellanus Kowaliensis,
Castellanus Santocensis,
Castellanus Sochaczoviensis,
Castellanus Warszawienis,
Castellanus Gostinensis,
Castellanus Wisnensis,
Castellanus Racionscensis,
Castellanus Sierpscensis.

Ca-

Ca
Ca
Ca
Ca
Ca
Ca
Ca
Ca
Ca
Ca
Off
Supr
Supr
Dux
Dux
S
Sec
Sec
Ref

Castellanus Wiszogradensis,
Castellanus Rypinensis.
Castellanus Zakroczymentis,
Castellanus Ciechanovientis.
Castellanus Livenfis.
Castellanus Slonscensis.
Castellanus Lubaczovientis.
Castellanus Konariensis Siradiensis.
Castellanus Konariensis Łenczyen:
Castellanus Konariensis Kujavientis.

Officiales Equestris Ordinis Regni & M. D. L.

Supremus Dux Exercituum Regni.
Supremus Dux Exercituum M. D. L.
Dux Campestris Exercituum Regni.
Dux Campestris Exercituum M. D. L.

Si non sunt Senatores,
sunt Ministri Statûs
Equestris Ordinis.

Secretarius Major Regni | *Ecclesiastici.*
Secretarius Major M. D. L. |
Referendarius Regni Spiritualis.

Refe.

Referendarius M. D. L. Spiritualis.
Referendarius Regni Sæcularis.
Referendarius M. D. L. Sæcularis.
Succamerarius Regni.
Succamerarius M. D. L.
Thesaurarius Curia Regni.
Thesaurarius Curia M. D. L.
Vexillifer Regni Supremus.
Vexillifer M. D. L. Supremus.
Ensisfer Regni. | Ensisfer M. D. L.
Præfectus Stabuli Regni.
Præfectus Stabuli M. D. L.
Præfectus Culinæ Regni.
Præfectus Culinæ M. D. L.
Pocillator Regni. | Pocillator M. D. L.
Incisor Regni. | Incisor M. D. L.
Dapifer Regni. | Dapifer M. D. L.
Subdapifer Regni. | Subdapifer M. D. L.
Pincerna Regni. | Pincerna M. D. L.
Venator Supremus Regni.
Venator Supremus M. D. L.
Notarius Campestris Regni.
Notarius Campestris M. D. L.
Castroꝝ Regni Metator.
Castroꝝ M. D. L. Metator.
Præfectus Vigiliarum Regni.

Præfe-

Præfectus Vigiliarum M. D. L.
Magister Artilleriæ Regni.
Magister Artilleriæ M. D. L.
Notarii quatuor M. D. L.
Regens Cancellariæ Majoris Regni.
Regens Cancellariæ Majoris M. D. L.
Regens Cancellariæ Minoris Regni.
Regens Cancellariæ Minoris M. D. L.
Vexillifer Curia Regni.
Vexillifer Curia M. D. L.
Instigator Regni.
Instigator M. D. L.
Vice Præfectus Stabuli Regni.
Vice Præfectus Stabuli M. D. L.
Notarius Decretorū Cancellariæ Regni.
Notarius Decretorū Cancellariæ M. D. L.
Vice Instigator Regni.
Vice-Instigator M. D. L.
Notarius Thesauri Regni.
Custos Thesauri Regni.
Metator Castrorum Campestris Regni.
Metator Castrorum Campestris M. D. L.
Præfectus Vigiliarum Campestris Regni.
Præfectus Vigiliarum Campestris M. D. L.
Venator Curia Regni.
Venator Curia M. D. L.

Nota-

Notarius Major Regni.

Quæstor M. D. L. aliàs Skarbny.
Hi omnes Officiales ex Nobilissimis
accipiuntur Familiis; quidam de loco,
non habendo certum lege præscriptum,
inter se disputant.

Dignitarii Palatinatum
ac Terrarum Regni &
Magni Ducatûs Lithva-
niæ.

Succamerarius.

Capitaneus cum Jurisdictione, in Ma-
jori verò Polonia vocatur Generalis
Majoris Poloniæ, Capitaneus Cracovi-
ensis, Generalis Minoris Poloniæ, Ca-
pitaneus Camenecensis dicitur Genera-
lis Podoliæ.

Vexillifer.

Judex Terrestris.

Dapifer.

Pocillator.

Sub-Judex Terrestris.

Subdapifer.

Pincerna.

Venator.

Tribunus.

Notarius Terrestris.

Enlifer.

Officiales Castrenses.

Thesaurarii Minores.

Quæstores sive Custodes Thesauri.

Capitanei sine Jurisdictione.

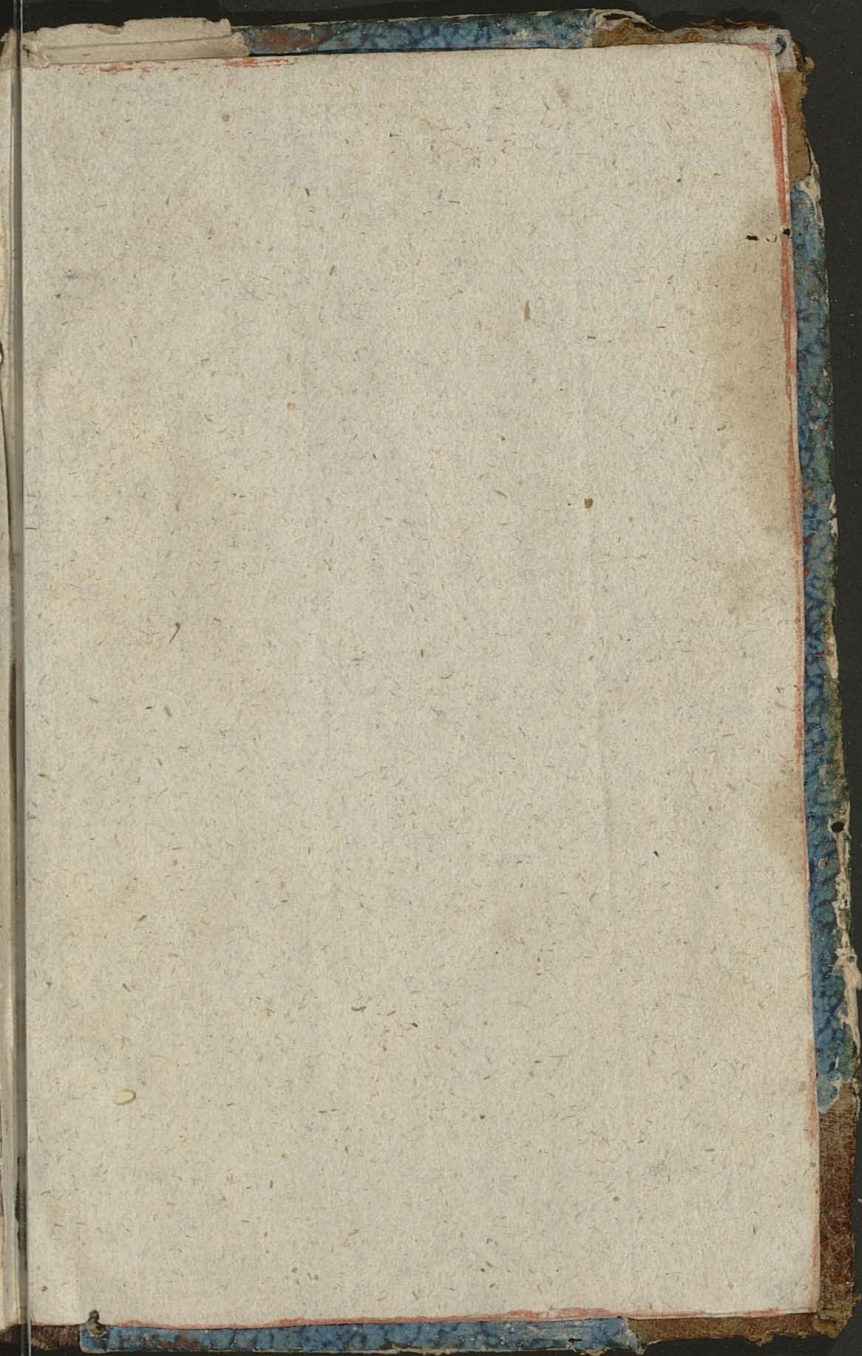
In Magno Ducatu Lithvaniæ sunt Mareschalli Districtuum, & Tivuni Palatinatum & plures alii diversi à Polonicis Officiales, quos longum esset enumerare. In Lithuania Capitaneus præcedit passim Succamerarium.

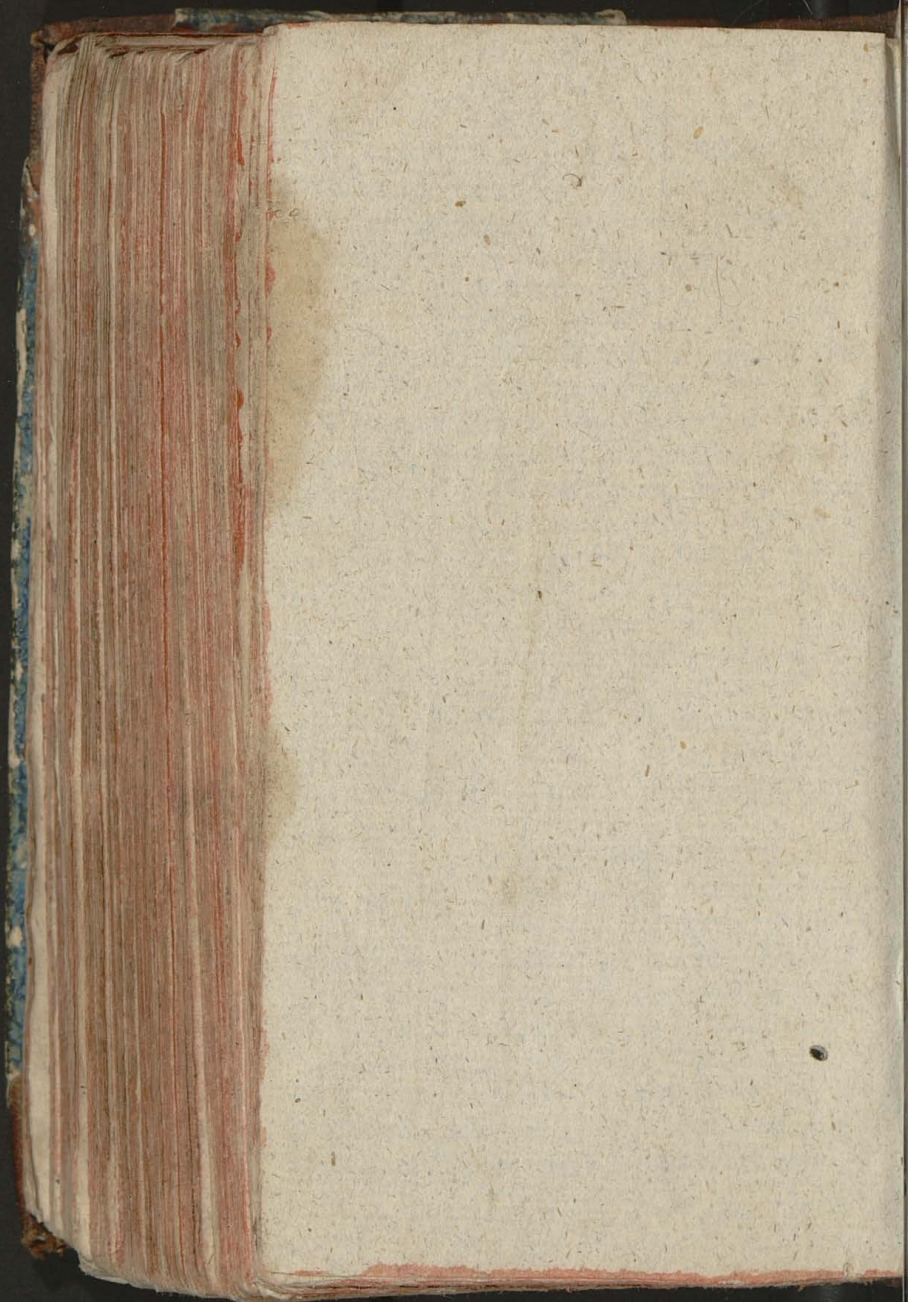
In Pruthia quoque Enlifer, tum Thesaurarius seorsivus; posterioris Officium sæpius cum Senatoria ejusdem Provinciæ dignitate conjungi solet. Ejusdem Ducatus publicorum congressuum perpetuus Præses est Episcopus Varmien- sis, Sacri Romani Imperii Princeps.

Hos sequuntur Officiales Militares domestici & externi Authoramenti, veluti Colonelli, Regimentarii, Gene-
rales,

rales locum tenentes, Majores &c. Sic
libertas Campi Domina, veluti collectis
ex campestri amplitudine diuersis flo-
ribus, diuersorum Officialium fascibus
Polonam ornat Rempubicam: ut eam
Orbi Reginam exhibeat in vestitu
splendido, ipsa varietate conspicuo.
Si verò sidera sunt flores Cœlorum;
certè polares hortos æmulatur Polonia,
ubi inter pulcherrimam Dignitatum
subordinationem, alia est claritas Solis,
alia Lunæ, alia Stellarum: imò Stella à
Stella differt in claritate. Enimverò
cedere funesta semper discordia! dele-
stat equidem consona Statuum varie-
tas, sed cruciatur mu-
tua dissensio.

60

65

Hist. Civil.

7

102

65

III hist. C.

78

736787

2000 PLN

D. II. 30

**Bibliotheca
P.P. Camaldulensium in Bielany**

Depozyt w Bibliotece Jagiellońskiej

03862

